

**PROGRAM OPERACYJNY
WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ
REPUBLIKA CZESKA – RZECZPOSPOLITA POLSKA
2007-2013**

1 października 2007 r.

Spis treści

Deklaracja współpracy	4
1. Podstawowe informacje o Programie.....	5
1.1 Zasięg terytorialny Programu.....	5
1.2 Wspólny proces planowania.....	8
2. Charakterystyka obszaru wsparcia	11
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego, sytuacja na rynku pracy oraz edukacja.....	11
2.1.1 Rozwój demograficzny	11
2.1.2 Struktura osadnicza	12
2.1.3 Rozwój społeczności lokalnych	12
2.1.4 Bezrobocie i rynek pracy.....	13
2.1.5 Edukacja	14
2.2 Przedsiębiorczość i turystyka	15
2.2.1 Struktura gospodarki regionalnej	15
2.2.2 Przedsiębiorczość i środowisko innowacyjne	16
2.2.3 Znaczenie oraz miejsce ruchu turystycznego w gospodarce regionu	16
2.3 Środowisko naturalne i profilaktyka zagrożeń	18
2.4 Dostępność komunikacyjna.....	20
2.4.1 Transport drogowy	20
2.4.2 Transport kolejowy	21
2.4.3 Technologie informacyjne i komunikacyjne.....	21
2.5 Mocne – słabe strony – szanse – zagrożenia (analiza SWOT)	21
2.6 Ocena realizacji Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy - Polska w latach 2004-2006	24
3. Cele i strategia Programu	26
3.1 Określenie celów i strategii	26
3.1.1 Punkty wyjścia służące sformułowaniu strategii	26
3.2 Opis osi priorytetowych	32
3.2.1 Oś priorytetowa 1: Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń	32
3.2.2 Oś priorytetowa 2: Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki.....	38
3.2.3 Oś priorytetowa 3: Wspieranie współpracy społeczności lokalnych	44
3.2.4 Oś priorytetowa 4: Pomoc techniczna.....	49
3.3 Zgodność Programu z politykami krajowymi i wspólnotowymi	51
3.3.1 Zgodność z politykami krajowymi.....	51
3.3.2 Zgodność z politykami wspólnotowymi	52
3.3.3 Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi na obszarze wsparcia finansowanymi z funduszy strukturalnych	56
Programy współpracy transgranicznej	56
3.3.4 Zgodność osi priorytetowych Programu ze Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty dla Spójności i Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia	59
4. Wskaźniki monitorujące i oceniające.....	63
5. Wdrożenie Programu.....	68
5.1 Poziom zarządzania Programem	68
5.2 Działalność struktur zarządzających	68
5.2.1 Instytucja Zarządzająca	68
5.2.2 Instytucja Certyfikująca	69
5.2.3 Instytucja Audytowa	70

5.2.4 Kontrolerzy.....	72
5.2.5 Wspólny Sekretariat Techniczny	73
5.2.6 Instytucje regionalne	74
5.3 Poziom zarządzania projektem.....	74
5.3.1 Składanie wniosków projektowych.....	74
5.3.2 Kontrola wniosków projektowych	74
5.3.3 Procedura oraz kryteria wyboru wniosków projektowych.....	75
5.4 Przepływy finansowe	77
5.5 System monitorowania projektów.....	78
5.5.1 Komitet Monitorujący	79
5.5.2 Systemy monitorowania oraz oceny Programu.....	79
5.5.3 System oceny Programu.....	79
5.5.4 Kontrola finansowa	81
5.5.5 Wymiana danych z Komisją Europejską	82
5.6 Promocja.....	83
6. Ocena Ex ante.....	84
6.1 Podsumowanie oceny poszczególnych rozdziałów dokumentu:	84
6.1.1 Analiza społeczno-ekonomiczna oraz analiza SWOT	84
6.1.2 Część strategiczna	85
6.1.3 Wdrażanie PO	85
7. Orientacyjny plan finansowy	86
8. Wykaz stosowanych skrótów	90
9. Załączniki	92
Załącznik nr 1: Dane statystyczne.....	92
Załącznik nr 2: Schemat przepływów finansowych.....	97
Załącznik nr 3: Niespecjalistyczne podsumowanie przebiegu i wyników procedury oceny oddziaływania na środowisko	100
Załącznik nr 4: Sprawozdanie końcowe z oceny ex-ante	120

Deklaracja współpracy

Republika Czeska i Rzeczpospolita Polska wyrażają wolę współpracy przy przygotowaniu i realizacji Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013, który respektuje charakter obszaru pogranicza polsko-czeskiego i potrzeby jego mieszkańców.

Strony, respektując zasady dobrego sąsiedztwa zobowiązują się wspólnie wspierać rozwój obszaru pogranicza polsko-czeskiego w celu wzmocnienia jego konkurencyjności i spójności oraz rozwoju partnerskiej współpracy jego mieszkańców.

Zgodnie z jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej w obszarze współpracy transgranicznej, Program przyczyni się do tego, by granice państwowe nie stanowiły bariery dla zrównoważonego rozwoju i integracji obszaru europejskiego.

Zobowiązania stron są zawarte w Porozumieniu w sprawie wdrażania Programu Operacyjnego (Memorandum of Understanding).

1. Podstawowe informacje o Programie

1.1 Zasięg terytorialny Programu

Długość granicy państwowej Republiki Czeskiej (dalej RCz/Czechy) z Rzeczpospolitą Polską (dalej RP/Polska) wynosi 796 km, co stanowi 22,7% łącznej granicy Polski oraz około 33% całkowitej długości granicy czeskiej.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 1083/2006/WE z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie nr 1260/1999¹ (zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym) oraz zgodnie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie nr 1783/1999/WE² (zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie EFRR), określającego warunki dotyczące Celu 3 Europejskiej Polityki Spójności dla nowego okresu programowania, czeska część obszaru pogranicza dla celów nowego okresu programowania 2007 – 2013 została wyznaczona na poziomie krajów (jednostki NUTS III): libereckiego, královéhradeckiego, pardubického, ołunieckiego oraz morawskośląskiego. Polska część obszaru objętego Programem składa się z czterech podregionów poziomu NUTS III: jeleniogórsko-wałbrzyskiego, opolskiego, rybnicko-jastrzębskiego oraz bielsko-bialskiego.

W odróżnieniu od zasięgu terytorialnego Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy-Polska w okresie programowania 2004-2006, do polskiej części pogranicza obecnie włączono obszar powiatu pszczyńskiego z podregionu (NUTS III) centralnego śląskiego, a który od 1 stycznia 2008 roku będzie należał do podregionu (NUTS III) tyskiego.

Nastąpiło to w odpowiedzi na wniosek ze strony władz powiatu o objęcie programem transgranicznym oraz ze względu na fakt, że granica powiatu pszczyńskiego znajduje się w bliskim sąsiedztwie Republiki Czeskiej (5 km). Również ze względu na ciągi komunikacyjne obszar powiatu funkcjonalnie ciąży do strefy przygranicznej.

Ponadto, gmina Pawłowice należąca do powiatu pszczyńskiego została uznana za gminę położoną w strefie nadgranicznej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 sierpnia 2005 r. w sprawie wykazu gmin i innych jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa położonych w strefie nadgranicznej oraz tablicy określającej zasięg tej strefy (Dz. U, nr 188, poz. 1580).

Dotychczasowa współpraca transgraniczna była prowadzona na terenie powiatu pszczyńskiego bez europejskiego wsparcia ze środków EFRR.

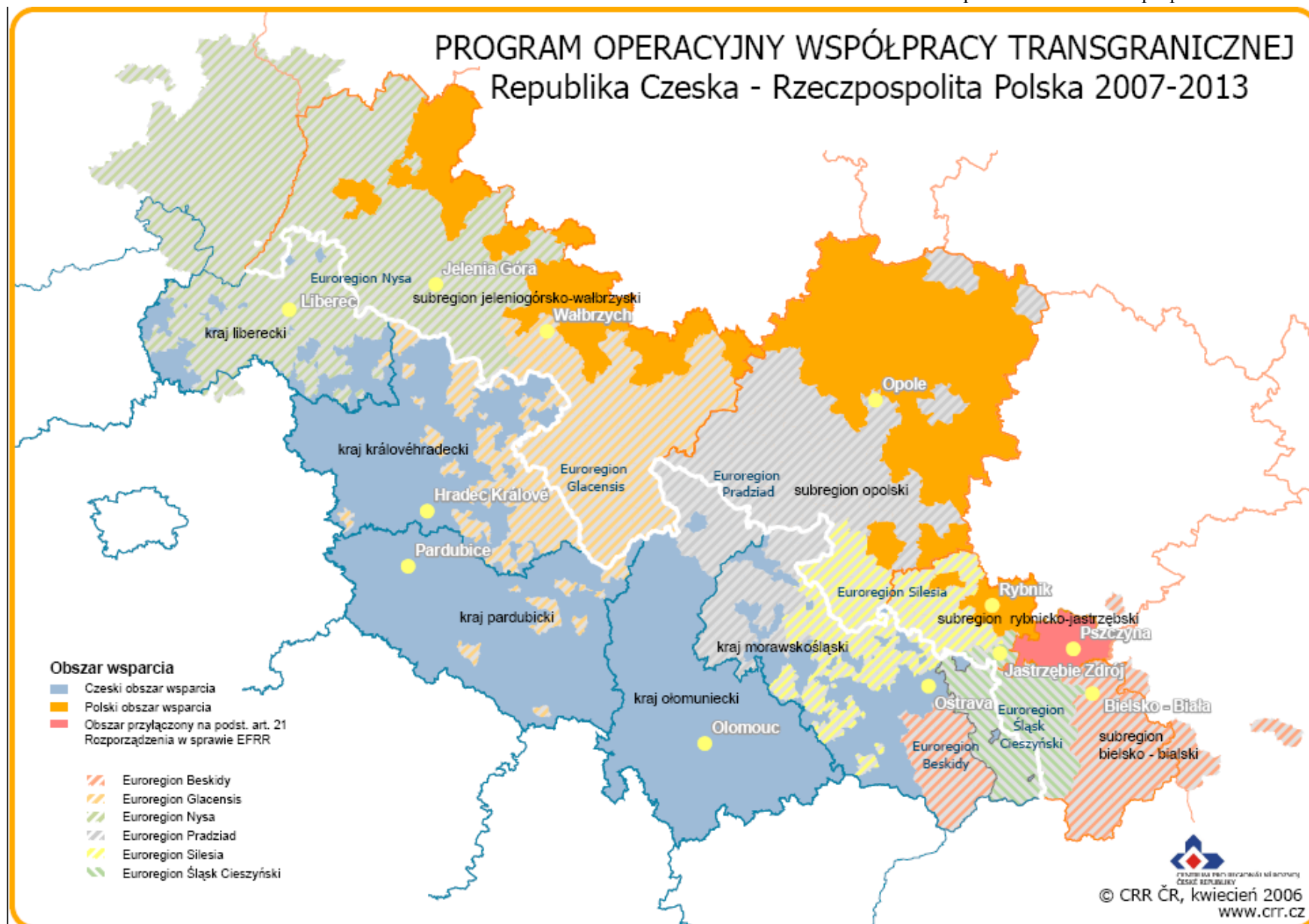
Współpraca transgraniczna realizowana jest przez poszczególne gminy tego powiatu z partnerami czeskimi m.in. w ramach podpisanych umów partnerskich i obejmuje działania w zakresie oświaty, kultury i sztuki, wymiany młodzieży oraz sportu.

Włączenie powiatu pszczyńskiego do obszaru wsparcia objętego Programem wzmocni już istniejącą współpracę z partnerami czeskimi oraz pozwoli na jej rozwój.

W powiecie pszczyńskim są realizowane projekty zgodnie z art. 21 rozporządzenia w sprawie EFRR dopuszczającym możliwość przyznania do 20% wkładu EFRR na Program, dla obszarów NUTS 3 przylegających do obszarów kwalifikujących się.

¹ Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 25.

² Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 1.

Powierzchnia całego obszaru pogranicza wynosi 47 097 km². Z tego czeska część pogranicza obejmuje 23 135 km², co stanowi prawie jedną trzecią (29,2%) całej powierzchni kraju. Polska część obszaru przygranicznego objętego Programem zajmuje powierzchnię 23 962 km², co stanowi 7,7% powierzchni całego kraju.

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 został przygotowany zgodnie z **decyzją Komisji z dnia 31 października 2006 r. określającą wykaz regionów i obszarów kwalifikujących się w latach 2007–2013 do finansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach współpracy transgranicznej i transnarodowej będących częściami składowymi celu „Europejska współpraca terytorialna”**(notyfikowaną jako dokument nr C(2006) 5144) (2006/769/WE)

Jednakże w związku z przygotowywaną reformą terytorialną i wprowadzeniem nowego podziału na jednostki administracyjne NUTS III z 2 marca 2007 r. na polskiej części obszaru wsparcia dojdzie do kilku zmian. Z projektu przekazanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP do KE wynika, że:

- podregion jeleniogórsko – wałbrzyski zostanie podzielony na dwa podregiony: jeleniogórski i wałbrzyski. Jedynie powiat strzebiński, objęty wcześniej zasięgiem podregionu jeleniogórsko – wałbrzyskiego, od stycznia 2008 r. wchodzi w skład podregionu wrocławskiego, zatem znajduje się poza przygranicznym NUTS III;
- podregion opolski zostanie podzielony na dwa podregiony, nyski i opolski;
- podregion rybnicko-jastrzębski zmieni nazwę na podregion rybnicki, a podregion bielsko – bialski na podregion bielski;
- powiat pszczyński będzie częścią podregionu tyskiego, graniczącego z podregionami rybnickim i bielskim.

NUTS III obowiązujące do grudnia 2007 r.	NUTS III obowiązujące od stycznia 2008 r.	KOMENTARZ
Podregion jeleniogórsko - wałbrzyski	Podregion jeleniogórski Podregion wałbrzyski	Powiat strzebiński, który wcześniej należał do jeleniogórsko – wałbrzyskiego NUTS III, obecnie znajduje się poza obszarem przygranicznego NUTS III
Podregion opolski	Podregion nyski Podregion opolski	Bez zmian, tylko podział na dwa podregiony
Podregion rybnicko – jastrzębski	Podregion rybnicki	Zmiana nazwy
Podregion bielsko-bialski	Podregion bielski	
Powiat Pszczyński	Podregion Tyski	Wcześniej podregion centralny śląski

Pogranicze polsko-czeskie było przez wiele stuleci obszarem o istotnym dziedzictwie kulturowym, tworzonym wspólnie przez kilka grup etnicznych. Miały tu miejsce częste kontakty kulturalne, polityczne oraz handlowe.

W drugiej połowie XX wieku kontakty pomiędzy obiema stronami granicy zostały mocno ograniczone, zaś obszar dotknięty został dużą skalą migracji ludności. Jednocześnie integralność terenu została osłabiona również przez fakt, że został on obszarem przygranicznym terytoriów państw Czechosłowacji i Polski, a bezpośrednie kontakty międzyludzkie, instytucjonalne i handlowe pomiędzy obiema stronami granicy były uniemożliwione w wyniku polityki obu krajów. Struktura ekonomiczno-społeczna różniła się po obu stronach granicy.

Po przemianach politycznych, które nastąpiły pod koniec lat 80. ubiegłego wieku, demokratyczny rozwój wspomagany jest procesami decentralizacyjnymi oraz polityką ponownego łączenia obszarów granicznych w celu wznowienia niektórych wcześniejszych powiązań i kontaktów. Polityka integracyjna również zostaje ukierunkowana na przełamywanie podstawowych problemów ekonomicznych, demograficznych oraz infrastrukturalnych, które utrudniają rozwój obszaru pogranicza polsko-czeskiego.

Ważnym elementem w procesie integracji oraz współpracy transgranicznej było ustanowienie euroregionów: Nysa – Nisa (1991, euroregion polsko-czesko-niemiecki), Glacensis-Glacensis (1996, największy spośród euroregionów polsko-czeskich), Pradziad - Praděd (1997), Silesia – Silesia (1998), Śląsk Cieszyński - Těšínské Slezsko (1998) oraz Beskidy – Beskydy (2000, euroregion polsko-czesko-słowacki).

W ramach poprzednio realizowanych programów tj. programu Phare CREDO, Phare CBC (Program Współpracy transgranicznej - „Cross-border Cooperation Programme“), Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy – Polska 2004 – 2006 (patrz rozdział 2.6.), Funduszu Mikroprojektów, realizowanego w ramach Phare CBC oraz w ramach INTERREG IIIA, zdobyto wiele ważnych doświadczeń w zakresie przygotowania i realizacji wspólnych, polsko-czeskich projektów. Wszystkie te programy w istotny sposób przyczyniły się do rozwoju europejskiej współpracy transgranicznej.

W 2005 roku rozpoczęto ogólne przygotowania do nowego okresu programowania 2007 – 2013, w którym Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG przekształca się w główny program Funduszy Strukturalnych (FS), tzw. Cel 3 Polityki Spójności Unii Europejskiej (UE) określany jako Europejska Współpraca Terytorialna (zwana dalej EWT). Podobnie jak w przypadku Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III, również EWT jest ukierunkowana na wspieranie współpracy transgranicznej, ponadnarodowej i międzyregionalnej.

1.2 Wspólny proces planowania

Najintensywniejsze prace przygotowawcze na rzecz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska (POWT RCz-RP/Program) miały miejsce w latach 2005 i 2006. Grupa Robocza została powołana w drugiej połowie 2005 r. i tworzyli ją przedstawiciele poniższych organów:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej (MRR RCz, Instytucja Zarządzająca, IZ) oraz Centrum Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej (CRR RCz, Wspólny Sekretariat Techniczny, WST),
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej (MRR RP, Krajowy Koordynator Programu, KK),
- Ministerstwo Finansów Republiki Czeskiej (MF RCz, Instytucja Certyfikująca, IC),

- Urzędy regionalne (czeskie urzędy krajskie, polskie urzędy marszałkowskie),
- Euroregiony na granicy polsko-czeskiej.

Kluczowe spotkania poświęcone przygotowaniu Programu:

- 21–22 listopada 2005 r., Katowice - spotkanie obu narodowych części Grupy Roboczej w celu omówienia oraz późniejszego zatwierdzenia projektu struktury Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska, ustalenia lokalizacji organów – Instytucja Zarządzająca (RCz), Instytucja Certyfikująca (RCz), Wspólny Sekretariat Techniczny (RCz), harmonogramu opracowywania POWT RCz-RP, rozpoczęto rozmowy dotyczące wdrożenia Programu, procedur projektowania, niezbędnych dokumentów,
- 17 stycznia 2006 r., Liberec (przedstawienie zrealizowanych działań w zakresie przygotowania POWT RCz-RP Komitetowi Monitorującemu Programu INTERREG III A Czechy – Polska, wspólny wybór wykonawcy oceny Ex ante),
- 7 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou (spotkanie czeskiej narodowej części Grupy Roboczej),
- 17 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou (spotkanie przedstawicieli czeskich euroregionów),
- 21–22 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou (spotkanie obu narodowych części Grupy Roboczej w celu omówienia projektu analizy społeczno-ekonomicznej i analizy SWOT, zatwierdzenia projektu osi priorytetowych i dziedzin wsparcia, zaprezentowania struktury wdrożenia Programu. Porozumienie z oboma ministerstwami środowiska w zakresie zasad postępowania dotyczącego opracowania prognozy oddziaływania na środowisko (zwanej dalej SEA),
- 6–7 kwietnia 2006 r., Praga (posiedzenie przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz, Ministerstwa Finansów RCz oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, wspólny wybór wykonawcy SEA),
- 18 kwietnia 2006 r., Rychnov nad Kněžnou (spotkanie czeskiej narodowej części Grupy Roboczej),
- 24–25 kwietnia 2006 r., Bielsko-Biała (posiedzenie Grupy Roboczej w celu omówienia i zatwierdzenia projektu rozdziałów 1 - 4 Programu. W ramach spotkania przedstawiono propozycję postępowania w zakresie SEA, w tym propozycję włączenia społeczeństwa obu krajów),
- 24–25 maja 2006 r., Ołomuniec (spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz i Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP w celu omówienia uwag zgłoszonych do rozdziałów 1- 4 Programu),
- 5–6 czerwca 2006 r., Pardubice (wspólne posiedzenie Grupy Roboczej w celu omówienia oraz zatwierdzenia całościowego projektu rozdziałów 1 – 4 Programu. Zapoznanie Grupy Roboczej z postępem prac w zakresie opracowania SEA. Zwrócono się do członków Grupy Roboczej o wsparcie w zakresie rozpowszechnienia informacji dotyczących opracowania programu, SEA oraz otwartego seminarium wprowadzającego/omówienia projektu koncepcji.),

- 21–22 czerwca 2006 r., Katowice (spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz i Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP w celu technicznego ujednoczenia POWT RCz –RP oraz zakończenia prac nad rozdziałem 5 Programu),
- 26 czerwca 2006 r., Kamień Śląski (przedstawienie wstępnej wersji POWT RCz-RP Komitetowi Monitorującemu Programu INTERREG III A Czechy-Polska),
- 25 lipca 2006 r., Karlova Studánka (uwzględnienie uwag członków Komitetu Monitorującego),
- 13–14 września 2006 r., Praga (spotkanie przedstawicieli MRR RCz i MRR RP, MF RCz, MF RP, MŚ RCz oraz MŚ RP dotyczące przygotowania okresu 2007-2013 /Dokument Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP, SEA),
- 2–3 października 2006 r., Katowice (spotkanie przedstawicieli MRR RCz i MRR RP w celu technicznego ujednoczenia POWT RCz-RP przed jego omówieniem na posiedzeniu Komitetu Monitorującego, SEA),
- 18 października 2006 r., Trzyniec (przedstawienie członkom Komitetu Monitorującego Programu INTERREG III A Czechy-Polska wersji dokumentu po uwzględnieniu uwag KE oraz jego omówienie),
- 26-27 października 2006 r., Ołomuniec (spotkanie przedstawicieli MRR RCz i MRR RP i WST w celu dopracowania 5 rozdziału OP. Omówienie szczegółowych informacji w zakresie wdrażania Programu),
- 9 listopada 2006 r., Czeski Cieszyn (społeczne konsultacje POWT RCz-RP oraz SEA),
- 22-23 listopada 2006 r., Katowice (spotkanie przedstawicieli MRR RCz, MRR RP, wykonawcy Ex ante oraz SEA w celu wprowadzenia uwag członków Komitetu Monitorującego oraz uwag zebranych w ramach konsultacji społecznych Programu. Szczegółowe omówienie wdrażania Programu),
- 20 grudnia 2006 r., Praga (spotkanie przedstawicieli MRR RCz, MRR RP, czeskich krajów oraz Komisji Europejskiej dotyczące roli regionów w Programie).

Poza pracami Grupy Roboczej, Program przygotowywano w konsultacji z przedstawicielami pozostałych organów centralnych, regionalnych i lokalnych z obu krajów, Komisji Europejskiej (KE), osobami dokonującymi oceny Ex ante oraz wykonawcą SEA.

W ramach procedury SEA społeczeństwo obu krajów zostało poinformowane o opracowywaniu Programu i SEA w drodze działań Instytucji Zarządzającej (we współpracy z wykonawcą SEA) wykraczających poza obowiązek ustawowy oraz w drodze oficjalnej procedury właściwego urzędu (MŚ RCz) zgodnie z ustawą RCz o ocenie oddziaływania na środowisko. Oprócz oficjalnej strony internetowej SEA i wykorzystania bazy adresowanej zainteresowanych osób z prośbą o przekazanie informacji – w przyjętym trybie - zwrócono się również do przedstawicieli Grupy Roboczej z obu krajów, członków Komitetu Monitorującego INTERREG III A oraz przedstawicieli samorządów regionalnych po obu stronach granicy. Wykorzystano również kanały informacyjne NNO (Konsultacje internetowe ukierunkowane na rozwój regionalny i SEA wykorzystywane przez kilkuset adresatów).

Do publicznej wiadomości podano, w dwóch wersjach językowych, szczegóły dotyczące procedury SEA, w tym informacje o możliwościach składania za pośrednictwem specjalnego adresu internetowego i innymi tradycyjnymi sposobami uwag, propozycji i zaleceń do Programu i dokumentów SEA.

W dniu 29 czerwca 2006 r. odbyły się wstępne konsultacje społeczne (wykraczające poza obowiązek ustawowy), w ramach których omówiono również Zawiadomienie o koncepcji (sporządzone w dwóch językach), stanowiące materiał wyjściowy dla przedstawienia oficjalnego zakresu MŚ RCz. Wstępne otwarte konsultacje odbyły się w Rychnovie nad Kněžnou przy udziale przedstawicieli obu krajów. Uwagi otrzymane na spotkaniu wykorzystano do przygotowania Wniosków z postępowania określającego zakres a później wraz z treścią tych Wniosków do przygotowania SEA.

W dniu 4 lipca 2006 r. na stronach MRR RP ukazało się zaproszenie do konsultacji społecznych POWT RCz-RP 2007-2013. W ramach konsultacji, podejmowane były następujące działania:

- na stronach internetowych MRR RP oraz Urzędów Marszałkowskich województw śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego znajdują się zaktualizowane wersje PO, podane są adresy poczty elektronicznej, na które można zgłaszać uwagi i propozycje do PO;
- od początku lipca do 17 sierpnia 2006 r. trwały konsultacje społeczne w województwie opolskim. Konsultacje zostały przeprowadzone za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego. Wypełnione formularze z uwagami zostały przesłane do MRR;
- w dniu 19 lipca 2006 r. w Bielsku-Białej odbyło się spotkanie konsultacyjne zorganizowane przez Urząd Marszałkowski województwa śląskiego;
- w dniu 18 lipca 2006 r. we Wrocławiu odbyło się spotkanie konsultacyjne zorganizowane przez Urząd Marszałkowski województwa dolnośląskiego.

Podczas spotkań w ramach konsultacji społecznych przedstawiono ogólne założenia dotyczące współpracy transgranicznej w latach 2007-2013 (obszar, przedmioty i beneficjentów wsparcia) w odniesieniu do doświadczeń z realizacji Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy – Polska oraz prezentowano wstępną wersję POWT RCz-RP; na spotkaniu w Bielsku-Białej dokonano prezentacji porównawczej wstępnej wersji POWT RCz-RP oraz Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy – Polska. W czasie spotkań przedyskutowano wstępną wersję Dokumentu Programowego oraz zebrano uwagi uczestników dyskusji i propozycje uzupełnienia dokumentu.

Od 9 października 2006 r. w ramach prac nad Programem trwały po stronie polskiej konsultacje społeczne dokumentu i Prognozy Oddziaływania Koncepcji na Środowisko. Konferencja podsumowująca konsultacje społeczne Programu i SEA odbyła się zgodnie z wymogami powołanej ustawy (obowiązkowe terminy opublikowania) 9 listopada 2006 r. Społeczeństwo i zainteresowane organy administracji publicznej zostały w początkowej fazie procedury SEA włączone za pośrednictwem wyżej omówionego procesu konsultacji społecznych. W ramach dalszego udziału społeczeństwa (opublikowanie Prognozy SEA, konsultacje społeczne, przygotowanie stanowiska właściwego urzędu itd.) społeczeństwo z całego obszaru wsparcia miało wiele dalszych możliwości włączenia się w proces formułowania Programu.

2. Charakterystyka obszaru wsparcia

2.1 Rozwój kapitału ludzkiego, sytuacja na rynku pracy oraz edukacja

2.1.1 Rozwój demograficzny

Na terenie pogranicza polsko-czeskiego mieszkało w 2004 roku łącznie 7,138 milionów mieszkańców. W tym, na terenie czeskiej części obszaru pogranicza mieszkało łącznie 3,372 miliona mieszkańców, co stanowi jedną trzecią ludności Republiki Czeskiej. Na polskim terenie obszaru pogranicza mieszkało 3,765 miliona osób, co stanowiło 9,9% mieszkańców

Polski (*patrz Załącznik 1 - tabela 1*). Na całym obszarze polsko-czeskiego pogranicza liczba mieszkańców zmniejsza się. W porównaniu z danymi podanymi w analizie społeczno-ekonomicznej CIP na lata 2004-2006 nastąpił spadek liczby mieszkańców o 15 tysięcy w czeskiej i o 39,8 tysięcy w polskiej części obszaru pogranicza. Ten ogólny spadek jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego oraz migracji, czyli odpływu ludności z pogranicza. Widoczny jest tu wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej pogranicza.

Gęstość zaludnienia całego obszaru wynosi 151 mieszk./km² i jest wyraźnie wyższa od średniej Unii Europejskiej (114 mieszk./km²). Gęstość zaludnienia w czeskiej części pogranicza sięga średnio 145,8 mieszk./km², co stanowi wartość o 9,5 % wyższą w porównaniu ze średnią krajową RCz (130 mieszk./km²). Kraj morawskośląski należy do najbardziej zaludnionych obszarów w RCz, licząc ponad 1 257 tysięcy mieszkańców. Odpowiada temu również wysoka gęstość zaludnienia 227 mieszk./km². Po polskiej stronie pogranicza gęstość zaludnienia jest znacznie wyższa niż średnia krajowa w tym zakresie, wynosi 157,1 osób/km² w porównaniu ze wskaźnikiem ogólnokrajowym 122 osoby/km². Jednakże gęstość zaludnienia tego obszaru jest wyraźnie zróżnicowana. Najwyższą wartością średnią tego współczynnika charakteryzuje się podregion rybnicko-jastrzębski (474 osoby/km²), podczas gdy w podregionie opolskim gęstość zaludnienia kształtuje się 8,2% poniżej średniej krajowej.

2.1.2 Struktura osadnicza

Obszar pogranicza polsko-czeskiego charakteryzuje się rozdrobnioną strukturą osadniczą, dużą ilością gmin po stronie czeskiej i zwartą strukturą osadniczą po stronie polskiej. Gęsta sieć małych i średnich miast nie stwarza korzystnych warunków dla powstawania mocniejszych ośrodków rozwoju, które mogłyby stać się kluczowymi biegunami rozwoju regionów. Regiony peryferyjne pogranicza znajdują się przede wszystkim na terenach górzystych. Oddalenie tych obszarów od ośrodków regionalnych i równocześnie utrudnienia komunikacyjne mają wpływ na utrzymującą się wysoką stopę bezrobocia i osłabienie działalności gospodarczej, co nie jest w pełni kompensowane przychodami z turystyki.

Największym miastem na obszarze wsparcia jest Ostrawa o liczbie mieszkańców powyżej 300 000. Do kolejnych miast liczących około 100 tys. mieszkańców należą: Ołomuniec, Hradec Králové i Pardubice, Liberec po stronie czeskiej oraz Bielsko-Biała, Jastrzębie Zdrój, Rybnik, Opole, Wałbrzych, Jelenia Góra po stronie polskiej.

2.1.3 Rozwój społeczności lokalnych

Wśród tradycji polsko-czeskiego pogranicza znajduje się wznowiona działalność dobrowolnych inicjatyw społecznych, stowarzyszeń i stowarzyszeń kulturalnych. Inicjatywa współpracy w tym zakresie podejmowana jest głównie ze strony obywateli, stowarzyszeń społecznych oraz szkół i ośrodków rekreacyjno-edukacyjnych. Współpraca ta obejmuje liczne działania transgraniczne – ukierunkowane między innymi na udział społeczeństwa i organizacji społecznych w rozwoju miast, gmin i krajów, zrównoważony rozwój lokalny, edukację, wspieranie i wzmocnianie niepaństwowych organizacji non-profit. W zakresie sportu i rekreacji wspólne działania ukierunkowane są na organizację konkursów i zawodów sportowych, wymiany uczniów, wspólnych obozów, poznawanie poszczególnych placówek kulturalnych oraz na wzajemną wymianę doświadczeń pracowników szkół, placówek szkolnych i organizacji non-profit. Transgraniczny charakter mają tradycyjne imprezy kulturalne, np. coroczne międzynarodowe festiwale filmowe, teatralne i muzyczne.

Ważną formę obustronnej współpracy na granicy polsko-czeskiej stanowią euroregiony wspierające ideę współpracy transgranicznej oraz jedności europejskiej w celu zbliżenia i

rozwijania wspólnot lokalnych po obu stronach granicy. Głównym zadaniem euroregionów pozostaje zbliżanie oraz integracja zgodnie z zasadami subsydiarności w ramach EWT pomiędzy Rzeczypospolitą Polską i Republiką Czeską. Od lat dziewięćdziesiątych XX wieku na terenie pogranicza polsko-czeskiego funkcjonuje 6 euroregionów: Nysa, Glacensis, Pradziad, Silesia, Śląsk Cieszyński oraz Beskidy.

2.1.4 Bezrobocie i rynek pracy

W trakcie transformacji nastąpiło zmniejszenie liczby miejsc pracy na obszarze polsko-czeskiego pogranicza, przede wszystkim w przemyśle ciężkim i wydobywczym. Wzrost bezrobocia nastąpił również na skutek likwidacji znacznej części przemysłu lekkiego, przetwórczego, rolno-spożywczego, elektromaszynowego oraz przekształceń własnościowych w rolnictwie.

Główny problem stanowi wysoki poziom bezrobocia w niektórych częściach obszaru pogranicza polsko-czeskiego. Dotyczy to przede wszystkim polskiej części, która niekorzystnie kontrastuje z obszarem po stronie czeskiej. W polskiej części w 9 powiatach zanotowano stopę bezrobocia wyższą niż 30% i tylko w jednym powiecie nie przekroczyła wartości 10%. W czeskiej części obszaru pogranicza tylko w jednym powiecie bezrobocie przekroczyło poziom 20%, zaś w 6 kształtowało się poniżej poziomu 10%. Tylko w kraju morawośląskim oraz ołomunieckim stopa rejestrowanego bezrobocia na koniec 2004 roku była wyższa niż stopa bezrobocia w Republice Czeskiej. Po polskiej stronie tylko w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim oraz opolskim stopa rejestrowanego bezrobocia na koniec 2004 r. była wyższa niż stopa bezrobocia Rzeczypospolitej Polskiej (*patrz Załącznik 1 – tabela 2 i 3*). Dla porównania stopa bezrobocia dla całej Republiki Czeskiej wynosiła 9%, dla Polski 19%, zaś średnia dla UE 9%. W ostatnich latach wysoki jest udział długotrwale bezrobotnych, tj. osób, które pozostają bez pracy powyżej jednego roku.

Zagrożenie bezrobociem jest wyraźnie zróżnicowane w zależności od wieku i wykształcenia. Najbardziej dotkniętymi bezrobociem są osoby w wieku do 24 lat. W ostatnich latach nastąpiła poprawa sytuacji w grupach wiekowych 30-34 lat oraz 45-49 lat, natomiast pogorszenie zanotowano w grupach wiekowych przedemerytalnych po stronie czeskiej tj. 50-54, 55-59 lat, a po stronie polskiej 45-54 i 55 lat i więcej.

Występują minimalne różnice w zakresie szans mężczyzn i kobiet na znalezienie zatrudnienia (*patrz Załącznik 1 – tabela 3*), dzięki temu, że pomiędzy mężczyznami i kobietami zamieszkującymi pogranicze nie występują istotne różnice w poziomie wykształcenia. Pomimo tego, w dalszym ciągu uwaga musi być poświęcana zapobieganiu powstawania wszystkich form dyskryminacji grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. niepełnosprawni, matki z dziećmi, grupy etniczne).

Z uwagi na trudną sytuację na rynku pracy wielu mieszkańców emigruje z polskiej części pogranicza, również za granicę. Nasilenie zagranicznych migracji, w dużej mierze kształtowanych przez migracje zarobkowe, obserwowane jest przede wszystkim w podregionie opolskim. Zjawisko to w podregionie opolskim ma charakter trwały, powodując konsekwencje społeczne i gospodarcze, między innymi w sferze prowadzenia działalności gospodarczej.

Wysoka stopa bezrobocia wskazuje, że lokalne zasoby pracy są stosunkowo mało wykorzystywane. Wsparcie rozwoju MŚP i wykorzystanie możliwości wynikających z rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy może przyczynić się do zwiększenia zatrudnienia. Również wspieranie wzajemnej współpracy gospodarczej, doradztwo, współpraca pomiędzy instytucjami na rynku pracy oraz podmiotami gospodarczymi za pośrednictwem skoordynowanych oraz systemowych działań w zakresie jego modernizacji, pozwoli na

zmniejszenie skali i złagodzenie skutków bezrobocia, szczególnie w polskiej części obszaru pogranicza.

2.1.5 Edukacja

Jakość i struktura systemu kształcenia oraz nieadekwatny poziom i przekrój wykształcenia mieszkańców obszaru pogranicza polsko-czeskiego do potrzeb rynku pracy są czynnikami wpływającymi na poziom bezrobocia. Bezrobocie bowiem najbardziej dotyczy osób z wykształceniem podstawowym lub zawodowym (bez matury), których pozycja na rynku pracy ulega ciągle pogorszeniu. Wykształcenie mieszkańców pogranicza charakteryzuje się niższym udziałem osób z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie mieszkańców w porównaniu z krajami UE-15.

Ogólny poziom wykształcenia mieszkańców obszaru pogranicza ulega stopniowej poprawie, co jest wyraźne zwłaszcza w przypadku młodego pokolenia, które uświadamia sobie wagę wykształcenia. Poważnym problemem całego systemu kształcenia na obszarze polsko-czeskiego pogranicza jest istotny brak zharmonizowania popytu na rynku pracy z kierunkami nauczania i studiów, co przejawia się brakiem wystarczającej liczby osób o wykształceniu technicznym na wszystkich poziomach. Preferowane są raczej studia na kierunkach społecznych oraz humanistycznych, niż technicznych i przyrodniczych związanych z rozwojem innowacji oraz nowoczesnych technologii. Udział absolwentów tych kierunków jest mniej więcej na poziomie jednej trzeciej, a więc niewystarczający.

Zdobywanie wykształcenia oraz kształcenie ustawiczne, w tym poprawa znajomości języków oraz umiejętności wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), są przesłanką dla znalezienia miejsca pracy w społeczeństwie wiedzy. Kształcenie ustawiczne, które powinno być dostosowane do wymogów rynku pracy, jest rozwinięte w niewystarczający sposób i nie jest dostosowane do zapotrzebowania i możliwości osób zawodowo aktywnych oraz potrzeb pracodawców.

Niesłabnącym problemem pozostaje niewystarczająco rozwinięta i mało efektywna edukacja w zakresie języków, co poważnie hamuje nie tylko współpracę międzynarodową w dziedzinie przedsiębiorczości, badań i rozwoju, utrudnia sukces innowacyjny i marketingowy przedsiębiorstw, ale także ogranicza możliwość znalezienia pracy przez mieszkańców w poszerzonej Unii Europejskiej.

Niewielka ilość środków publicznych i prywatnych ponoszonych na rozwój i adaptację infrastruktury w zakresie kształcenia skutkuje pogłębieniem dystansu pomiędzy obszarem pogranicza a innymi regionami i krajami UE.

Na obszarze pogranicza polsko-czeskiego stopniowej poprawie ulega potencjał szkolnictwa wyższego. Funkcjonuje tu 11 uczelni wyższych po czeskiej stronie oraz 20 po stronie polskiej (w tym wyższe szkoły zawodowe). Są to zarówno placówki publiczne, jak też prywatne, które umożliwiają mieszkańcom obszaru pogranicza zdobycie wyższego wykształcenia oraz mogą kształtować potencjał rozwojowy całego obszaru. Obustronna współpraca jest długookresowa i odbywa się przede wszystkim w następujących dziedzinach: wymienne pobyty wykładowe pracowników dydaktycznych oraz studentów, staże gościnne dla profesorów, wspólne publikacje, organizowanie konferencji naukowych, seminariów oraz warsztatów, wspólne projekty badawcze, wzajemna współpraca pomiędzy uczelniami wyższymi. Na sytuację w tym obszarze przygranicznym wpływają również duże ośrodki akademickie znajdujące się poza obszarem objętym Programem.

2.2 Przedsiębiorczość i turystyka

Ważnym kryterium dla porównania rozwoju regionów, a zwłaszcza dla określenia kwalifikowalności do korzystania z pomocy udzielanej za pośrednictwem polityki spójności UE, jest regionalny Produkt Krajowy Brutto (PKB) na 1 mieszkańca przeliczony w parzystości siły nabywczej. Dla okresu 2007 - 2013 wszystkie analizowane regiony po stronie polskiej i czeskiej spełniają warunki ujęcia w ramach celu Konwergencji (*patrz Załącznik 1 - tabela 4*). Wyraźnie korzystniejsza jest sytuacja po stronie czeskiej, gdzie we wszystkich krajach PKB/mieszkańca był wyższy, aniżeli 50% średniej wielkości PKB/mieszkańca dla UE, wyrażonej w parzystości siły nabywczej. Czeski obszar pogranicza pod tym względem pozostaje jednak w tyle za średnią wielkością PKB/mieszkańca RCz, która w porównywalnym okresie wynosiła 67,6%. Poziom PKB na jednego mieszkańca w poszczególnych polskich podregionach przygranicznych w odniesieniu do średniej dla UE, wahał się w granicach od 37% (podregion jeleniogórsko-wałbrzyski) do 47,6% (podregion bielsko-bialski). Dla Polski wartość PKB/mieszkańca wynosiła 45,6% średniej wielkości PKB/mieszkańca dla UE.

2.2.1 Struktura gospodarki regionalnej

Struktura branżowa na obszarze pogranicza polsko-czeskiego oraz jej dynamika różni się w istotny sposób. Na tym obszarze znajdują się tereny oraz przedsiębiorstwa o znaczeniu strategicznym, przedsiębiorstwa przemysłu ciężkiego, które zostały w latach 1993-2006 poddane restrukturyzacji związanej z redukcją produkcji oraz istotnym zmniejszeniem zatrudnienia. Pozostała działalność przemysłowa charakteryzuje się wyraźnym zróżnicowaniem branż. Na pograniczu odnaleźć można np. przemysł tekstylny, budowy maszyn (w tym produkcja samochodów), przemysł szklarski i ceramiczny, przemysł spożywczy, elektrotechniczny, chemiczny i farmaceutyczny, elektrotechnikę oraz budownictwo, produkcję mas plastycznych. Wzrasta udział sektora usług w tworzeniu PKB i zatrudnieniu, przy czym znaczący potencjał tkwi w rozwoju turystyki.

Część pogranicza polsko-czeskiego stanowią obszary typowo rolnicze. Rolnictwo przeszło zasadniczą restrukturyzację, która wpłynęła na struktury własnościowe oraz organizacyjne. W wyniku zmniejszenia produkcji oraz nacisku na wzrost produktywności pracy, rolnictwo opuściła duża liczba pracowników. Rezultatem jest stosunkowo wysoka liczba mieszkańców, którzy utracili na wsi źródło przychodów. Obniżenie popytu konsumpcyjnego wpłynęło na zmniejszenie podaży usług. Rozwój zrównoważony obszarów wiejskich oraz wzrost zatrudnienia może nastąpić poprzez realizację działań ukierunkowanych na rozszerzenie spektrum działalności gospodarczej, rozwój usług oraz ruchu turystycznego, w tym poprzez wspieranie agroturystyki w poszanowaniu przyrody i krajobrazu.

2.2.2 Przedsiębiorczość i środowisko innowacyjne

Rezultatem procesu transformacji oraz prywatyzacji gospodarki jest również powstanie stosunkowo szerokiej i dynamicznie rozwijającej się bazy mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które odgrywają decydującą rolę w tworzeniu miejsc pracy, działają jako czynnik rozwoju gospodarczego oraz stabilności społecznej. Udział MŚP w gospodarce obszaru pogranicza jest stosunkowo wysoki (*patrz Załącznik 1 - tabela 5*). MŚP były w stanie podczas trwania procesu restrukturyzacji tradycyjnych gałęzi przemysłu i z tym związanym przemieszczaniem się siły roboczej absorbować dużą część osób zdolnych do pracy (*patrz Załącznik 1 - tabela 6*).

Rozwój działalności gospodarczej (otoczenia biznesowego) jest hamowany z uwagi na: niewystarczającą współpracę pomiędzy sektorem przedsiębiorczości a placówkami badawczymi i szkołami, niezadowalające wspieranie rozwoju badań stosowanych, niewystarczający poziom wiedzy związanej z nowoczesnymi metodami zarządzania i marketingiem, słabą współpracę pomiędzy izbami gospodarczymi a związkami przedsiębiorców. Również niedostateczna liczba ośrodków doradztwa w zakresie zakładania firm i stymulacji potencjału innowacyjnego, transferu know-how, słabe przygotowanie wdrażania nowych technologii, niewielkie wykorzystanie wyspecjalizowanych aplikacji internetowych, niewystarczająca współpraca podmiotów gospodarczych z urzędami pracy oraz niewystarczające powiązanie systemu kształcenia z przedsiębiorczością, nie sprzyjają rozpoczęciu i rozwijaniu działalności gospodarczej.

Obszar pogranicza polsko-czeskiego posiada podstawowe przesłanki dla rozwoju potencjału innowacyjnego. Potencjał badawczo-rozwojowy skupiony jest m.in. w Katowicach i Ostrawie. Do mniejszych ośrodków należą: Liberec, Olomuniec, Hradec Králové, Pardubice, Jelenia Góra, Wałbrzych, Opole, Rybnik, Bielsko-Biała, Wodzisław Śląski, Jastrzębie Zdrój czy Opava. Utrzymującym się tu problemem jest słaby udział uczelni wyższych oraz instytucji badawczych oraz przedsiębiorstw w międzynarodowych sieciach współpracy w zakresie rozwoju i innowacyjności oraz słaba zdolność wykorzystania zagranicznych źródeł finansowania.

2.2.3 Znaczenie oraz miejsce ruchu turystycznego w gospodarce regionu

Walory przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe stwarzają doskonałe warunki dla rozwoju turystyki i wypoczynku na obszarze pogranicza polsko-czeskiego. Do głównych atrakcji obszaru należy różnorodność oraz zakres atrakcji przyrodniczych, wartościowy pod względem ekologicznym krajobraz o małym stopniu degradacji, dziedzictwo kulturowe i historyczne z żywymi tradycjami i kulturą.

Liczba odwiedzających pogranicze w 2004 roku stanowiła jedną czwartą (25%) łącznej liczby turystów w Republice Czeskiej, ponad jedną trzecią (36,5%) łącznej liczby zwiedzających krajowych i 13,3% łącznej liczby zwiedzających zagranicznych. Jedna czwarta polskich i niemieckich turystów, którzy odwiedzają RCz, swój pobyt spędza na obszarze pogranicza.

Atrakcyjne z turystycznego punktu widzenia oraz środowiskowo cenne tereny górskie Sudetów i Beskidów stwarzają bardzo korzystne warunki dla rozwoju sportów zimowych i turystyki letniej po obu stronach granicy. Pomimo dobrego funkcjonowania sportowych ośrodków zimowych oraz różnorodności oferowanych usług turystycznych, potencjał przyrodniczo-rekreacyjny nie jest jeszcze wykorzystany w wystarczający sposób na obszarze pogranicza. Funkcjonalna integracja ośrodków sportów zimowych po obu stronach granicy umożliwi stworzenie ciekawszej oferty turystycznej, ukierunkowanej również na sezon letni.

Pogranicze polsko-czeskie jest bogate w zasoby naturalne – surowce mineralne oraz wody lecznicze, które były podstawą rozwoju uzdrowisk i tym samym architektury uzdrowiskowej (np. Łądek Zdrój, Polanica Zdrój, Szczawno-Zdrój, Duszniki Zdrój, Jarnołtówek, Pokrzywna, Jeseník, Lipová-lázně, Karlova Studánka, Libverda i Kunratice).

Obiekty techniczne (np. kolejowe) oraz architektura przemysłowa pozostająca po wydobyciu surowców mineralnych (srebra, złota, rud metalu, węgla), stworzyły potencjał dla rozwoju nowych produktów turystycznych.

Region ma bogate tradycje kulturowe oraz historyczne, co również wpływa na jego atrakcyjność turystyczną. Występują tu obiekty zabytkowe oraz zespoły obiektów, które reprezentują prawie wszystkie style artystyczne oraz okresy, poczynając od średniowiecza po XX wiek. Wśród najciekawszych znajdują się pałace, zamki, twierdze, historyczne starówki miast, liczne przykłady architektury sakralnej oraz miejsca pielgrzymkowe. Atrakcje turystyczne oraz wysoka jakość środowiska przyrodniczego wyrażona istnieniem obszarów chronionych stanowi podstawę turystyki wiejskiej. Obszar przygraniczny dysponuje również szerokim potencjałem dla rozwoju turystyki miejskiej. Na obszarze pogranicza w wielu miejscach organizowane są imprezy kulturalne o znaczeniu międzynarodowym (festiwale i przeglądy filmowe, teatralne i muzyczne, imprezy tradycji historycznych, imprezy sportowe itd.).

O znaczeniu i mocnej pozycji turystyki w regionie świadczą również dane dotyczące obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz ilości miejsc noclegowych (*patrz Załącznik 1 - tabela 7*). Do dyspozycji zwiedzających obszar pogranicza w roku 2004 było łącznie 144 tysięcy miejsc noclegowych, co stanowiło jedną trzecią (33%) wszystkich miejsc noclegowych w zbiorowych obiektach noclegowych na terenie RCz. Sam kraj královéhradeckí dysponuje bazą 40 tys. miejsc noclegowych. W 2004 roku polski obszar pogranicza dysponował łącznie 65,2 tys. miejsc noclegowych (11,2% miejsc noclegowych dostępnych w Polsce, przy czym w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim znajdowało się 53,9% dostępnych miejsc noclegowych). W obszarze wsparcia stopień wykorzystania bazy noclegowej w ciągu roku waha się w przedziale 23%-44%, co wynika z braku atrakcyjnej oferty turystycznej poza głównym sezonem.

Potencjał w zakresie turystyki nie jest w pełni wykorzystywany. Brak jest wspólnej promocji potencjału historycznego, przyrodniczego i kulturowego po obu stronach granicy. Na niewykorzystanie potencjału w zakresie turystyki, zwłaszcza w polskiej części pogranicza, zasadniczy wpływ ma ponadto zła jakość istniejącej infrastruktury dróg dojazdowych do miejscowości i atrakcji turystycznych, brak podstawowej infrastruktury komunalnej, a także zły stan zabytków oraz niedostatecznie rozwinięta infrastruktura kultury. Niezbędna jest poprawa jakości podstawowej i uzupełniającej infrastruktury turystycznej a także poziomu oferowanych usług oraz rozszerzenie oferty o nowe, zróżnicowane produkty turystyczne. Niezbędne jest podejmowanie starań na rzecz rozwoju zasobów ludzkich w dziedzinie turystyki. Bariera, która hamuje efektywny rozwój turystyki na obszarze pogranicza polsko-czeskiego, jest odczuwalny brak wspólnych sieci i struktur, realizacji projektów, strategii marketingowych ukierunkowanych na przyciągnięcie nowych turystów oraz niewystarczająca ilość środków finansowych. W celu maksymalnego wykorzystania tego potencjału należy więc wspierać współpracę oraz koordynację podmiotów turystycznych zarówno sektora publicznego, jak też prywatnego w ramach planowania, przygotowywania i realizacji zarówno dokumentów koncepcyjnych, jak również poszczególnych działań i projektów.

W ramach wspierania rozwoju turystyki należy brać pod uwagę zasady rozwoju zrównoważonego, zarówno pod kątem społeczno-ekonomicznym – udział branż w gospodarce państwa, przede wszystkim jako znaczącego źródła zatrudnienia, jak też

ekologicznym – utrzymanie atrakcyjności regionów z punktu widzenia oferty aspektów przyrodniczych oraz leczniczych przy uwzględnianiu racjonalnych barier wynikających z ochrony środowiska.

2.3 Środowisko naturalne i profilaktyka zagrożeń

Obszar pogranicza czesko-polskiego charakteryzuje się dużą ilością atrakcji przyrodniczych oraz różnorodnością gatunkową z istotnym potencjałem zasługującym na ochronę (*patrz Załącznik 1 – tabela 8*). Z drugiej jednak strony nastąpiło obniżenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru w rejonach przemysłowych oraz dużych ośrodkach aglomeracyjnych. Niemniej jednak, jakość środowiska w obszarze pogranicza od 1990 roku ogólnie uległa wyraźnej poprawie we wszystkich jego elementach, co jest przede wszystkim wynikiem zmniejszenia produkcji w niektórych gałęziach przemysłowych o największych emisjach oraz inwestycji w infrastrukturę służącą ochronie środowiska.

Na znacznej części obszaru pogranicza ochroną objęte są przyroda i krajobraz, zarówno w formie wieloprzestrzennych (parki narodowe, OCHK) jak i małopowierzchniowych szczególnie chronionych obszarów, w tym sieci Natura 2000.

Przykładem działań w tym zakresie jest np. podpisanie przez oba kraje objęte Programem *Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat*, która weszła w życie dnia 4 stycznia 2006 r.

Utrzymującym się problemem wszystkich regionów, a szczególnie ich obszarów wiejskich, jest niewystarczająco rozwinięty system sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, co wciąż stanowi przyczynę wysokiego stopnia zanieczyszczenia cieków wodnych. (*patrz Załącznik 1 – tabela 9*). Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej pozostaje poniżej średniej UE-15.

Pomimo długookresowej poprawy jakości wód powierzchniowych, nie jest ona zadowalająca, szczególnie w przypadku cieków znajdujących się w pobliżu istotnych źródeł zanieczyszczeń. Pod wpływem rozszerzania powierzchni terenów zabudowanych i w wyniku nieoszczędnej gospodarki na gruntach rolnych i leśnych oraz regulacji cieków w środowisku krajobrazowym obniża się zdolność akumulacyjna środowiska do zatrzymywania wody opadowej. To zmniejsza rezerwy źródeł wodnych, jak też zwiększa ryzyko powodzi i ich dewastacyjny wpływ na krajobraz i siedliska. Niewystarczającą uwagę poświęca się wspieraniu i modernizacji infrastruktury środowiskowej, w zakresie gospodarki wodnej. Powodzie powtarzające się na przestrzeni ostatnich kilku lat, zwłaszcza w regionach górskich, wskazały na istnienie pilnej potrzeby zmodernizowania systemu ochrony przeciwpowodziowej. Obszar charakteryzuje się niedostateczną zdolnością retencji wodnej. Niezbędna jest rewitalizacja ekologiczna oraz inwestycje w infrastrukturę, które umożliwią wykorzystanie zbiorników retencyjnych do celów gospodarczych i rekreacyjnych.

Pomimo tego, że stopień zanieczyszczenia powietrza w ostatnich latach uległ znacznej poprawie i obniżyły się całkowite emisje podstawowych zanieczyszczeń (stałych substancji zanieczyszczających, SO₂, NO_x, CO, pył itd.), nadal przekraczają one istotnie średnią UE. Zasadniczym problemem w ostatnich latach staje się lokalny wzrost zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu, tlenkiem węgla i pyłem (PM₁₀) w dużych miastach oraz w pobliżu obciążonych dróg, co jest wynikiem wzrastającego natężenia ruchu w transporcie samochodowym. Ma to negatywny wpływ na środowisko i bezpieczeństwo ruchu. Z uwagi na to, iż lokalizacja dróg nie odpowiada potrzebom, jak również ze względu na niską jakość obecnych połączeń zwiększa się obciążenie środowiska w wyniku wzrastającego ruchu drogowego (hałas, emisje). Istotny jest rozwój zintegrowanego monitoringu oraz

podejmowanie działań w celu poprawy jakości powietrza (powiązanej m.in. z występowaniem ośrodków przemysłowych).

Odnotowuje się niewielki spadek w zakresie łącznej produkcji odpadów. Dochodzi do stosunkowo dużego wykorzystania materiałowego odpadów (55 %), a jednocześnie na stosunkowo dobrym poziomie (49 %) jest udział recyklingu odpadów opakowaniowych po stronie czeskiej³. W regionach nadal przeważają wysypiska jako podstawowy sposób likwidacji odpadów (62 % odpadów komunalnych jest gromadzonych na wysypiskach). Pomimo tego, iż sytuacja w zakresie segregacji odpadów ulega poprawie, w większości gmin brak jest rozwiniętego systemu segregowanej zbiórki i przerobu odpadów oraz nowoczesnych sposobów tworzenia wysypisk. Zagrożenie stanowią stare wysypiska, wysypiska odpadów zawierające również odpady niebezpieczne i toksyczne, które w przeszłości zostały wybudowane bez zachowania odpowiednich rozwiązań technicznych przeciwdziałających przenikaniu substancji szkodliwych do gleb i wód podziemnych.

Długookresowo zmniejsza się intensywność produkcji rolnej oraz wzrasta znaczenie pozaprodukcyjnych funkcji rolnictwa. Zwłaszcza wyraźnemu zmniejszeniu uległo zużycie pestycydów i nawozów mineralnych oraz osadzanie zanieczyszczeń atmosferycznych (pyłowe, radioaktywne) co częściowo złagodziło zagrożenie skażenia gleb pierwiastkami niebezpiecznymi. Korzystny stosunek rolnictwa do sfery środowiska przejawia się zwłaszcza poprzez wspieranie działań agrośrodowiskowych (np. rolnictwo ekologiczne, troska o krajobraz) oraz produkcji paliw bioenergetycznych i biomasy dla celów wykorzystania energetycznego.

Przemysłowy charakter obszaru pogranicza, zwłaszcza w jego wschodniej części, przejawia się częstszym występowaniem zagrożeń przemysłowych, komunikacyjnych oraz oddziaływaniem zdarzeń nadzwyczajnych. Duże awarie w zakładach (pożary, wybuchy, wycieki substancji niebezpiecznych itd.) stanowią bezpośrednie zagrożenie dla dużej liczby mieszkańców oraz środowiska o zasięgu transgranicznym. Podobne skutki mogą wywołać również katastrofy przyrodnicze (przede wszystkim powódzie lub rozległe pożary terenów leśnych), które również w swoich skutkach mają oddziaływanie transgraniczne. Niemniej poważnym zagrożeniem są transgraniczne przewozy towarów (zwłaszcza transport ciężarowy – TIR oraz kolejowy) i związane z nimi ryzyko wypadków drogowych i awarii, zwłaszcza środków transportu przewożących substancje niebezpieczne.

W zakresie powyżej wymienionych zależności tylko ścisłe powiązanie (kompatybilność komunikacyjna, informacyjna, organizacyjna oraz techniczna) organów zarządzania kryzysowego oraz zintegrowanego systemu ratownictwa z obu stron granicy może ograniczyć negatywne oddziaływanie wszystkich zdarzeń nadzwyczajnych na obszarach pogranicza.

Zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa uregulowane zostały umową międzynarodową- 8 czerwca 2000 r. Rzeczpospolita Polska oraz Republika Czeska podpisały umowę o współpracy i wzajemnej pomocy w przypadku katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych wydarzeń.

Niemniej ważne jest również nowoczesne wyposażenie techniczne jednostek Zintegrowanego Systemu Ratownictwa.

Gospodarka regionalna charakteryzuje się długookresowo dużym zużyciem energii i niskim udziałem odnawialnych źródeł energii. Stąd produkcja i zużycie energii wraz z transportem stanowią największe źródło zanieczyszczeń powietrza i innych komponentów środowiska. Z

³ Źródło: Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej.

drugiej strony obszar charakteryzuje się przesłankami dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (biomasa, energia promieniowania słonecznego, wiatr, woda lub energia geotermalna), jednak ich wykorzystanie rozwija się powoli. Poza bardziej efektywnym wykorzystywaniem nieodnawialnych źródeł energii należy intensywniej wykorzystywać źródła odnawialne, co wpłynie pozytywnie na zmniejszenie obciążeń dla środowiska oraz łagodzenie zmian klimatycznych. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii jest jednym ze sposobów realizacji zobowiązań wynikających z Protokołu z Kioto.

Ubytek gleb jest również wynikiem wymagań związanych z budową infrastruktury komunikacyjnej, mieszkań oraz obiektów użyteczności publicznej na całym obszarze. Nerozwiązanym w pełni problemem zostaje wykorzystanie starych obiektów przemysłowych (brownfields) oraz już zurbanizowanych terenów, które przeciwdziałałyby rosnącej tendencji do budowy i zajmowania terenów na otwartej przestrzeni.

Badania i rozwój w zakresie poprawy profilaktyki i ochrony przyrody posiadają potencjał wzrostowy, lecz nie jest on w pełni wykorzystywany. Bardzo ważnym aspektem ochrony środowiska jest edukacja środowiskowa, wychowanie i oświata proekologiczna.

2.4 Dostępność komunikacyjna

Obszar pogranicza polsko-czeskiego znajdujący się w Europie Środkowej, charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętym systemem komunikacyjnym oraz posiada powiązania transportowe z Wolnym Krajem Związkowym Saksonia i Słowacją. Przez obszar wsparcia przebiega III paneuropejski korytarz komunikacyjny. System komunikacji o odpowiedniej jakości i przepustowości może w istotny sposób stymulować rozwój obszaru przygranicznego i stanowić o jego możliwościach w przyszłości. Jednak w obecnym czasie na drogach istnieje wiele ograniczeń technicznych dla swobodnego przepływu osób i towarów w transporcie międzynarodowym.

Parametry istniejącej sieci drogowej nie pozwalają na odpowiednią integrację i rozwój obszaru pogranicza polsko-czeskiego. Pomimo stosunkowo gęstej sieci drogowej i kolejowej, brak jest niektórych połączeń komunikacyjnych, których budowę utrudnia górski charakter obszaru pogranicza. W przeszłości stopniowe pogarszanie się stanu technicznego sieci transportowych, przede wszystkim niższej klasy (drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i gminne, natomiast po stronie czeskiej drogi 2 i 3 klasy, drogi lokalne, lokalne linie kolejowe) skutkuje ograniczeniem rozwoju potencjału gospodarczego i turystycznego obszaru wsparcia.

2.4.1 Transport drogowy

Szybki wzrost transportu drogowego na pograniczu wymaga poważnych inwestycji oraz poprawy infrastruktury. Obecnie przeważają tu drogi lokalne, a w wielu miejscach przekroczona jest ich żywotność i nośność jezdni. Stan transportowo-techniczny nie odpowiada obecnym warunkom ruchu drogowego. Zaniedbywana jest modernizacja i rozwój dróg lokalnych. Niezadowolający stan infrastruktury drogowej stanowi barierę i ma niekorzystny wpływ zarówno na jakość środowiska, jak też ogranicza rozwój ekonomiczno-społeczny obszaru. Stan ten wymaga istotnych inwestycji ze środków publicznych.

Ponad 60% łącznego transportu międzynarodowego na terenie pogranicza polsko-czeskiego odbywa się po drogach, co ma negatywny wpływ na środowisko. Jednym ze skutków przystąpienia RCz i RP do UE jest również wyraźny wzrost obciążenia komunikacyjnego, zwłaszcza w zakresie ciężarowego transportu drogowego. W celu wyeliminowania obciążenia komunikacyjnego na intensywnie wykorzystywanych drogach przebiegających przez tereny z zabudową mieszkaniową potrzebna jest budowa obwodnic. Cechą charakterystyczną

transportu transgranicznego, a zwłaszcza ciężarowego drogowego na granicy polsko-czeskiej, jest skupienie ruchu tylko na kilku przejściach granicznych (Cieszyn - Český Těšín, Chałupki - Bohumín oraz Kudowa - Słone - Náchod). Te trzy przejścia skupiają około 2/3 ruchu granicznego. Niezastąpione znaczenie mają przejścia regionalne i lokalne powiązane z infrastrukturą lokalną. Przystąpienie obu krajów do Układu z Schengen, co będzie skutkowało całkowitym zlikwidowaniem odprawy granicznej, umożliwi zmianę funkcjonalności istniejących obiektów na przejściach granicznych.

2.4.2 Transport kolejowy

Stosunkowo gęsta sieć kolejowa charakteryzuje się niskimi parametrami technicznymi, posiadając wiele odcinków niezelektryfikowanych i jednotorowych. Wśród największych problemów jest zaniedbany stan techniczny oraz przestarzałe urządzenia przekaźnikowe i zabezpieczające. Istniejący stan zwiększa ryzyko wypadków oraz kolizji na skrzyżowaniach torów kolejowych z drogami. Stopniowa modernizacja infrastruktury kolejowej wzmocni rolę kolei, zwiększy bezpieczeństwo, poprawi dostępność komunikacyjną obszaru pogranicza oraz będzie wspierać regionalne starania o tworzenie wspólnych, zintegrowanych systemów transportowych z połączeniem wszystkich form komunikacji publicznej.

2.4.3 Technologie informacyjne i komunikacyjne

W całym obszarze pogranicza polsko-czeskiego w ostatnich latach nastąpił rozwój ICT, zwłaszcza młode pokolenie aktywnie korzysta ze wszystkich udogodnień, jakie niesie ze sobą postęp w dziedzinie nowoczesnych technologii. Liberalizacja rynku ICT przyczynia się do stopniowej poprawy dostępności infrastruktury i usług w tym zakresie.

Na terenach peryferyjnych obszaru pogranicza nadal niewystarczająca jest baza infrastrukturalna na potrzeby rozwoju ICT. Istnieje zapotrzebowanie rozszerzenia dostępności tych nowoczesnych technologii dla wszystkich grup społecznych jako usługi publicznej, co podniesie atrakcyjność obszaru dla inwestycji, pracy oraz życia mieszkańców.

2.5 Mocne – słabe strony – szanse – zagrożenia (analiza SWOT)

Mocne strony

- **Dostępność oraz środowisko**
 - gęsta sieć dróg dojazdowych po obu stronach granicy,
 - popyt na nowoczesną technologię ICT,
 - zróżnicowanie walorów przyrodniczych (duża ilość rezerwatów, terenów chronionych i lasów),
 - poprawiająca się jakość środowiska,
 - spadek produkcji odpadów,
 - zmniejszenie zużycia produktów chemicznych w rolnictwie.
- **Przedsiębiorczość i turystyka**
 - istniejące wsparcie dla transgranicznej współpracy przedstawicieli sfery biznesowej,
 - duża liczba instytucji kształcenia wyższego,
 - duże złoża surowców naturalnych,
 - bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne,
 - rozwój specyficznych form turystyki,
 - atrakcyjne miejscowości uzdrowiskowe i wypoczynkowe o bogatej tradycji,
 - rozwinięty system kształcenia wyższego,
- **Społeczność lokalna**
 - rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna (sektor publiczny),

- rozwój systemów informacyjnych administracji publicznej w zakresie zarządzania ryzykiem,
- tradycja wspólnych działań społecznych, kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych.

Słabe strony

• Dostępność oraz środowisko

- niewystarczająca przepustowość granicy dla wzajemnej wymiany handlowej,
- przeciążenia transgranicznych dróg w czasie nasilenia ruchu turystycznego,
- niska dostępność komunikacyjna miejscowości położonych peryferyjnie,
- niewystarczające połączenie transgraniczne dróg,
- niedostateczny stan techniczny dróg obniżający bezpieczeństwo ruchu,
- powolny rozwój zintegrowanych systemów transportowych oraz komunikacji,
- niski stopień wykorzystania zaawansowanych aplikacji ICT,
- niska dostępność ICT dla wybranych grup ludności,
- niewystarczająca profilaktyka zagrożeń, zwłaszcza klęsk żywiołowych oraz awarii technologicznych,
- niskie bezpieczeństwo przejazdów kolejowych,
- zanieczyszczanie wód przez emitentów przemysłowych i komunalnych,
- utrzymujące się stare obciążenia ekologiczne, występowanie terenów zdewastowanych,
- ponadprzeciętna emisja głównych substancji zanieczyszczających,
- niewystarczająca infrastruktura środowiskowa,
- nierozwinięty system segregacji odpadów,
- niewystarczające wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- obniżenie właściwości retencyjnych terenu.

• Przedsiębiorczość i turystyka

- migracja ludności aktywnej zawodowo oraz wysokie bezrobocie ,
- brak sieci współpracy między podmiotami gospodarczymi, w tym w branży turystycznej,
- niski stopień współpracy instytucji edukacyjnych, badawczych, rozwojowych oraz innowacyjnych ze sferą biznesu,
- niekorzystna struktura kierunków nauczania (nieodpowiadająca potrzebom rynku pracy oraz brak wykwalifikowanej kadry w dziedzinach technicznych),
- niewystarczająca współpraca instytucji rynku pracy ze sferą biznesu,
- mało rozwinięty system doradztwa dla sfery biznesu,
- ograniczony dostęp podmiotów gospodarczych do źródeł finansowania,
- niska jakość oraz zakres usług turystycznych,
- niewystarczająca ilość i jakość infrastruktury turystycznej,
- niewystarczająca oferta produktowo-usługowa dla turystyki całorocznej,
- zły stan zabytków oraz infrastruktury kultury,
- niewystarczająca promocja atrakcji turystycznych.
- nierozwinięty system kształcenia ustawicznego,
- niska znajomość języków,

• Społeczność lokalna

- ujemny przyrost naturalny,
- bezrobocie strukturalne i długookresowe,
- niewystarczający poziom współpracy kulturalnej i rekreacyjno-edukacyjnej.

Szanse

• Dostępność oraz środowisko

- zmniejszenie kosztów w zakresie transportu i podniesienie dostępności transportowej obszaru,
 - poprawa stanu technicznego i budowa nowych regionalnych/lokalnych dróg transportowych, w tym obwodnic, w celu zwiększenia sieci połączeń w obszarze przygranicznym
 - zwiększenie właściwości retencyjnych terenu i rozwój systemu wczesnego ostrzegania,
 - wdrożenie nowych technologii środowiskowych, w tym rozwój transportu przyjaznego środowisku,
 - wykorzystanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego (PN, OKCH, NATURA 2000),
 - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w obszarze,
 - racjonalna gospodarka wodna,
 - efektywna gospodarka odpadami,
 - obniżenie kosztów i szerszy dostęp do ICT,
 - umowa zawarta pomiędzy RCz i RP w zakresie zintegrowanych systemów ratownictwa i jej stopniowa realizacja,
- **Przedsiębiorczość i turystyka**
 - wsparcie otoczenia okołobiznesowego stymulującego rozwój MŚP,
 - wzmocnienie współpracy między podmiotami gospodarczymi oraz instytucjami badawczymi, rozwojowymi i innowacyjnymi,
 - stymulacja potencjału innowacyjnego,
 - dywersyfikacja gospodarki lokalnej,
 - intensyfikacja powiązań transgranicznych między przedsiębiorstwami, wspólne postępowanie na rynkach zewnętrznych,
 - wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego,
 - rozwój zintegrowanej oferty produktów i usług turystycznych,
 - rozwój infrastruktury turystycznej,
 - tworzenie nowych miejsc pracy w rozwijającej się turystyce
 - dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy,
 - rozwój kształcenia ustawicznego, w tym poprawa znajomości języków,
 - rozwój współpracy transgranicznej instytucji rynku pracy w celu lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego,
 - **Społeczność lokalna**
 - wykorzystanie szans, przynoszących rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy,
 - rozwój społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie współpracy transgranicznej,
 - wysoki stopień zurbanizowania wschodniej części obszaru.
 - ożywienie lokalnych tradycji,

Zagrożenia

- **Dostępność oraz środowisko**
 - pogorszenie jakości dróg i dojazdu,
 - utrzymujący się niski stopień wykorzystania odpadów,
 - zmniejszenie różnorodności biologicznej,
 - zwiększenie obciążenia środowiska (np. wzrost transportu samochodowego),
 - pogorszenie jakości infrastruktury technicznej,
 - wzrost występowania zagrożeń środowiskowych i technologicznych jako efekt ingerencji człowieka w środowisko i krajobraz (np. powodzie),
 - utrata atrakcyjności obszaru pogranicza dla mieszkańców i przedsiębiorców.

- **Przedsiębiorczość i turystyka**
 - spadek inwestycji w regionie w sektorze publicznym i prywatnym,
 - niewystarczające wykorzystanie trendów modernizacyjnych w gospodarce (rozwój branż progresywnych),
 - dewastacja dziedzictwa kulturowo-historycznego
 - niewystarczające powiązanie kierunków edukacyjnych z potrzebami rynku pracy.
- **Spoleczność lokalna**
 - utrzymujące się bariery językowe,
 - wzrastająca rywalizacja w zakresie turystyki po obu stronach,
 - utrata miejsc pracy,
 - długookresowe bezrobocie,
 - rozszerzenie zjawisk patologii społecznej,
 - pogłębienie marginalizacji społecznej zagrożonych grup ludności (w tym mniejszości etnicznych),
 - stały odpływ wykształconej i młodszej ludności z obszaru pogranicza polsko-czeskiego,
 - dalsze zmniejszanie liczby ludności.

2.6 Ocena realizacji Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy - Polska w latach 2004-2006

Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy – Polska jest wspieranie współpracy transgranicznej mieszkańców oraz instytucji z sąsiednich regionów. Program spotkał się z ogromnym zainteresowaniem na pograniczu polsko-czeskim. Liczba wnioskodawców a zwłaszcza wnioskowanego dofinansowania z EFRR ponad dwukrotnie przekraczała alokację przeznaczoną do podziału w ramach Programu (*patrz Załącznik 1 - tabela 10*). Łącznie złożono 356 projektów, które poddane zostały kontroli formalnej oraz kontroli kwalifikowalności we Wspólnym Sekretariacie Technicznym w Ołomuńcu oraz dalszej ocenie dokonywanej przez właściwe instytucje regionalne. Na posiedzenia Komitetu Sterującego złożonych zostało 299 projektów, spośród których do dofinansowania z EFRR rekomendowano łącznie 176 projekty (*patrz Załącznik 1 - tabela 11*). Te dane nie dotyczą Funduszu Mikroprojektów, który podlegał realizacji w poszczególnych euroregionach po obu stronach granicy w ramach Działania 2.2.

Z punktu widzenia stopnia współpracy między wnioskodawcą a partnerem złożono 65 wspólnych projektów (z tego 54 zatwierdzono), 49 projektów komplementarnych (z tego 38 zatwierdzono) oraz 185 projekty indywidualne (z tego 84 zatwierdzono). Z ogólnej liczby złożonych projektów wspólnych zatwierdzono ok. 80% - czyli zdecydowanie najwięcej (*patrz Załącznik 1 - wykres 1*).

Wśród wnioskodawców, największym zainteresowaniem cieszył się Priorytet 1 ukierunkowany na rozwój lokalnej infrastruktury o charakterze transgranicznym, tzn. że w dalszym ciągu problem niewystarczającej infrastruktury w obszarze czesko-polskiego pogranicza pojmowany jest jako strategiczny dla jego rozwoju. Za pośrednictwem Działania 1.1 (Wspieranie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym) projekty, które otrzymały dofinansowanie wspierają przede wszystkim budowę infrastruktury drogowej - modernizację dróg przygranicznych, regionalnych terminali transportowych itp. W Działaniu 1.2 (Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej) przeważają projekty

ukierunkowane na zapobieganie powodziom i rewitalizację rzek. Największym zainteresowaniem cieszyło się Działanie 1.3 (Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej). Za jego pośrednictwem dofinansowanie otrzymały przede wszystkim projekty mające na celu rozwój infrastruktury turystycznej, modernizację obiektów wsparcia przedsiębiorczości, itp.

Duże zainteresowanie projektami z zakresu infrastruktury o charakterze transgranicznym oraz ochrony środowiska łącznie z prewencją ryzyk stanowi potwierdzenie zasadności strategii przyjętej w POWT RCz-RP (oś priorytetowa 1 i 2).

W początkowym okresie realizacji Programu INTERREG III A stwierdzono mniejsze zainteresowanie Priorytetem 2 niż Priorytetem 1, ale mimo to wnioskodawcy złożyli wystarczającą liczbę dobrych projektów ukierunkowanych przede wszystkim na realizację akcji promocyjnych, usługi i produkty turystyczne w Działaniu 2.1 (Rozwój turystyki) oraz na budowanie partnerstw pomiędzy instytucjami i wymianę studentów w Działaniu 2.3. (Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i współpracy sieciowej). Większa liczba działań mających na celu wsparcie projektów w Priorytecie 2 wynikała z bieżących potrzeb ze względu na większą czasochłonność związaną z przygotowaniem tego typu projektów i tworzeniem partnerstw, czyli w ramach seminariów informacyjnych ukierunkowanych na propagowanie działań 2.1 oraz 2.3. W ramach wspomnianych seminariów przedstawiano przykłady kwalifikujących się działań oraz projektów. WST oraz właściwe instytucje regionalne wspierały również rozwój współpracy partnerskiej na obydwu stronach granicy. Zainteresowanie Funduszem Mikroprojektów – Działanie 2.2 – Wspieranie inicjatyw lokalnych, na pograniczu czesko-polskim nawiązuje do doświadczeń z Phare CBC.

Odpowiadając na zapotrzebowanie także w nowym okresie wspierana jest współpraca instytucji i ludzi po obu stronach granicy w ramach Priorytetu 3 (Wspieranie współpracy społeczności lokalnych).

Zarządzanie i administracja programem wymagały od początku intensywnej i ścisłej współpracy oraz komunikacji pomiędzy IZ, IK, WST, urzędami marszałkowskimi, Regionalnymi Punktami Kontaktowymi, Sekretariatami Rad Regionalnych, Instytucjami Pośredniczącymi II oraz euroregionami. Konieczne było planowanie działań z odpowiednim wyprzedzeniem. Wspomniane doświadczenia powinny zostać wykorzystane oraz rozwijane w nowym okresie programowania.

Bieżąca organizacja seminariów informacyjnych dla wnioskodawców po obu stronach granicy przyczyniła się do poprawy jakości składanych wniosków. Większa część seminariów informacyjnych była organizowana we współpracy instytucji zaangażowanych w realizację programu, przede wszystkim WST z Sekretariatami Rad Regionalnych i Regionalnych Punktów Kontaktowych. Tak zaplanowane seminaria były pożyteczne dla wnioskodawców oraz dla lepszej współpracy i wymiany informacji i powinny być kontynuowane również w nowym okresie programowania. Częścią seminariów była również prezentacja odnoszących sukcesy wnioskodawców z czeskiej i polskiej strony, co było bodźcem dla potencjalnych wnioskodawców do nawiązywania nowych partnerstw. Te powiązania są w pełni wykorzystane w ramach opracowywania treści projektów w okresie programowania 2007 – 2013, kiedy obowiązuje zasada partnera wiodącego.

Większy nacisk powinien zostać położony na warsztaty, giełdy partnerów oraz działania mające na celu wygenerowanie większej ilości dobrych jakościowo wniosków w wyniku indywidualnych konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami. W początkowym okresie wdrażania IW INTERREG III A, z uwagi na brak dostatecznego doświadczenia wnioskodawców kładziono większy nacisk na podniesienie poziomu współpracy transgranicznej. Wraz ze wzrostem działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych

zwiększała się świadomość współpracy transgranicznej. W wyniku wymiany doświadczeń pomiędzy zaangażowanymi instytucjami stwierdzono, że skuteczność wnioskodawców, którzy konsultowali projekty w WST przed ich złożeniem była znacznie wyższa.

Sprawdziły się również konsultacje efektu transgranicznego, które kilkakrotnie były przeprowadzane przez WST. Z uwagi na obowiązywanie zasady partnera wiodącego w nowym okresie programowania zaleca się przeprowadzanie tego typu konsultacji w sposób regularny. W związku z powyższym konieczne jest również wspomoczenie współpracy polskich i czeskich podmiotów, które udzielają tego typu konsultacji.

Bardzo dobrze w programie sprawdził się system, w którym przy ocenie wpływu transgranicznego współpracowali regionalni eksperci z Polski (Czech) oraz czescy (polscy) pracownicy WST. Wspomniany system współpracy przy ocenie projektów jest utrzymany oraz uzupełniony o trzeci podmiot – eksperta regionalnego z innego kraju, niż kraj pochodzenia wnioskodawcy.

WST wraz z RPK i Sekretariatami Rad Regionalnych pośredniczył w nawiązywaniu kontaktów mających na celu znalezienie partnerów (poprzez informacje zamieszczane na stronach internetowych oraz podczas seminariów itp.). W nowym okresie programowania tego typu wsparcie powinno być kontynuowane.

Ważnym nośnikiem prezentacji podstawowych dokumentów programowych oraz aktualnych informacji dla wnioskodawców były główne strony internetowe opracowane w dwóch wersjach językowych www.interreg3a.cz.

Podsumowanie podstawowych doświadczeń z realizacji programu:

Proces administrowania wnioskami został zakończony sukcesem pomimo wielkiej liczby złożonych projektów.

Dobre kontakty i bliska współpraca wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu (w tym bardzo dobra współpraca z ekspertami oceniającymi wnioski).

Kontynuacja i aktywizacja polsko-czeskiej współpracy transgranicznej, niwelowanie barier na obszarze pogranicza i rozwój społeczno-ekonomiczny tego obszaru.

3. Cele i strategia Programu

3.1 Określenie celów i strategii

3.1.1 Punkty wyjścia służące sformułowaniu strategii

Podstawą do stworzenia strategii rozwoju pogranicza polsko-czeskiego są wyniki przeprowadzonej analizy społeczno-ekonomicznej. Strategia uwzględnia również wyniki analizy SWOT. Na obszarze wsparcia cały czas występują bariery, które spowalniają przemiany społeczno-ekonomiczne regionu, ograniczając wykorzystanie lokalnego potencjału oraz obniżają atrakcyjność regionu dla zagranicznych inwestorów i turystów. Strategia rozwoju czesko-polskiego pogranicza ukierunkowana jest na usuwanie istniejących barier, które obniżają konkurencyjność pogranicza i utrudniają integrację obszaru pod względem gospodarczym i społecznym. Jej celem jest podniesienie jego atrakcyjności dla lokalnych i zewnętrznych inwestorów, mieszkańców oraz turystów. Drugim aspektem, który uwzględnia tworzona strategia, jest wykorzystanie szans wynikających z włączenia obszaru wsparcia do gospodarki europejskiej i pogłębiania integracji europejskiej.

Konkurencyjność pogranicza polsko-czeskiego oraz zdolność osiągnięcia zrównoważonego wzrostu możliwa jest do osiągnięcia poprzez połączenie czynników wewnętrznych i

zewnętrznych, tj. zdolności eliminowania bariery wewnętrznej i słabych miejsc oraz efektywnego wykorzystania szans wynikających z włączenia obszaru wsparcia do UE.

Czynniki konkurencyjności pogranicza polsko-czeskiego są następujące:

a) Atrakcyjne środowisko;

- wzmocnianie dostępności obszaru, rozwój połączeń transportowych i komunikacyjnych oraz połączeń niezbędnych dla pełnowartościowego włączenia obszaru do jednolitej gospodarki europejskiej,
- ochrona i poprawa stanu środowiska, troska i wykorzystywanie potencjału krajobrazowego, profilaktyka i rozwiązywanie zagrożeń w celu utrzymania lub poprawy jakości życia społeczności lokalnej, zachowanie atrakcji na rzecz rozwoju zrównoważonych form turystyki oraz spełnienia zobowiązań w zakresie ochrony klimatu,
- rozwój niezbędnej infrastruktury środowiskowej,
- rozwiązywanie wewnętrznych problemów terenów zurbanizowanych, wspieranie rozwoju zrównoważonego obszarów wiejskich (rozszerzanie spektrum przedsięwzięć ekonomicznych) poprawiającego atrakcyjność obszaru dla mieszkańców i zwiedzających.

b) Konkurencyjna gospodarka;

- otwarte i stymulujące środowisko biznesu (bez barier handlu transgranicznego, oferujące lokalnym przedsiębiorcom przemyślane usługi doradcze w zakresie możliwości biznesowych,
- gospodarka zintegrowana (rozwinęte transgraniczne powiązania biznesowe, sieci społeczności zorientowanych na innowacje),
- nowoczesny system badań i rozwoju oraz przedsięwzięć innowacyjnych, którego rezultaty wykorzystywane są w sferze biznesu (transgraniczne powiązania między instytucjami badawczymi i akademickimi, ośrodkami innowacyjności i przedsiębiorstwami),
- zastosowanie technologii progresywnych i nowoczesnych form zarządzania na rzecz wzrostu produktywności.

Wyżej wymienione czynniki przejawiają się wzrostem produktywności pracy i innych czynników produkcji, wzmocnieniem produkcji z wyższą wartością dodaną, wzmocnieniem konkurencyjności przedsiębiorstw na rynkach wewnętrznych i zewnętrznych oraz przejściem na gospodarkę opartą na wiedzy, wzmocnieniem zrównoważonych form turystyki.

c) Otwarte, elastyczne i spójne społeczeństwa;

- zwarty i elastyczny rynek pracy z wykwalifikowaną, łatwo się dostosowującą i zdrową siłą roboczą, który jest zdolny do wykorzystywania szans powstających w zintegrowanej Europie,
- społeczeństwa, które elastycznie i systematycznie podnoszą swój potencjał w zakresie wykształcenia (kształcenie ustawiczne) dostosowany do zapotrzebowania nowoczesnej gospodarki,
- społeczeństwa, które starają się przeciwdziałać wewnętrznym problemom i zagrożeniom oraz potrafią je aktywnie rozwiązywać, które zapewniają równość szans (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu),
- społeczeństwa, które wspierają transgraniczne wzajemne kontakty i długookresową współpracę w sferze społecznej, zdrowotnej i kulturalnej,

- społeczeństwa, które uczestniczą w doświadczeniach w zarządzaniu przedsięwzięciami publicznymi i koordynują działania w ramach zapewniania usług publicznych i infrastruktury na pograniczu polsko-czeskim.

Nacisk musi więc być położony na rozwój przedsiębiorczości (wsparcie nawiązywania współpracy między placówkami badawczymi i rozwojowymi oraz podmiotami gospodarczymi, wzmacnianie potencjału innowacyjnego), rozwój turystyki (atrakcje turystyczne, wsparcie ich promocji, poprawa oferty produktów turystycznych), wsparcie nauczania i kształcenia ustawicznego i współpracę transgraniczną między społecznościami lokalnymi i instytucjami po obu stronach granicy (tworzenie nowych sieci i struktur) oraz na zmniejszanie odpływu ludności z obszaru pogranicza poprzez wspieranie procesów sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy oraz także na wzmocnienie dostępności obszaru i poprawę jakości środowiska.

Zaproponowana strategia jest opracowywana zgodnie z wymogami określonymi w politykach narodowych i wspólnotowych, uwzględnia następujące tematy horyzontalne: rozwój zrównoważony, równość szans oraz transgraniczna współpraca i partnerstwo.

Zasada **rozwoju zrównoważonego** pozwala na zaspokojenie potrzeb obecnego pokolenia nie powodując zagrożenia dla zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. W przypadku obszaru wsparcia chodzi o zrównoważoną i spójną ewolucję gospodarczych, społecznych i środowiskowych aspektów rozwoju po obu stronach granicy, który stanowi wartość wyjściową dla określenia priorytetów i udzielanego wsparcia. W sferze gospodarczej Program kładzie nacisk na wspieranie rozwoju branż progresywnych oraz wzmocnienie potencjału innowacyjnego, w sferze społecznej ukierunkowany jest na rozwój zrównoważony społeczeństwa, w szczególności na udział wszystkich grup społecznych w życiu politycznym i społecznym.

Wyniki procedury oceny oddziaływania na środowisko (SEA)⁴ wskazują, że nawet środowiskowy wymiar rozwoju nie jest w dokumencie pominięty i poszczególne dziedziny wsparcia są w większości zgodne z celami odniesienia w zakresie ochrony środowiska (przyjazne środowisku wykorzystywane zasobów naturalnych oraz potencjału krajobrazowego, poprawa jakości środowiska, ochrona różnorodności biologicznej, profilaktyka zagrożeń itd.). Warunkiem opisanej oceny jest wybór projektów przeprowadzany w sposób jakościowy i wykwalifikowany w trakcie wdrażania Programu.

Kolejną zasadą, będącą punktem wyjścia w formułowaniu strategii, jest **równość szans**, w tym równość kobiet i mężczyzn. Program uwzględnia również potrzeby osób niepełnosprawnych oraz osób należących do mniejszości etnicznych. Pomimo ograniczonego bezpośredniego oddziaływania Programu na sytuację w zakresie równych szans w obszarze wsparcia, działania podlegające w jego ramach wsparciu, w powiązaniu ze wsparciem udzielanym za pośrednictwem innych instrumentów, przyczyniają się do realizacji celów strategii europejskich i narodowych w tym zakresie.

Ostatnią zasadą, wynikającą z charakteru dokumentu, która musi zostać zawarta we wszystkich formach udzielanej pomocy, jest **współpraca** transgraniczna i partnerstwo.

⁴ Patrz załącznik nr 3

POWT RCz-RP respektuje podstawowe strategie rozwoju opracowane na poziomie narodowym i regionalnym po stronie polskiej i czeskiej oraz Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności (dalej zwane dalej SWW).

Program w ramach realizacji będzie uwzględniał strategiczne podejście do funduszy strukturalnych a zarządzanie nim przyczyni się do realizacji kluczowych projektów.

Na podstawie powyższych stwierdzeń formułujemy następujący cel globalny:

Wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego poprzez wzmacnianie jego konkurencyjności i spójności oraz poprzez promowanie partnerskiej współpracy jego mieszkańców

Dalszy rozwój pogranicza polsko-czeskiego oraz możliwość wykorzystania szans wynikających z jego korzystnego położenia geograficznego w środku Europy uwarunkowane są poprawą dostępności komunikacyjnej tego obszaru poprzez rozwój i modernizację istniejącej infrastruktury o znaczeniu transgranicznym. Stan tej infrastruktury, pomimo stopniowej poprawy na obszarze pogranicza polsko-czeskiego, nie jest zadowalający.

Ważna jest modernizacja i rozbudowa transgranicznych połączeń komunikacyjnych. Z uwagi na warunki naturalne obszaru, konieczne jest także zwiększenie dostępności odległych i trudnodostępnych terenów górskich. Rozwinięta baza infrastrukturalna wpływa na poprawę dostępności obszaru dla potencjalnych inwestorów, jak też stanowi istotny czynnik oddziaływający na rozwój przedsiębiorstw. Umożliwi to także wykorzystanie potencjału kulturowego i przyrodniczego obszaru pogranicza. Sprzyja również rozwojowi turystyki, prowadząc do intensyfikacji ruchu turystycznego, poprawy atrakcyjności turystycznej i gospodarczej terenu oraz poprawy warunków życia jego mieszkańców. Jest prawdopodobne, że poprawi się mobilność mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego. Projekty realizowane w zakresie infrastruktury transportowej ułatwią lepsze połączenie obu obszarów przygranicznych, wpłyną na poprawę ich dostępności oraz przyczynią się do rozwoju potencjału wzrostowego.

O atrakcyjności pogranicza polsko-czeskiego świadczą niewątpliwie jego bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe. Jednakże konieczna jest poprawa i ochrona środowiska na tym obszarze przygranicznym. Przywracanie wartości tym zasobom jest istotne nie tylko dla polepszenia jakości życia obywateli zamieszkujących ten obszar, ale także stanowi o jego atrakcyjności. Wysoka jakość środowiska (przyrody i krajobrazów) warunkuje także realizację niektórych przedsięwzięć gospodarczych, lokalizację inwestycji, a przy tym sprzyja dalszemu rozwojowi turystyki. W związku z tym zakłada się wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności i efektywności infrastruktury środowiskowej oraz działań ukierunkowanych na ochronę zasobów przyrodniczych. Przeciwdziałanie pojawiającym się zagrożeniom i minimalizowanie ryzyka stanowi ważne pole dla wsparcia w ramach programu współpracy transgranicznej, będąc szczególnie istotne m.in. dla zapewnienia odpowiednich warunków życia mieszkańców pogranicza. Dalszy rozwój i doskonalenie współpracy służb ratowniczych są niezbędne dla zapewnienia właściwego bezpieczeństwa na obszarze pogranicza polsko-czeskiego.

Na podstawie powyższych stwierdzeń formułujemy oś priorytetową:

Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń

Nastąpiła zasadnicza restrukturyzacja przemysłu w gospodarce tego obszaru oraz miały miejsce przeobrażenia społeczne wśród mieszkańców pogranicza. Potencjał gospodarczy polsko-czeskiego obszaru pogranicza charakteryzuje się dużymi możliwościami rozwoju, które wyrażają się w rozwoju nowoczesnych branż.

Wspieranie przedsiębiorczości poprzez stwarzanie warunków dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przyczynia się do podnoszenia konkurencyjności tego obszaru i stanowi o jego atrakcyjności, a zwłaszcza w sektorze usług umożliwi dalszy wzrost zatrudnienia.

Rozwój MŚP może więc przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy i złagodzenia występujących problemów rynku pracy w obszarze pogranicza.

Turystyka zajmuje tradycyjnie znaczące miejsce w gospodarce obszaru wsparcia, z uwagi na wieloletnie tradycje tego obszaru, warunki przyrodnicze, jak również z uwagi na jego położenie geograficzne. Turystyka, szczególnie dla obszaru pogranicza polsko-czeskiego może stanowić istotny czynnik stymulujący rozwój gospodarczy i może przyczyniać się do poprawy jego szans rozwojowych.

Tworzenie sieci transgranicznych powiązań (sieci współpracy) w różnych sferach gospodarki, jak również pomiędzy przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi sprzyja rozwojowi gospodarstwu tego obszaru, jak również poprawia jego atrakcyjność lokalizacyjną.

Na podstawie powyższych stwierdzeń formułujemy oś priorytetową:

Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

Spółeczności zamieszkujące obszar pogranicza polsko-czeskiego są połączone więziami kulturowymi i historycznymi. Jednakże pomimo istniejącego na tym obszarze rozwoju współpracy, aktywizowanej przez euroregiony, w dalszym ciągu ważne jest przełamywanie barier kulturowych, psychologicznych czy językowych.

Ważne jest tworzenie nowych powiązań poprzez wspieranie transgranicznej współpracy pomiędzy różnymi podmiotami, których efektem jest dalsza integracja. Działania takie przyczyniają się do wzmocnienia poczucia tożsamości mieszkańców obszaru, wzajemnego zrozumienia i przełamywania istniejących wciąż barier.

Rozwijanie współpracy na wielu płaszczyznach, w tym współpracy kulturalnej, pozwala na poszerzenie wiedzy o regionie, m.in. jego zróżnicowań kulturowych, odmienności językowych, gospodarczych, przyczyniając się do zacieśniania więzów pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy, prowadząc do dalszej ich integracji. Intensyfikacja współpracy sprzyja również rozwiązywaniu wspólnych problemów. Ważna jest również współpraca instytucji publicznych, przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego w zakresie świadczenia usług publicznych oraz rozwoju obszaru, jak też rozpowszechniania przykładów „dobrej praktyki”.

Niezastąpionym instrumentem, stymulującym włączenie aktorów lokalnych oraz wzmacniającym poprzez to poczucie lokalnej odpowiedzialności za rozwój obszaru, jest tzw. Fundusz Mikroprojektów, tj. najmniejszych projektów w Programie, które realizowane są w

ramach obszaru objętego Programem i przy wykorzystaniu struktur poszczególnych euroregionów.

W związku z realizowanymi przedsięwzięciami na obszarze pogranicza, istotne jest wspieranie trwałej współpracy podmiotów świadczących usługi w interesie publicznym, jak również poprawa już istniejącej współpracy na rzecz realizacji m.in. wspólnych programów i przedsięwzięć.

Na podstawie powyższych stwierdzeń formułujemy oś priorytetową:

Wspieranie współpracy społeczności lokalnych

Pozyskanie i wykorzystanie środków wspólnotowych w ramach Programu warunkowane jest utworzeniem i utrzymaniem instytucji zarówno informacyjno-doradczych, jak i zaangażowanych w ocenę, certyfikację, kontrolę, monitoring oraz przepływy finansowe dotyczące projektów. Sprawna realizacja Programu wymaga bowiem działań na rzecz przygotowania odpowiedniego systemu zarządzania i wdrażania. Nieodzowna jest także pomoc dla instytucji odpowiedzialnych za przebieg powyższych procesów, m.in. poprzez wsparcie techniczne. Również konieczne jest zapewnienie efektywnego systemu w zakresie promocji i informacji dotyczących Programu.

Wsparcie udzielane z w ramach osi priorytetowej Pomoc techniczna przyczynia się do osiągania poszczególnych celów osi priorytetowych Programu. Poprzez realizację projektów w ramach tej osi priorytetowej wzmacnia się potencjał absorpcyjny wpływając na efektywniejsze wykorzystanie środków EFRR.

Na podstawie powyższych stwierdzeń formułujemy oś priorytetową:

Pomoc techniczna

3.2 Opis osi priorytetowych

3.2.1 Oś priorytetowa 1: Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń

Cel główny osi priorytetowej:

Cel główny **Poprawa atrakcyjności obszaru pogranicza polsko-czeskiego** konkretyzuje cel globalny przede wszystkim pod kątem możliwości rozwoju fizycznych aspektów obszaru pogranicza polsko-czeskiego. Lepsza dostępność komunikacyjna i wysoka jakość środowiska naturalnego są podstawową przesłanką rozwoju przedsięwzięć gospodarczych i społecznych. Przyczyniają się do podniesienia atrakcyjności obszaru pogranicza dla jego mieszkańców, inwestorów zagranicznych i krajowych oraz turystów. Wzmacnianie transgranicznych powiązań komunikacyjnych przyczynia się także do rozwijania powiązań obszarów przygranicznych w sferze gospodarczej i społecznej, sprzyjając tworzeniu spójnego obszaru.

Cele szczegółowe osi priorytetowej:

*Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej i stanu obsługi transportowej w obszarze pogranicza polsko-czeskiego,
Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego w obszarze pogranicza polsko-czeskiego,
Poprawa bezpieczeństwa w obszarze pogranicza polsko-czeskiego.*

Zagadnienia objęte osią priorytetową **Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska oraz profilaktyka zagrożeń** z uwagi na swój charakter warunkują bezpośrednio bądź pośrednio pozostałe osie priorytetowe Programu. Powiązane są one z osią priorytetową **Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości** w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii, usuwania zanieczyszczeń przemysłowych oraz starych obciążeń ekologicznych. Starania będą ukierunkowane na profilaktykę ochrony środowiska poprzez zapobieganie zagrożeniom środowiska oraz technologicznym. Wspierają one rozwój oraz praktyczne wykorzystanie innowacji oraz technologii przyjaznych środowisku. W powiązaniu z **turystyką** stanowią odpowiedź na starania o zrównoważone wykorzystywanie potencjału przyrodniczego oraz krajobrazu (np. obszary chronione).

Odniesienie do analizy SWOT:

Zdolność przyciągnięcia inwestycji, turystów, atrakcyjność dla lokalnych przedsiębiorców i mieszkańców jest ściśle związana z dostępnością obszaru i jakością środowiska. Według ustaleń analizy SWOT w obszarze nadal brak wystarczającej jakości i pojemności lokalnych połączeń transgranicznych i przygranicznych, wyższe koszty transportu związane z przewozem towarów i osób (dostępność w czasie) uniemożliwiają większy rozwój lokalnego potencjału gospodarczego. W obszarze można znaleźć wyjątkowe przykłady atrakcji przyrodniczych, które objęte są ochroną w skali narodowej i europejskiej. Z drugiej strony, tereny przemysłowe ze zniszczonym środowiskiem wymagają wspólnego podejścia do rozwiązywania starych i nowych obciążeń. Skomplikowanie obszaru wsparcia wynikające z odmiennej charakterystyki poszczególnych regionów (ukształtowanie, specjalizacja gospodarcza) wymaga połączenia szerokiego spektrum przedsięwzięć ukierunkowanych na środowisko, które umożliwią rozwój przedsięwzięć ekonomicznych w sposób zrównoważony (w tym zrównoważonych form turystyki) przy jednoczesnym zachowaniu lub podniesieniu jakości życia społeczności lokalnej.

Przy uwzględnieniu potrzeb i możliwości obszaru oraz charakteru projektów składanych w ramach tej osi priorytetowej, tzn. wymagających większego zaangażowania finansowego projektów inwestycyjnych, na tę oś priorytetową przeznaczono łącznie 32% alokacji Programu.

Opis:

W ramach tak sformułowanej osi priorytetowej wsparcie uzyskują działania ukierunkowane na modernizację i rozwój infrastruktury całego obszaru pogranicza.

Wsparcie jest ukierunkowane na projekty o charakterze transgranicznym, które mają na celu wzmacnianie dostępności komunikacyjnej obszaru pogranicza poprzez modernizację oraz rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i lokalnym oraz poprzez ułatwienie i polepszenie dostępu do istniejących sieci transportowych.

Wspierane są projekty związane z remontem, modernizacją i budową dróg lokalnych⁵ (uzupełniających istniejącą sieć dróg). Ze względu na uwarunkowania terenu niezbędna jest również poprawa dostępności odległych i trudnodostępnych terenów górskich. Wsparcie jest udzielane również projektom ukierunkowanym na poprawę stanu technicznego oraz bezpieczeństwa.

Wspierane są projekty związane z modernizacją infrastruktury kolejowej, mające na celu poprawę bezpieczeństwa, w tym poprzez modernizację przejazdów kolejowych, jak również dotyczące modernizacji zabytkowej infrastruktury kolejowej i zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów dla rozwoju ruchu turystycznego.

Wspierane są również projekty poprawiające dostęp do sieci komunikacyjnych i innych świadczonych usług komunikacyjnych (w tym telekomunikacyjnych), jak również dla dostosowania istniejącej infrastruktury technicznej po obu stronach granicy, w celu lepszego jej zintegrowania i zapewnienia spójności z rozwiązaniami podejmowanymi po drugiej stronie granicy. Dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna jest również istotna z punktu widzenia promowania walorów turystycznych obszaru pogranicza.

W ramach osi priorytetowej wspierane są projekty służące polepszeniu stanu obsługi transportowej czy też mające na celu budowanie zintegrowanych systemów transportowych, wspierając w ten sposób rozwój turystyki, bądź ułatwiając dojazdy mieszkańców do miejsca pracy.

W osi priorytetowej możliwe jest także współfinansowanie projektów mających na celu przygotowanie strategii i opracowań dla realizacji wspólnych przedsięwzięć.

Działanie to zwiększy dostępność obszaru przygranicznego, polepszy mobilność mieszkańców, co w rezultacie poprawi również sytuację na lokalnych rynkach pracy. W rezultacie podjętych działań nastąpi poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru pogranicza i nastąpić ożywienie jego rozwoju.

Wraz z włączeniem obu krajów do obszaru Schengen, ulegnie zmianie funkcja przejść granicznych. W związku z tym, w ramach osi priorytetowej wspierane są projekty związane z adaptacją infrastruktury granicznej do nowych potrzeb oraz projekty zmierzające do ułatwienia swobodnego przepływu osób i towarów.

Podejmowane działania w zakresie inwestycji infrastrukturalnych są realizowane z poszanowaniem środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego regionu.

Środowisko naturalne stanowi istotny zasób tego obszaru, a zapewnienie odpowiedniej jego ochrony jest istotnym czynnikiem dla większości przedsięwzięć gospodarczych, szczególnie dla rozwoju turystyki. Wsparcie w ramach takiej osi priorytetowej uzyskują projekty o charakterze transgranicznym w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury dotyczącej ochrony środowiska, w tym przedsięwzięcia związane z monitorowaniem oraz reagowaniem na zagrożenia środowiska.

Stan tej infrastruktury pomimo stopniowej poprawy, wciąż wymaga podjęcia odpowiednich działań. Współfinansowane są zatem projekty o charakterze transgranicznym, w tym w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami (w tym recykling), zaopatrzenia w wodę, oczyszczania ścieków, zapewnienia odpowiedniej jakości powietrza oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Równie istotne jest wspieranie przedsięwzięć dotyczących tworzenia systemów wspólnej ochrony przeciwpowodziowej, ograniczanie zanieczyszczenia

⁵ W tym w RP drogi będące w zarządzie Lasów Państwowych.

powietrza przenoszonego na odległość poza obszar wsparcia oraz zmniejszenie zużycia pierwotnych nieodnawialnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej.

Zachowanie walorów krajobrazu i troska o przyrodę są istotne dla podtrzymania atrakcyjności obszaru pogranicza. W związku z tym, wspierane są projekty, w szczególności pozwalające na zachowanie różnorodności biologicznej tego obszaru, dotyczące wspierania ekosystemów wodnych, systemów retencji wody, czy też przedsięwzięcia przeciwdziałające wystąpieniu szkód ekologicznych. Rewitalizacja o znaczeniu lokalnym, w tym rekultywacja, stanowi ważny obszar wsparcia. Również wspierane są projekty w zakresie zapewnienia stabilności ekologicznej obszaru pogranicza (w tym dotyczące ochrony powietrza i gleb).

Respektowane są obszary sieci ekologicznej NATURA 2000, które zostały zlokalizowane na obszarze pogranicza. Realizowane w ramach osi priorytetowej projekty muszą charakteryzować się pozytywnym lub neutralnym oddziaływaniem na te obszary.

Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie zagrożeniom nie tylko środowiskowym, lecz i technologicznym. Promowane są przedsięwzięcia umożliwiające monitorowanie i reagowanie na zagrożenia środowiska. Likwidacja skutków katastrof i ich zapobieganie, ochrona przed klęskami żywiołowymi, likwidacja szkód ekologicznych mogą uzyskać wsparcie w ramach Programu.

Na terenie obszaru pogranicza polsko-czeskiego w ramach Programu wspierane są służby ratownicze po obu stronach granicy. Wspierane są projekty służb ratowniczych i innych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom oraz w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Współpraca ta jest niezbędna między innymi w celu poprawy bezpieczeństwa na drogach i w górach, jak również w celu zapobiegania zagrożeniom, które mogą wpływać na środowisko. Wspierane jest tworzenie zintegrowanego systemu ratownictwa w obszarze przygranicznym.

Rozwijana jest również edukacja i oświata środowiskowa. Projekty z zakresu profilaktyki zagrożeń środowiskowych i technologicznych oraz profilaktyki szkód ekologicznych realizowane w ramach Programu pozwalają na poprawę warunków życia mieszkańców oraz przyczyniają się do zwiększenia atrakcyjności obszaru dla inwestorów i turystów.

W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskują również projekty związane z wykorzystaniem i stosowaniem ICT pod kątem realizacji celów osi priorytetowej.

Komentarz Ex ante

Ten priorytet w sposób bezpośredni wskazuje na ogólne zasady wymienione w *SWW-Zwiększenie atrakcyjności Europy i regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia*. ZO uważa, że priorytet w wystarczający sposób uwzględnia specyfikę polsko-czeskiego regionu pogranicza oraz osiągnięty poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Powiązanie dostępności (transportowej, jak też ICT) z ochroną i poprawą środowiska naturalnego, która obejmuje również sferę infrastruktury środowiskowej oraz profilaktykę zagrożeń, umożliwia ukierunkowanie wsparcia również na łagodzeniu czy usuwaniu negatywnego oddziaływania transportu na środowisko oraz wprowadzaniu technologii przyjaznych środowisku.

Dziedziny wsparcia:

1.1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej

Dotyczy celu szczegółowego **Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej i stanu obsługi transportowej w obszarze pogranicza polsko-czeskiego:**,

- modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu lokalnym i regionalnym na obszarze pogranicza (np. drogi, modernizacja infrastruktury kolejowej w celu poprawy bezpieczeństwa lub zwiększenia dostępności transportowej obszaru, adaptacja infrastruktury granicznej do nowych potrzeb, parkingi o znaczeniu dla ruchu turystycznego),
- poprawa obsługi komunikacyjnej obszaru pogranicza, tworzenie zintegrowanych systemów komunikacyjnych (komunikacja publiczna, itp.),
- rozwój technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych.

1.2. Ochrona środowiska

Dotyczy celu szczegółowego **Poprawa stanu i jakości środowiska w obszarze pogranicza polsko-czeskiego:**

- wspieranie rozwoju i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska (zaopatrzenie w wodę, w tym: zakłady uzdatniania wody, sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, kanalizacja, gospodarka odpadami, dostarczanie energii, wspieranie zastosowania odnawialnych źródeł energii),
- troska o przyrodę i krajobraz (np. różnorodność biologiczna, rewitalizacja o znaczeniu lokalnym, trwała troska oraz profilaktyka szkód ekologicznych, poprawa stanu powietrza, ekosystemy wodne, retencja wody w obszarze, stabilność ekologiczna).

1.3. Profilaktyka zagrożeń

Dotyczy celu szczegółowego **Poprawa bezpieczeństwa w obszarze pogranicza polsko-czeskiego.**

- wspieranie rozwoju służb ratowniczych, profilaktyka zagrożeń środowiskowych i technologicznych, wspieranie działań związanych z monitoringiem i reagowaniem na zagrożenia środowiska (np. profilaktyka, żywioły, powodzie, profilaktyka szkód ekologicznych, edukacja, badania i oświata środowiskowa) i wymiana doświadczeń.

Przykładowi wnioskodawcy:

- Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli (w RP – województwa, powiaty w RCz kraje oraz gminy i ich związki lub stowarzyszenia)
- Podmioty i jednostki organizacyjne powoływane albo tworzone przez państwo, wojewodów lub jednostki samorządu terytorialnego w celu świadczenia usług publicznych
- Pozarządowe organizacje non-profit (NGO)
- Izby gospodarcze
- Szkoły wyższe, inne instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą
- Inne podmioty i stowarzyszenia o charakterze non-profit (np. instytucje kulturalne, edukacyjne i kościelne)
- Euroregiony

Wnioskodawca może pochodzić spoza obszaru wsparcia polsko-czeskiego pogranicza, jeśli posiada uprawnienia do prowadzenia działalności na obszarze wsparcia.

W projektach składanych w ramach osi priorytetowej będzie respektowana zasada zapobiegania konfliktowi interesów na poziomie form organizacyjnych podmiotów wdrażających. Tzn. formy organizacyjne pojedynczych podmiotów, które bezpośrednio biorą udział we wdrażaniu programu (w funkcjach kierowniczych, kontrolnych itd.) nie będą składać ani realizować własnych projektów. Członek KM nie uczestniczy w głosowaniu nad projektem składanym przez podmiot, który reprezentuje w Komitecie Monitorującym.

Kody numeryczne przedsięwzięć wg rozporządzenia wykonawczego⁶:

Spoleczeństwo informacyjne

- 11 technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp).

Transport

- 16 kolej
23 drogi regionalne/ lokalne
25 transport miejski
26 transport multimodalny
28 inteligentne systemy transportu

Energia

- 39 energia odnawialna: wiatrowa
40 energia odnawialna: słoneczna
41 energia odnawialna: biomasa
42 energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe
43 efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią

Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom

- 44 gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi
45 gospodarka i zaopatrzenie w wodą pitną

⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS oraz FS oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR (Dz. Urz. UE L 45, 15.02. 2007, str. 3) zwanego dalej rozporządzeniem wykonawczym

- 46 oczyszczanie ścieków
- 47 jakość powietrza
- 48 zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń
- 49 dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków
- 50 rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów
- 51 promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym Natura 2000)
- 52 promowanie czystego transportu miejskiego
- 53 zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi)
- 54 inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom.

3.2.2 Oś priorytetowa 2: Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

Cel główny osi priorytetowej:

Cel główny osi priorytetowej 2 **Wzmocnienie rozwoju gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego** konkretyzuje cel globalny w sferze ukierunkowanej na wykorzystanie i rozwijanie istniejącego potencjału gospodarczego pogranicza i wzmocnianie jego konkurencyjności.

Cele szczegółowe osi priorytetowej:

Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw działających na obszarze pogranicza polsko-czeskiego,

Rozszerzenie oferty turystycznej obszaru pogranicza polsko-czeskiego,

Poprawa wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru pogranicza polsko-czeskiego.

Odniesienie do analizy SWOT:

Jak wynika z analizy SWOT, w obszarze występują podstawowe przesłanki dla rozwoju transgranicznych przedsięwzięć biznesowych, w tym zrównoważonych form turystyki. Dzięki programom współpracy transgranicznej realizowanym w poprzednich latach istnieją tu już podstawy transgranicznej współpracy przedsiębiorców. Uwagę należy więc ukierunkować na wyższej jakości formy współpracy, które pozwolą na wzmocnienie długookresowej konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Szansę dla dalszego rozwoju przedsięwzięć gospodarczych stanowi nawiązanie transgranicznych powiązań z instytucjami badawczymi, rozwojowymi i innowacyjnymi oraz placówkami akademickimi, wzmocnianie potencjału innowacyjnego w obszarze, wspieranie współpracy strategicznej między przedstawicielami sfery biznesu i wspólna prezentacja obszaru jako przyjaznego środowiska biznesowego.

Dalszy rozwój ruchu turystycznego oznacza dla obszaru ogromny potencjał. Wynika to z dużej ilości atrakcji przyrodniczych i kulturalnych, które można wykorzystać dla różnych form zrównoważonego ruchu turystycznego. Strategia jednak nie może być zorientowana tylko na turystów z innych regionów, bowiem atrakcje przyrodnicze stanowią w szczególności naturalne zaplecze rekreacyjne dla lokalnych mieszkańców. Jednak utrzymującym się nadal problemem jest niewystarczający poziom infrastruktury turystycznej i związana z tym niewystarczająca całoroczna oferta produktów i usług turystycznych.

Przy uwzględnieniu znaczenia działań tej osi priorytetowej dla rozwoju obszaru wsparcia, na tę oś priorytetową przyznano łącznie 36% alokacji Programu.

W powiązaniu do **osi priorytetowej 1. w zakresie ochrony środowiska** odnosi się do starań podejmowanych na rzecz zrównoważonego wykorzystywania potencjału przyrodniczego oraz krajobrazu w sferze turystyki. Sprzyja również praktycznemu wykorzystaniu innowacji środowiskowych oraz technologii przyjaznych środowisku, zmniejszaniu zapotrzebowania energetycznego, surowcowego oraz materiałowego, emisji oraz produkcji odpadów. Jest ściśle powiązany ze **wspieraniem współpracy społeczności lokalnych** w zakresie kształcenia ustawicznego oraz powiązania oferty rynku pracy z systemem edukacyjnym w obszarze pogranicza.

Opis:

W ramach tak sformułowanej osi priorytetowej wsparcie ukierunkowane jest na poprawę warunków dla rozwoju MŚP w gospodarce opartej na wiedzy.

Podejmowane projekty o charakterze transgranicznym mają na celu wspieranie konkurencyjności MŚP i nawiązywanie trwałej transgranicznej współpracy. Dofinansowanie może uzyskać współpraca instytucji wspierających MŚP, tj. np. izb gospodarczych, związków przedsiębiorców. Jak również realizowane będą projekty w zakresie doradztwa przy zakładaniu tego typu przedsiębiorstw oraz przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej. Świadczone będą usługi specjalistyczne, konsultacyjne oraz doradcze dla już istniejących firm. Realizowane przedsięwzięcia dotyczą także polepszenia dostępu do sieci informacyjnych i Internetu.

Realizowane projekty nakierowane są na stworzenie możliwości nawiązania kontaktów z partnerem po drugiej stronie granicy np. poprzez organizację wystaw, targów, poprzez wymianę doświadczeń, tworzenie wspólnej platformy, czy też poprzez seminaria i szkolenia dla MŚP odnoszące się do możliwości rozwijania współpracy podmiotów funkcjonujących w obszarze pogranicza. Współpraca rozwija się także w zakresie wymiany handlowej oraz wspólnych działań na rzecz wspólnej promocji poza obszarem wsparcia (np. targi).

Wzmacnianie MŚP to także rozwijanie ich potencjału innowacyjnego. Wspierana jest zatem współpraca w zakresie badań i rozwoju, edukacji, innowacji oraz w zakresie transferu technologii i know-how wspierających MŚP. Ponadto są wspierane projekty ukierunkowane na ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do technologii informacyjnych oraz ich praktycznego wykorzystania. Przedsiębiorstwa innowacyjne to takie, które wykorzystują i wprowadzają innowacje i mają do nich dostęp. Sieć powiązań pomiędzy sferą B+R, szkołami wyższymi a przedsiębiorstwami może wzmocnić potencjał obszarów przygranicznych. Wspierane jest zatem tworzenie struktur sieciowych tj. sieci współpracujących ze sobą przedsiębiorstw i komplementarnych do nich instytucji.

W ramach osi priorytetowej wspierane jest tworzenie powiązań przedsiębiorstw z uczelniami wyższymi oraz placówkami badawczymi, których projekty są wdrażane w celu wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych w praktyce. Rozwijana współpraca w sferze badań i rozwoju oraz innowacji poprzez wspólne badania w zakresie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań i technologii w przedsiębiorstwach, tworzenie wspólnych systemów i platform wymiany doświadczeń w zakresie badań stosowanych, procesów oraz produktów innowacyjnych, wspólne przedsięwzięcia naukowe i rozwój systemów edukacyjnych – przyczynia się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru.

Z uwagi na niekorzystną sytuację na rynku pracy po obu stronach granicy, należy wspierać takie rozwiązania systemowe, które przyczynią się do tworzenia nowych miejsc zatrudnienia i

złagodzenia problemów rynku pracy. Istotne przy tym jest właściwe skoordynowanie podejmowanych działań i wypracowanie określonych rozwiązań systemowych, w tym wymiana informacji. W ramach osi priorytetowej jest promowana i rozwijana współpraca pomiędzy instytucjami rynku pracy i podmiotami tego rynku, w tym poprzez działania mające na celu wspieranie osób powracających na rynek pracy, a także przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, (np. wspieranie sieci transgranicznych na rzecz udostępniania i wymiany informacji o możliwościach znalezienia pracy w obszarze wsparcia; tworzenie punktów informacyjnych itp.). Na rynku pracy istotną rolę spełniają również działania podejmowane w zakresie równości szans i przeciwdziałania dyskryminacji.

Wspierane są również przedsięwzięcia w zakresie rozwoju współpracy na rzecz edukacji, w tym przygotowania do pracy oraz realizacji kształcenia ustawicznego. Wspierane są również projekty w zakresie podnoszenia znajomości języków, kwalifikacji zawodowych oraz projekty w zakresie re kwalifikacji. Szczególną uwagę poświęca się projektom edukacyjnym wspomagającym rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Istniejące walory omawianego obszaru pozwalają na ich efektywne wykorzystanie w dziedzinie turystyki i rekreacji. Wspieranie rozwoju turystyki na obszarze pogranicza polsko-czeskiego, w tym agroturystyki jest potrzebne i ważne, ponieważ związane jest z powstaniem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w których mogą powstać nowe i stałe miejsca pracy. Stwarza to możliwość zdynamiczowania rozwoju całego obszaru pogranicza. Celem realizowanych projektów jest przyciągnięcie nowych turystów spoza obszaru pogranicza. Jednakże ważne jest, aby wsparcie turystyki następowało w sposób zrównoważony, rozwijając walory pogranicza. Ważna jest bowiem ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego oraz wszystkich zasobów, które stanowią istotne bogactwo obszaru pogranicza. Promowane są również walory przyrodnicze, w tym obszarów należących do europejskiej sieci NATURA 2000 i znajdujących się na obszarze pogranicza.

Wspierane są projekty na rzecz ochrony, jak również odbudowy istniejącego tutaj bogactwa kulturowego (np. promowanie folkloru lokalnego) i przyrodniczego. Uwaga ukierunkowana jest również na rozwój tradycji rzemieślniczych istniejących na obszarze pogranicza polsko-czeskiego. Wspierane są projekty związane z ochroną i odbudową zabytków i obiektów zabytkowych, w tym m.in. z ochroną i odbudową budowli sakralnych, fortyfikacji, historycznych zespołów urbanistycznych i technicznych.

Wspierane są projekty dotyczące infrastruktury turystycznej związane m.in. z rozwojem szlaków i tras turystycznych, szlaków i ścieżek rowerowych, ścieżek jeździeckich, infrastruktury towarzyszącej i innego wyposażenia rekreacyjno-edukacyjnego. W ten sposób poszerza się oferta turystyczna równocześnie skierowana do mieszkańców obszarów pogranicza.

Realizowane są również projekty związane z: rozwojem usług turystycznych, budową i wyposażeniem obiektów przewidzianych pod usługi turystyczne, tworzeniem i wspieraniem funkcjonowania biur informacji turystycznej. Wspierane są przedsięwzięcia koordynujące poszczególne działania w turystyce, a szczególności działania podejmowane przez tzw. organizatorów ruchu turystycznego.

Wsparcie uzyskują także projekty związane z promowaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego regionu oraz nowych produktów turystycznych na obszarze pogranicza polsko-czeskiego. W ramach osi priorytetowej istnieje również możliwość promowania obszaru pogranicza poza obszarem wsparcia.

Wspieranie turystyki transgranicznej umożliwia lepsze wykorzystanie potencjału istniejącego po obu stronach granicy. Promowanie walorów dziedzictwa kulturowego i bogactwa

przyrodniczego poprzez podejmowanie działań o charakterze transgranicznym jest istotne, bowiem umacnia tożsamość kulturową mieszkańców regionu, wspiera rozwój turystyki, jak i sprzyja dalszej integracji społeczności.

W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskują również projekty związane z wykorzystaniem i stosowaniem ICT pod kątem realizacji celów osi priorytetowej.

Komentarz Ex ante

Opracowujący ograniczył zakres priorytetu do zmian systemowych środowiska biznesowego, do wzmocnienia konkurencyjności podmiotów gospodarczych oraz rozwoju potencjału innowacyjnego w obszarze. Na podstawie dobrych doświadczeń wynikających z obecnego okresu programowania dużą uwagę poświęcono rozwojowi turystyki zrównoważonej za pośrednictwem rozwoju atrakcji turystycznych, wzbogacania oferty oraz podnoszenia jakości oferowanych usług. Kluczowym elementem wpływającym na ogólny rozwój obszaru i zwiększanie zatrudnienia jest rozwój zasobów ludzkich, w szczególności podnoszenie kwalifikacji i wykształcenia z uwzględnieniem obecnego i przyszłego zapotrzebowania rynku pracy. Wsparcie ukierunkowane jest na integrację transgranicznego rynku pracy.

ZO uważa, że zaproponowana w tym zakresie strategia odpowiada zapotrzebowaniom obszaru i jest kompatybilna z innymi programami realizowanymi w obszarze pogranicza w ramach celu Konwergencji. ZO uważa, że zakres priorytetu odpowiada zasadom zawartym w SWW – *Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu i Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy*. W zakresie turystyki priorytet uwzględnia część: *Terytorialny wymiar polityki spójności*.

Dziedziny wsparcia:

2.1. Rozwój przedsiębiorczości

Dotyczy celu szczegółowego **Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw działających na obszarze pogranicza polsko-czeskiego:**

- wzmocnianie konkurencyjności MŚP, rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz usług towarzyszących, współpraca izb gospodarczych, związków przedsiębiorców, współpraca w zakresie doradztwa przy zakładaniu przedsiębiorstw oraz udzielanie bieżących usług doradczych dla istniejących firm, marketingu, promocji, wspieranie transgranicznej wymiany handlowej, wspólna promocja, wzmocnianie potencjału innowacyjnego,
- promocja oraz rozwój współpracy pomiędzy podmiotami rynku pracy (w tym wspieranie powracających na rynek pracy, zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego) oraz wyrównywanie szans na rynku pracy, skoordynowane działania na rynku pracy (zmiany systemowe, likwidacja dyskryminacji),
- współpraca w zakresie badań i rozwoju, edukacji, innowacyjności oraz w zakresie transferu technologii know – how wspierających MŚP (sieci i klastry, powiązania z uczelniami oraz z placówkami badawczymi).

2.2. Wspieranie rozwoju turystyki

Dotyczy celu szczegółowego **Rozszerzenie oferty turystycznej obszaru pogranicza polsko-czeskiego:**

- ochrona i odnowa bogactwa kulturowego i przyrodniczego, tradycji rzemieślniczych, ochrona i odbudowa zabytków, w tym budowli sakralnych, fortyfikacji, historycznych

zespołów urbanistycznych i technicznych, obiektów kulturalnych, cech krajobrazu kulturowego, rozwój: szlaków i ścieżek rowerowych, ścieżek jeździeckich, ścieżek i szlaków turystycznych i narciarskich, turystycznej infrastruktury towarzyszącej oraz poprawa wyposażenia rekreacyjno-edukacyjnego,

- wspieranie rozwoju usług turystycznych (np. budowy i wyposażenia turystycznych obiektów usługowych, tworzenie oraz funkcjonowanie biur informacji turystycznej, działań organizacji turystycznych, opracowywanie nowych produktów turystycznych i promocja, promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego w tym możliwość promocji poza obszarem wsparcia, wdrażanie oraz wykorzystywanie ICT w turystyce, wspieranie organizacji turystyki).

2.3. Wspieranie współpracy w zakresie edukacji

Dotyczy celu szczegółowego **Poprawa wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru pogranicza polsko-czeskiego:**

- wspieranie współpracy w zakresie edukacji, przygotowania do życia zawodowego i kształcenia ustawicznego (w tym poprawa znajomości języków, podnoszenie kwalifikacji i umiejętności oraz kompetencji zawodowych).

Przykładowi wnioskodawcy:

- Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli (w RP – województwa, powiaty w RCz kraje oraz gminy i ich związki lub stowarzyszenia)
- Podmioty i jednostki organizacyjne powoływane albo tworzone przez państwo, wojewodów lub jednostki samorządu terytorialnego w celu świadczenia usług publicznych
- Pozarządowe organizacje non-profit (NGO)
- Izby gospodarcze
- Szkoły wyższe, inne instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą
- Inne podmioty i stowarzyszenia o charakterze non-profit (np. instytucje kulturalne, edukacyjne i kościelne)
- Euroregiony

Wnioskodawca może pochodzić spoza obszaru wsparcia polsko-czeskiego pogranicza, jeśli posiada uprawnienia do prowadzenia działalności na obszarze wsparcia.

W projektach składanych w ramach osi priorytetowej będzie respektowana zasada zapobiegania konfliktowi interesów na poziomie form organizacyjnych podmiotów wdrażających. Tzn. formy organizacyjne pojedynczych podmiotów, które bezpośrednio biorą udział we wdrażaniu programu (w funkcjach kierowniczych, kontrolnych itd.) nie będą składać ani realizować własnych projektów. Członek KM nie uczestniczy w głosowaniu nad projektem składanym przez podmiot, który reprezentuje w Komitecie Monitorującym.

Kody numeryczne przedsięwzięć wg rozporządzenia:

Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość

- 03 transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między MŚP, pomiędzy MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (*parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami, itd.*)

- 04 wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (*w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych*)
- 05 usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw
- 06 wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (*wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/ użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw*)
- 09 inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

Spoleczeństwo informacyjne

- 11 technologie informacyjne i komunikacyjne (*dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.*)
- 14 usługi i aplikacje dla MŚP (*e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci itp.*)
- 15 inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK (ICT) i ich wydajne użytkowanie

Transport

- 24 ścieżki rowerowe

Turystyka

- 55 promowanie walorów przyrodniczych
- 56 ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego
- 57 inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

Kultura

- 58 ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
- 59 rozwój infrastruktury kulturalnej
- 60 inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych

Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

- 61 zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników, firm, przedsiębiorstw i przedsiębiorców

- 62 rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji
- 63 opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy
- 64 rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudniania, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji

Poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości

- 66 wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy
- 67 działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego
- 68 wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej

- 69 działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi

Poprawa integracji społecznej osób w niekorzystnej sytuacji

- 71 ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy

Poprawa jakości kapitału ludzkiego

- 72 opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia celem zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenie stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia początkowego i zawodowych do potrzeb rynku pracy, oraz systematycznej aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy
- 73 działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym
- 74 rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami

3.2.3 Oś priorytetowa 3: Wspieranie współpracy społeczności lokalnych

Cel główny osi priorytetowej:

Cel główny osi priorytetowej 3 Rozwój współpracy partnerskiej społeczności lokalnych i instytucji obszaru pogranicza polsko-czeskiego konkretyzuje cel globalny w sferze ukierunkowanej na jakość życia społecznego mieszkańców, pogłębianie poczucia ich utożsamienia się z tym obszarem. Celem jest wspieranie współpracy transgranicznej w zakresie rozwoju kontaktów międzyludzkich, inicjatyw społecznych, imprez kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych oraz współpracy jednostek administracji publicznej i organizacji świadczących usługi publiczne.

Cele szczegółowe osi priorytetowej:

- wzmocnianie powiązań transgranicznych instytucji świadczących usługi publiczne,
- wzmocnienie transgranicznych kontaktów mieszkańców,
- stymulowanie rozwoju społeczności lokalnej poprzez wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez aktorów lokalnych – Fundusz Mikroprojektów

Odniesienie do analizy SWOT:

Stabilizacja procesów migracyjnych mieszkańców w obszarze pogranicza polsko-czeskiego i jego uatrakcyjnienie dla nowych mieszkańców, są ściśle związane z niewystarczającym spektrum szans oferowanych przez obszar. Potrzeba rozwiązywania skomplikowanych problemów dawnych dużych terenów przemysłowych, związanych ze skutkami restrukturyzacji gospodarki z jednej strony a z drugiej strony niewystarczająca zdolność mniejszych wspólnot wiejskich w zakresie oferowania swoim mieszkańcom niezbędnej skali szans (zatrudnieniowych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych) rodzi potrzebę rozwoju transgranicznej współpracy wspólnot, która może te słabe strony lub zagrożenia zlikwidować lub przynajmniej osłabić. Wzmacnianie wzajemnych kontaktów i lokalnej przynależności, wymiana doświadczeń oraz dobra praktyka lub aktywizacja lokalnych aktorów przyspieszy rozwój społeczeństwa obywatelskiego, pomoże włączeniu społeczeństwa do społeczeństwa opartego na wiedzy i poprawi jakość życia mieszkańców.

Z powyższych powodów na trzecią oś priorytetową przeznaczono łącznie 26% alokacji Programu.

Realizacja **Osi priorytetowej 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych** jest ściśle powiązana z osią priorytetową **Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki**, szczególnie w sensie powiązania oferty edukacyjnej z zapotrzebowaniami rynku pracy. Pomaga w rozwoju oraz wdrażaniu innowacji i prac rozwojowych do praktyki. W powiązaniu z osią priorytetową **Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska oraz profilaktyka zagrożeń** wspiera działania związane z edukacją środowiskową, wychowaniem oraz oświatą proekologiczną.

Opis:

Elementem wsparcia w ramach osi priorytetowej jest zatem tworzenie sieci współpracujących samorządów terytorialnych i powołanych przez nie jednostek świadczących usługi publiczne oraz innych instytucji publicznych, w zakresie wymiany informacji, doświadczeń, czy też poprzez stwarzanie podstaw ramowych, dokumentów programowych dla rozwijania tego typu współpracy. Promowana jest transgraniczna współpraca także w zakresie przygotowania, wdrażania i wykorzystywania technologii komunikacyjnych i informacyjnych, realizacja "wspólnych koncepcji" w poszczególnych dziedzinach, m.in. dla podejmowania działań na rzecz opracowania wspólnych planów oraz strategii.

Uwaga będzie poświęcona współpracy transgranicznej szkół, w szczególności uczelni wyższych oraz publicznych placówek edukacyjnych. Wspierane są działania ukierunkowane na nawiązywanie kontaktów oraz umacnianie dotychczasowej współpracy, wymiana studentów, uczniów, pracowników naukowych i dydaktycznych, nauczycieli, wymiana doświadczeń w zakresie tworzenia programów edukacyjnych, organizowane będą konferencje i sympozja naukowe itp.

Wsparcie jest ukierunkowane na realizację projektów infrastrukturalnych dotyczących modernizacji szkół oraz innych placówek edukacyjnych i kulturalnych, które są niezbędne dla realizacji współpracy społeczności lokalnych. W ramach osi priorytetowej wspierane są tylko takie projekty, których rezultatem będzie nawiązywanie ścisłej i trwałej współpracy pomiędzy społecznościami mieszkającymi na obszarach przygranicznych. W ten sposób budowane są sieci współpracy w ramach obszaru pogranicza polsko-czeskiego, które sprzyjają również jego rozwojowi gospodarczo-społecznemu.

W ramach osi priorytetowej wsparcie otrzymują projekty ukierunkowane na rozwój inicjatyw społecznych, imprez kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych (leisure time) po obu stronach

granicy. Wsparcie udzielane jest wspólnym projektem kulturalnym oraz projektem społeczności lokalnych, w tym dotyczących wspólnych imprez kulturalnych i inicjatyw społecznych, wystaw oraz innych przedsięwzięć, w tym oświatowych ukierunkowanych na promocję i podtrzymywanie wspólnych tradycji obszarów przygranicznych. Tworzone są warunki na rzecz ułatwienia wzajemnych kontaktów społeczności przygranicznych. Wsparcie jest ukierunkowane na współpracę organizacji branżowych, organizacji młodzieżowych, wymianę młodzieży.

Polepszenie kontaktów służy pogłębieniu stosunków pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy.

Fundusz Mikroprojektów

Wykorzystywany będzie specyficzny instrument, polegający na wsparciu transgranicznych działań o znaczeniu lokalnym za pośrednictwem tzw. Funduszu Mikroprojektów. Fundusz ten zastępuje Fundusz Małych Projektów, który w przeszłości skutecznie funkcjonował. Podstawowym celem Funduszu jest rozwijanie i wspomaganie rozwoju współpracy pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy, z ukierunkowaniem na wspólną poprawę stosunków kulturalnych, społecznych i gospodarczych. Wspieranie inicjatyw lokalnych może przyczynić się do wzmocnienia czynników endogenicznych rozwoju obszaru, stymulowania umiejętności aktorów lokalnych w zakresie opisywania potrzeb rozwojowych, skłaniania ich do lepszego formułowania projektów rozwojowych, w tym wzmocnienia potencjału na rzecz opracowywania większych projektów współpracy transgranicznej.

Fundusz Mikroprojektów stanowi elastyczny element służący realizacji najmniejszych działań programu, ukierunkowany jest na działania małe nieinwestycyjne lub niewielkie inwestycyjne. Specyficzny mechanizm realizacji Funduszu Mikroprojektów zakłada pomoc na rzecz działań o wartości dofinansowania od 2 000 EUR do najwyżej 30 000 EUR, przy czym całkowite koszty nie mogą przekroczyć 60 000 EUR. Na Fundusz Mikroprojektów przypada 20% całej alokacji programu (tj. 43 891 869 EUR ze środków EFRR).

Obszar wsparcia Funduszu Mikroprojektów pokrywa się z obszarem wsparcia Programu, który dla potrzeb FM jest podzielony na sześć części funkcjonalnych podlegających euroregionom: Neisse-Nisa - Nysa, Glacensis – Glacensis, Praděd – Pradziad, Silesia – Silesia, Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński, Beskydy – Beskydy. W każdej z sześciu części funkcjonują organy zarządzający i administrujący Funduszem Mikroprojektów odpowiedzialne za jego realizację na przynależnym obszarze. Szczegóły dotyczące wdrażania Funduszu Mikroprojektów znajdują się w dokumentach uszczegóławiających.

Przedstawiciele euroregionu wraz z partnerami społecznymi powołują dwustronny Euroregionalny Komitet Sterujący, w którym jest taka sama liczba członków polskich i czeskich. Wybór działań do dofinansowania w ramach FM przebiega w oparciu o zatwierdzony regulamin prac EKS. Fundusz Mikroprojektów monitorowany jest przy pomocy systemu monitorującego Monit.

Fundusz Mikroprojektów przeznaczony jest przede wszystkim dla wdrożenia trzeciej Osi priorytetowej Programu, może być jednak również wykorzystywany do wspierania działań z pierwszej i drugiej Osi priorytetowej.

W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskują również działania związane z wykorzystaniem i stosowaniem ICT pod kątem realizacji celów osi priorytetowej.

Komentarz Ex ante

ZO uważa, że z merytorycznego punktu widzenia priorytet odpowiada potrzebom współpracy na poziomie wspólnot lokalnych oraz wzmocnieniu dostępności usług. Chodzi o bezpośrednią

współpracę transgraniczną między gminami, organizacjami non-profit (stowarzyszeniami) oraz mieszkańcami, dzięki czemu będzie nawiązana i pogłębiona współpraca rozwijana już w tym okresie, przyczyniając się do pogłębienia poczucia utożsamienia się z obszarem oraz przynależności wśród wspólnot lokalnych. W efekcie działania te mają bezpośredni wpływ na życie mieszkańców i jakość ich wzajemnych kontaktów, wspomagając pomyślną realizację pierwszych dwóch priorytetów.

ZO potwierdza, że działania wspieranie w ramach tego priorytetu mają przede wszystkim charakter niematerialny, ewentualne działania o charakterze materialnym mają bezpośrednio charakter wspomagający.

Dziedziny wsparcia:

3.1 Współpraca terytorialna instytucji świadczących usługi publiczne

Dotyczy celu szczegółowego **Wzmacnianie powiązań transgranicznych instytucji świadczących usługi publiczne:**

- wspieranie współpracy systemowej i programowej (np. współpraca jednostek samorządu terytorialnego, przez nie powołanych organizacji, NGO i podmiotów świadczących usługi publiczne, współpraca transgraniczna w zakresie rozwoju obszaru, wspólne koncepcje rozwoju),
- wspieranie projektów infrastrukturalnych, dotyczących modernizacji infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej, niezbędnych do realizacji współpracy społeczności lokalnych, transgraniczna współpraca szkół, organizacji młodzieżowych, wymiana młodzieży.

3.2. Wspieranie przedsięwzięć kulturalnych, rekreacyjno-edukacyjnych oraz inicjatyw społecznych

Dotyczy celu szczegółowego **Wzmocnienie transgranicznych kontaktów mieszkańców.**

- wspieranie wspólnych projektów kulturalnych oraz projektów w zakresie inicjatyw społecznych (żywa kultura, wystawy, imprezy rekreacyjno-edukacyjne, wspólne imprezy dla mieszkańców pogranicza, odnowa tradycji).

3.3. Fundusz Mikroprojektów

Dotyczy celu szczegółowego **Stymulowanie rozwoju społeczności lokalnej poprzez wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez aktorów lokalnych – Fundusz Mikroprojektów**

- wzmocnianie kontaktów transgranicznych mieszkańców i instytucji świadczących usługi publiczne poprzez realizację najmniejszych projektów programu.

Przykładowi wnioskodawcy:

- Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli (w RP – województwa, powiaty w RCz kraje oraz gminy i ich związki lub stowarzyszenia)
- Podmioty i jednostki organizacyjne powoływane albo tworzone przez państwo, wojewodów lub jednostki samorządu terytorialnego w celu świadczenia usług publicznych

- Pozarządowe organizacje non-profit (NGO)
- Izby gospodarcze
- Szkoły wyższe, inne instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą
- Inne podmioty i stowarzyszenia o charakterze non-profit (np. instytucje kulturalne, edukacyjne i kościelne)
- Euroregiony

Wnioskodawca może pochodzić spoza obszaru wsparcia polsko-czeskiego pogranicza, jeśli posiada uprawnienia do prowadzenia działalności na obszarze wsparcia.

W projektach składanych w ramach osi priorytetowej będzie respektowana zasada zapobiegania konfliktowi interesów na poziomie form organizacyjnych podmiotów wdrażających. Tzn. formy organizacyjne pojedynczych podmiotów, które bezpośrednio biorą udział we wdrażaniu programu (w funkcjach kierowniczych, kontrolnych itd.) nie będą składać ani realizować własnych projektów. Członek KM nie uczestniczy w głosowaniu nad projektem składanym przez podmiot, który reprezentuje w Komitecie Monitorującym.

Kody numeryczne przedsięwzięć wg rozporządzenia:

Spółczeństwo informacyjne

- 13 usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)

Kultura

- 59 rozwój infrastruktury kulturalnej
60 inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych

Inwestycje w infrastrukturę społeczną

- 75 infrastruktura systemu oświaty
79 pozostała infrastruktura społeczna

Stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej

- 80 promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów

Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

- 81 rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów

3.2.4 Oś priorytetowa 4: Pomoc techniczna

Cel główny osi priorytetowej:

Cel główny osi priorytetowej Wspieranie efektywnej realizacji Programu warunkuje osiągnięcie pozostałych osi priorytetowych Programu poprzez zapewnienie sprawnego procesu zarządzania i wdrażania oraz wykorzystania środków EFRR.

Cele szczegółowe osi priorytetowej:

- zapewnienie skutecznego zarządzania i wdrażania Programu i wspieranie działań promocyjno-informacyjnych dotyczących Programu.

Opis:

Zgodnie z rozporządzeniami KE na tę oś priorytetową przeznaczono łącznie 6% alokacji Programu.

Wsparcie przewidziane jest m.in. na przygotowanie i ocenę projektów, ekspertyzy i inne opracowania, oceny, przygotowanie dokumentów programowych, dokumentacji technicznej, jak również i innych dokumentów niezbędnych dla programu oraz na wsparcie eksperckie. Szczególna uwaga będzie poświęcana wzmacnianiu zdolności beneficjentów końcowych do korzystania ze środków Programu. Również istotne będą projekty mające przyczynić się do rozwoju kadr. Wspierane będą także inne projekty ukierunkowane na podniesienie jakości funkcjonowania instytucji zaangażowanych w proces zarządzania i wdrażania Programu, w tym m.in. poprzez udzielane wsparcie techniczne, a zatem i do ich sprawności administracyjnej.

Wsparcie jest udzielane projektom w zakresie promocji i rozpowszechniania informacji o Programie dotyczących podejmowanych wspólnych działań, jak również znaczenia Wspólnoty dla rozwoju polsko-czeskiej współpracy przygranicznej.

Przewiduje się realizację szerokiego zakresu projektów. Wsparcie zatem zostanie przewidziane na promocję Programu i jego rezultatów. W szczególności dotyczyć to będzie informowania potencjalnych beneficjentów o możliwości pozyskania wsparcia w ramach Programu, udzielania pomocy konsultacyjnej dla wnioskodawców, propagowania przykładów dobrych praktyk. Integralnym elementem będzie także prowadzenie działań informacyjnych w zakresie zarządzania, monitorowania i oceny Programu. Realizowane są również projekty mające na celu zapewnienie właściwego przepływu informacji pomiędzy instytucjami i podmiotami zaangażowanymi w proces zarządzania i wdrażania Programu.

W ramach osi priorytetowej realizowane są inne działania promocyjne i informacyjne. Organizowane są m.in. szkolenia, seminaria, konferencje mające na celu podniesienie znajomości Programu i jego celów. Informacje dotyczące Programu są rozpowszechniane, m.in. poprzez telewizję, radio, prasę, strony internetowe, broszury, ulotki, itd.

Projekty dotyczą wspierania działań realizowanych przez Wspólny Sekretariat Techniczny (patrz rozdział 5) dla Programu a także przez inne podmioty/instytucje włączone w zarządzanie i wdrażanie Programu.

Projekty będą kierowane do potencjalnych wnioskodawców, beneficjentów i do społeczeństwa w celu podniesienia poziomu znajomości Programu.

Oś priorytetowa dotyczy celu szczegółowego **Zapewnienie skutecznego zarządzania i wdrażania Programu i wspieranie działań promocyjno-informacyjnych dotyczących Programu:**

- funkcjonowanie WST Programu Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska oraz kosztów przez niego ponoszonych,
- wsparcie instytucji włączonych w zarządzanie i wdrażanie Programu,
- obsługa i dostosowanie do potrzeb okresu programowania 2007-2013 generatora wniosków i systemu MONIT – systemu informatycznego gromadzenia danych i informacji o przebiegu Programu,
- przygotowanie analiz, badań, ewaluacji, ekspertyz istotnych dla realizacji Programu oraz przygotowanie raportów dla Komisji Europejskiej,
- zapewnienie doradztwa ekspertów,
- inne projekty w zakresie zarządzania i wdrażania Programu, m.in. związane z oceną projektów, przeprowadzeniem kontroli, organizacją prac i posiedzeń Komitetu Monitorującego.
- wspieranie działań informacyjno-promocyjnych, m.in. poprzez rozpowszechnianie informacji o Programie współpracy transgranicznej, przebiegu wdrażania (strony internetowe zawierające m.in. podstawowe dokumenty Programu, aktualne informacje o jego realizacji, prezentacja projektów modelowych i pilotażowych, kontakt z mediami, publikacje itd.), udzielanie niezbędnych informacji i wsparcia dla wnioskodawców,
- organizowanie spotkań szkoleniowych/seminariów, w tym dla potencjalnych beneficjentów Programu i instytucji zaangażowanych w realizację programu, spotkania informacyjne/konferencje dotyczące Programu i jego efektów oraz inne projekty związane z promocją Programu,
- działania informacyjne w zakresie zarządzania, monitorowania, oceny Programu,
- przygotowanie, rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących Programu i projektów realizowanych w jego ramach (m.in. broszury, biuletyny, ulotki, CD-rom dotyczące Programu), wytycznych dla wnioskodawców i beneficjentów Programu.

Przykładowi wnioskodawcy:

- Instytucja Zarządzająca
- Krajowy Koordynator Programu
- Wspólny Sekretariat Techniczny
- Instytucje Regionalne (kraje – urzędy krajskie, województwa - urzędy marszałkowskie)
- Kontrolerzy
- Inne instytucje zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie Programu

Członek KM nie uczestniczy w głosowaniu nad projektem składanym przez podmiot, który reprezentuje w Komitecie Monitorującym. Kontrola, zgodnie z art. 16 rozporządzenia o EFRR jest wykonywana zawsze przez podmiot niezależny w stosunku do podmiotu, który realizuje projekt Pomocy technicznej (PT).

Kody numeryczne przedsięwzięć wg rozporządzenia:

Pomoc techniczna

- 85 przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola
- 86 ocena, badania/ ekspertyzy, informacja i komunikacja

Projekty podejmowane w ramach niniejszej osi priorytetowej wspierają realizację Programu.

3.3 Zgodność Programu z politykami krajowymi i wspólnotowymi

3.3.1 Zgodność z politykami krajowymi

Projekty realizowane w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska w latach 2007-2013 będą uzupełniały przedsięwzięcia wdrażane w ramach innych programów krajowych⁷.

Program, cele i osie priorytetowe polsko-czeskiej współpracy transgranicznej są spójne ze strategicznymi dokumentami programowymi. W szczególności dotyczy to następujących dokumentów:

- Narodowy Plan Rozwoju RCz na lata 2007-2013 (projekt)⁸,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia RCz 2007-2013⁹,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013,¹⁰
- Regionalne Programy Operacyjne (projekty) tych krajów i województw, na których terenie znajdują się podregiony wspierane w ramach POWT RCz-RP 2007-2013.

Wspierane w ramach POWT RCz-RP projekty uzupełniają te projekty, realizowane poprzez krajowe Programy Operacyjne (poza PO Rozwój Polski Wschodniej)¹¹. Program jest spójny ze strategiami rozwoju województw i krajów, na terenie których znajduje się obszar wsparcia POWT RCz-RP.

Projekty wspierane w ramach Programu są zgodne z prawem polskim, czeskim i unijnym, w szczególności dotyczącym następujących zagadnień:

- zgodności projektów inwestycyjnych z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska, uwzględniającymi oddziaływanie projektowanego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000,
- pozytywnego lub neutralnego oddziaływania projektu na środowisko,
- zakazu stosowania podwójnego finansowania projektów środkami wspólnotowymi,
- przestrzegania przepisów *Prawo zamówień publicznych*¹²,
- przestrzegania zasad dotyczących pomocy publicznej. W ramach Programu nie mogą być realizowane przedsięwzięcia naruszające zasady ochrony konkurencji oraz projekty komercyjne.

⁷ Zgodnie z art. 9 rozporządzenia ogólnego.

⁸ Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013, Praga, luty 2006 r.

⁹ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia RCz 2007-2013, Praga, listopad 2006 r.

¹⁰ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 29 listopada 2006 r. .

¹¹ Planowane Programy operacyjne (PO) na lata 2007-2013, które są merytorycznie i terytorialnie powiązane z POWT RCz-RP:

- w Republice Czeskiej: Regionalne Programy Operacyjne Severovýchod, Středni Morava i Moravskoslezsko, PO Przedsiębiorczość oraz innowacyjność, PO Badania i rozwój dla innowacji, PO Kapitał ludzki, PO Edukacja, PO Środowisko, PO Transport, Zintegrowany Program Operacyjny,

- w Polsce: Regionalne Programy Operacyjne Województwa Dolnośląskiego, Województwa Opolskiego i Województwa Śląskiego, PO Infrastruktura i środowisko, PO Kapitał ludzki, PO Innowacyjna gospodarka.

¹² W Ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* Dz. U. z 2006 r., nr 164, poz. 1163 i nr 170, poz. 1217) , zawarto regulacje dotyczące przeprowadzania zamówień publicznych dla projektów, które tej procedurze podlegają (z uwagi na ich wartość). Przy udzielaniu zamówień publicznych postępowanie musi być zgodne z wymienioną wyżej ustawą. W czeskim systemie prawnym zagadnienie to reguluje ustawa nr 40/2004 Dz.U., o zamówieniach publicznych.

3.3.2 Zgodność z politykami wspólnotowymi

W POWT RCz-RP uwzględniono zapisy podstawowych dokumentów strategicznych i programowych UE, w szczególności w zakresie formułowania celów i zakresu osi priorytetowych.

Zgodnie z zapisami art. 9 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, w ramach programu zapewniona jest spójność otrzymywanej pomocy z EFRR z działaniami, politykami i priorytetami wspólnotowymi.

Przedsięwzięcia, które są wspierane w ramach tego Programu, są zgodne z politykami wspólnotowymi i dokumentami strategicznymi, w tym ze Strategią Lizbońską.

Podczas szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie w marcu 2000 r. przyjęto Strategię Lizbońską, w której podkreślono konieczność uczynienia z UE „*najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej w świecie gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do trwałego wzrostu gospodarczego, z większą liczbą lepszych miejsc pracy oraz z większą spójnością społeczną*”. Zakres tej strategii, stanowiącej program społeczno-gospodarczy, został rozszerzony o postanowienia podjęte na szczycie w Goeteborgu, na mocy których zrównoważony rozwój gospodarczy stał się jej integralnym elementem. Z uwagi na niezadowalające efekty Strategii Lizbońskiej zaproponowano jej usprawnienie (w Komunikacie na wiosenny szczyt Rady Europejskiej¹³) został przyjęty Lizboński Program Działań, przedstawiony w dokumencie: „*Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy początek Strategii Lizbońskiej*”.

Do realizacji celów lizbońskich ma przyczynić się polityka spójności. W dokumencie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013¹⁴, określono poniższe wspólnotowe wytyczne:

- Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia,
- Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu,
- Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy.

Program przyczynia się do osiągnięcia priorytetów uaktualnionej Strategii Lizbońskiej i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty.

Wskazać należy, iż w ramach Programu wsparcie uzyskują tylko te projekty, które są zgodne z odpowiednimi zapisami rozporządzenia w sprawie EFRR, tj. z celem i zakresem pomocy w ramach tego EFRR (artykuł 6). W latach 2007-2013 w ramach Programu wspierane są wyłącznie projekty wspólne, obejmujące beneficjentów z co najmniej dwóch państw, którzy współpracują przy każdej operacji na co najmniej dwa z poniższych sposobów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel i wspólne finansowanie. Każdy projekt musi posiadać Partnera Wiodącego (PW), zgodnie z art. 20 rozporządzenia w sprawie EFRR.

W Programie uwzględniono odpowiednie zapisy zawarte w projekcie rozporządzenia ogólnego.

¹³ Komunikat na wiosenny szczyt Rady Europejskiej: Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy początek strategii lizbońskiej. COM (2005)24, Bruksela, dnia 2 lutego 2005 r.

¹⁴ Załącznik do decyzji Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE) (Dz. Urz. UE L 291 z 21.10.2006 r., str. 11).

Ponadto zostanie zapewniona zgodność z postanowieniami Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i innych aktów, które są z nimi związane (art. 9 ust. 5 rozporządzenia ogólnego).

Program jest również spójny z Europejską Agendą Społeczną. Do realizacji Strategii Lizbońskiej przyczynia się bowiem Europejska Agenda Społeczna¹⁵, określając jako główny kierunek działań wdrażanych w ramach polityki społecznej – zwalczanie biedy oraz wszelkich form wykluczenia i dyskryminacji w celu promowania integracji społecznej. Cele nicejskie określono jako:

- zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich,
- zapobieganie zagrożeniu wykluczenia społecznego,
- pomoc najbardziej narażonym,
- mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

Program znajduje również swoje odniesienie w Ogólnych wytycznych dla Wzrostu Gospodarczego i Zatrudnienia¹⁶ obejmujących politykę mikroekonomiczną, makroekonomiczną oraz zatrudnienie dla tworzenia nowych miejsc pracy i wzrostu gospodarczego.

Zakłada się także wkład Programu w tworzenie społeczeństwa informacyjnego zgodnie z nakreślonymi ramami strategicznymi zawartymi w przyjętej inicjatywie „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne w roku 2010”¹⁷. W szczególności dotyczy to działań podejmowanych dla osiągnięcia określonych celów tej inicjatywy, w tym poprzez zwiększenie dostępu do technologii informacyjnych umożliwiających ochronę środowiska, monitorowanie i postępowanie w przypadku katastrof, poprzez zwiększenie dostępności produktów i usług ICT dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Projekty realizowane w ramach Programu polsko-czeskiej współpracy transgranicznej 2007-2013 przyczyniają się do budowania społeczeństwa informacyjnego.

Zgodnie z pkt. 11 rozporządzenia w sprawie EFRR, przedsięwzięcia dotyczące małych i średnich przedsiębiorstw, które są uwzględnione w priorytecie drugim POWT RCz-RP, przyczyniają się do realizacji Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw, przyjętej przez Radę Europejską w Santa Maria de Feira w czerwcu 2000 roku. Dotyczy to w szczególności osiągnięcia następującego celu zapisanego w Karcie: zwiększenie możliwości technologicznych małych przedsiębiorstw.

W Programie jest poszanowany równy status kobiet i mężczyzn oraz nie są dyskryminowane osoby ze względu na ich płeć, rasę, pochodzenie, zgodnie z art. 16 rozporządzenia ogólnego, jak również z rozporządzeniem w sprawie EFRR (punkt 8). Przestrzeganie zasady równego traktowania płci jest zapewnione na różnych etapach implementacji Programu i wdrażania pomocy z funduszy. Jest ona również przestrzegana na etapie definiowania kryteriów wyboru projektów do objęcia współfinansowaniem. Z uwagi na to, iż występują problemy na rynku pracy w podregionach objętych Programem, dąży się do promowania równości szans w

¹⁵ Przyjęta w 2000 roku w Nicei.

¹⁶ Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2005 r. w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej Państw Członkowskich i Wspólnoty (2005-2008) (Dz. Urz. L. 205 z 6.08.2005 r., str. 28)

¹⁷ i-Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów. Bruksela, 1.6.2005, COM (2005) 229 końcowy.

dostępie do rynku pracy, m.in. poprzez wspieranie zatrudnienia kobiet i tworzenie dla nich nowych miejsc pracy oraz poprzez równe traktowanie w zakresie kształcenia zawodowego.

Polityka ukierunkowana na promowanie równości płci i przeciwdziałaniu dyskryminacji jest weryfikowana na wszystkich etapach Programu i realizacji projektu.

Pomoc publiczna jest przyznawana w rozumieniu art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i nakreślonymi tam postanowieniami. Przestrzegane są także zapisy aktualnych wersji następujących rozporządzeń:

- rozporządzenie Komisji nr 68/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy szkoleniowej (Dz. U. L 10 z 13.01.2001 r., str. 20),
- rozporządzenie Komisji nr 69/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz. U. L 10 z 13.01.2001 r., str. 30),
- rozporządzenie Komisji nr 70/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz. U. L 10 z 13.01.2001, str. 33),
- rozporządzenie Komisji nr 2204/2002/WE z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz. U. L 337 z 13.12.2002 r., str. 3).

Zapewniona jest zasada trwałości projektu¹⁸ stosowana w odniesieniu do każdego typu projektów dla zapewnienia trwałości efektów i rezultatów projektu. Zasada ta jest weryfikowana na etapie programowania, wyboru projektów, monitorowania i oceny. Projekt musi posiadać instytucjonalne i finansowe zabezpieczenie trwałości działań po zakończeniu wsparcia.

Przestrzegana jest zasada dodatkowości, zapisana w rozporządzeniu ogólnym (art. 15). Zgodnie z tą zasadą, środki z funduszy strukturalnych nie zastępują wydatków publicznych lub równoważnych wydatków, ponoszonych przez państwa członkowskie.

W Programie są również respektowane zasady wspólnotowej polityki w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz odpowiednie regulacje, w tym dyrektywy UE. W szczególności odnosi się to do wypełniania zobowiązań dyrektywy Rady 92/43/EWG, z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992 r, str. 7), dyrektywy Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 103 z 25.04.1979 r., str. 1) i dotyczących sieci ekologicznej NATURA 2000. Współfinansowane są projekty mające na celu zachowanie różnorodności gatunkowej i poprawę stanu środowiska naturalnego. Respektowane są obszary sieci ekologicznej NATURA 2000, które znajdują się na obszarze objętym zasięgiem Programu.

Wspierane w ramach Programu projekty przyczyniają się także do realizacji zapisanych priorytetów w Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE,¹⁹ gdyż w szczególności postuluje się skoncentrowanie wysiłku Państw członkowskich i ich społeczności na wspieraniu kluczowych zagadnień w zakresie zmian klimatycznych i czystej energii, zdrowia

¹⁸ Zgodnie z art. 57 rozporządzenia ogólnego.

¹⁹ Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju: platforma działania. Bruksela, dnia 13.12.2005, COM (2005) 658 końcowy.

publicznego, wykluczenia społecznego, demografii i migracji, zarządzania zasobami naturalnymi, zrównoważonego transportu. Jak wskazano bowiem, agenda zrównoważonego rozwoju jest realizowana także na szczeblu regionalnym. Troskę o zrównoważony rozwój muszą wykazywać instytucje odpowiedzialne za Program poprzez udzielanie wsparcia odpowiednim inicjatywom.

Zgodnie z art. 3 rozporządzenia ogólnego działania finansowane z funduszy respektują priorytety wspólnotowe odnośnie zrównoważonego rozwoju poprzez działania na rzecz wzmocnienia wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia, integracji społecznej, ochrony środowiska i poprawy jego jakości. Również EFRR wzmacnia rozwój zrównoważony (art. 2 rozporządzenia w sprawie EFRR).

Częścią składową Programu jest Prognoza oddziaływania na środowisko.

Instytucja Zarządzająca jest odpowiedzialna za nadzór nad właściwym przestrzeganiem polityk wspólnotowych.

Zgodność z europejską polityką rolną

Jest zapewniona komplementarność pomiędzy Programami Operacyjnymi współfinansowanymi przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)^{20,21}, a przedsięwzięciami współfinansowanymi ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i odnoszącymi się do współpracy terytorialnej.

Jest również zapewniona koordynacja pomiędzy pomocą pochodzącą z różnych funduszy.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)²² na lata 2007-2013, realizowany jest na terenie całej Polski poprzez działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i współfinansowany będzie ze środków EFRROW.

W trakcie analizy porównującej wstępne wersje obu programów stwierdzono, że istnieją zbieżne dziedziny wsparcia w ramach POWT RCZ-RP i PROW. W szczególności należy zwrócić uwagę na następujące działania w ramach PROW:

- **Działanie: kod 226** *Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.* W ramach tego działania wspierane jest wprowadzenie elementów zapobiegawczych na terenach zaliczonych do dwóch najwyższych kategorii zagrożenia pożarowego. Beneficjentami w działaniu mogą być: jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej - Nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- **Działanie: kod 321** *Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej.* Działanie to jest uzupełnieniem działań współfinansowanych przez EFRR w ramach programów operacyjnych, wspierając projekty dotyczące: zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej, tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną, upowszechnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu. Zakres pomocy obejmuje koszty inwestycyjne. Beneficjentami w działaniu

²⁰ Proposal for a Council Decision on Community strategic guidelines for Rural Development (Programming Period 2007-2013), Brussels, 5.7.2005, COM (2005) 304 final.

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Dz. Urz. UE L 277/1 z dn. 21.10.2005 r.

²² Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013). Program przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.

mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego, operatorzy sieci energetycznych oraz operatorzy sieci internetowych.

- **Działanie: kod 322** *Odnowa i rozwój wsi*. Celem działania jest m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich, wzrostu atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich. Wsparcie uzyskują inwestycje dotyczące m.in.: remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, w tym obiektów zabytkowych; budowy lub remontu, przebudowy publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych; odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historii, obiektów architektury sakralnej i miejsc pamięci. Beneficjentami w działaniu mogą być: gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa.

Biorąc pod uwagę powyższe dziedziny wsparcia, które mogą się pokrywać w obydwu analizowanych programach podkreślić należy, że w ramach POWT RCz-RP mogą być dofinansowane jedynie wspólne projekty realizowane z partnerem z drugiej strony granicy, charakteryzujące się znaczącym efektem transgranicznym.

Wsparcie udzielane za pośrednictwem POWT RCz-RP jest ukierunkowane na realizację wspólnych projektów o charakterze transgranicznym, co wymaga zdefiniowania celu wsparcia także poza Republiką Czeską. Ze względu na to, że interwencje Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w Republice Czeskiej nie mają takiego celu, nie może dochodzić do pokrywania się wsparcia udzielanego w ramach obu polityk.

Ponadto w odróżnieniu od PROW RCz, ramach POWT RCz-RP nie są wspierane przedsięwzięcia, których beneficjentami są rolnicy, nie są finansowane szkolenia dla rolników, osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie, czy też grup producentów, również projekty nie dotyczą modernizacji gospodarstw rolnych, działalności rolniczej, budynków itd.

W RCz i RP wykorzystywany jest również Europejski Fundusz Rybacki (EFR) w dziedzinie akwakultury i innych wspólnych przedsięwzięć. Wsparcie uzyskują beneficjenci zajmujący się lub prowadzący działalność w wyżej wymienionych dziedzinach. Ze względu na odmienny cel ukierunkowania Programu Operacyjnego finansowanego z EFR i POWT RCz-RP udzielane wsparcie nie pokrywa się.

3.3.3 Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi na obszarze wsparcia finansowanymi z funduszy strukturalnych

Programy współpracy transgranicznej

Program realizowany na obszarze wsparcia jest komplementarny z innymi programami współpracy transgranicznej i transnarodowej wdrażanych w ramach celu *Europejska Współpraca Terytorialna* w latach 2007-2013. Dotyczy to czterech Programów Współpracy Transgranicznej:

- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Wolny Kraj Saksonia (obejmujący kraj liberecki) i Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Republika Słowacka (obejmujący kraj morawskośląski) po czeskiej stronie Programu,
- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Wolny Kraj Związkowy Saksonia (obejmujący podregion jeleniogórsko-wałbrzyski) i Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska - Słowacja (obejmujący podregion bielsko-bialski oraz powiat pszczyński) po polskiej stronie programu,

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Programu są zharmonizowane z priorytetami tych czterech programów, ukierunkowane są także na zapewnienie zrównoważonego rozwoju Wspólnoty.

W Programie Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Wolny Kraj Saksonia wyodrębnione są trzy osie priorytetowe: *Rozwój społecznych uwarunkowań ramowych* na obszarze wsparcia wspierająca rozwój infrastruktury transportowej, komunikacyjnej i społecznej, edukację, kulturę i sztukę oraz działania dotyczące służb ratowniczych i bezpieczeństwa. Oś priorytetowa *Rozwój gospodarki i turystyki* wspiera współpracę sieciową w dziedzinie nauki i rozwoju, wspólne strategie marketingowe, infrastrukturę oraz usługi turystyczne. Trzecia oś priorytetowa *Poprawa stanu przyrody i środowiska naturalnego* wspiera gospodarkę wodną.

W Programie Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Republika Słowacka będą dwie osie priorytetowe: *Wspieranie rozwoju społeczno-kulturalnego i gospodarczego regionu transgranicznego oraz współpracy* wspomagająca wzajemną współpracę oraz struktury sieciowe, rozwijanie tradycji kulturalnych, podniesienie poziomu wykształcenia na obszarze pogranicza oraz rozwój turystyki. Celem osi priorytetowej *Rozwój dostępności obszaru transgranicznego i środowiska naturalnego* jest rozwój sieci transportowej w regionie przy zachowaniu specyfiki i cech krajobrazu regionu, poprawa jakości środowiska oraz zwiększenie wykorzystywania ICT.

W Programie Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja, wyróżniono trzy priorytetowe obszary wsparcia dotyczące: *Rozwoju infrastruktury transgranicznej* - wspierający rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportowej oraz ochronę środowiska, *Rozwoju społeczno-gospodarczego*, ukierunkowany na współpracę transgraniczną z zakresu turystyki i edukacji, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz projekty sieciowe. Jest również wyodrębniony priorytet *Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)*.

W Programie Współpracy Transgranicznej pomiędzy Polską a Wolnym Krajem Związkowym Saksonią wyróżniono dwa priorytety, wspierające: *Rozwój transgraniczny*, ukierunkowany na rozwój gospodarki i nauki, turystyki, kultury i rekreacji, transportu i komunikacji, oraz działania na rzecz środowiska naturalnego i ładu przestrzennego. Działania w ramach drugiego priorytetu: *Transgraniczna integracja społeczna* obejmują wsparciem rynek pracy, infrastrukturę i usługi społeczne, bezpieczeństwo publiczne. W ramach programu funkcjonuje również Fundusz Małych Projektów.

W ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna realizowany jest również **Program Współpracy Transnarodowej dla Europy Środkowej**, do którego przynależy m.in. całe terytorium Czech i Polski. Celem głównym programu jest: *wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji i wzmocnienie wspólnej tożsamości terytorium Europy Środkowej*.

Wskazać należy także na inne programy, którymi objęte jest terytorium polskiej części obszaru wsparcia, o charakterze transnarodowym. Chodzi o **Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej Morza Bałtyckiego BSR 2007-2013**, obejmujący całe terytorium Polski. W latach 2007-2013 wyszczególniono jego następujące priorytety: *Popieranie innowacji w obszarze BSR, Zewnętrzna i wewnętrzna dostępność BSR, Zarządzanie obszarem Morza Bałtyckiego jako wspólnym zasobem, Promowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych miast i regionów*. Program ten ukierunkowany jest na poprawę infrastruktury, rozwój kapitału ludzkiego, integrację ekonomiczną i finansową obszaru, celem jego wzrostu konkurencyjności oraz rozwoju zasobów ludzkich.

Informacje te wskazują, że wszystkie powyższe programy są komplementarne z POWT RCz-RP. Może to sprzyjać osiągnięciu efektu synergii na wspólnym obszarze. Realizacja

przedsięwzięć w ramach wymienionych programów na obszarze wsparcia uzupełnia i wnosi wkład w realizację strategii Programu POWT RCz-RP.

Regionalne Programy Operacyjne

Na czeskim obszarze regionu pogranicza dofinansowanie jest udzielane za pośrednictwem trzech regionalnych programów operacyjnych (zwane dalej RPO):

- Regionalny Program Operacyjny Regionu Spójności Severovýchod,
- Regionalny Program Operacyjny NUTS II Moravskoslezsko,
- Regionalny Program Operacyjny dla NUTS II Střední Morava.

RPO ukierunkowane są na sferę rozwoju **infrastruktury o znaczeniu regionalnym i lokalnym – transportowej, społecznej i zdrowotnej, rozwój turystyki i odbudowę dziedzictwa kulturowego, rozwój obszarów wiejskich i miejskich**. POWT RCz-RP jest pod względem udzielanego wsparcia komplementarny w stosunku do tych dokumentów, koncentrując się na **zagadnieniach charakteryzujących się efektem transgranicznym**, tj. na działaniach, które nie są objęte wsparciem RPO.

W Polsce realizowane w ramach POWT RCz-RP przedsięwzięcia pełnią rolę katalizatora przemian dokonujących się na obszarze przygranicznym, równocześnie wspierają i inicjują operacje, które uzupełniają się z celem *Konwergencja*. Na polskim obszarze wsparcia w latach 2007-2013 przedsięwzięcia mogą być dofinansowane również w ramach trzech Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) tj.:

- Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 dla Województwa Dolnośląskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

W ramach RPO priorytety ukierunkowane są na: badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość, społeczeństwo informacyjne, turystykę, kulturę, środowisko, zrównoważony rozwój miast, rozwój transportu, infrastrukturę edukacyjną, zdrowie i rekreację. Pomimo częściowego pokrywania się obszarów wsparcia, komplementarność programów polega na finansowaniu w ramach POWT wspólnych projektów cechujących się efektem transgranicznym, które nie mogą zostać całkowicie sfinansowane w ramach RPO. Możliwe jest natomiast finansowanie projektu w fazie przygotowania z POWT RCz-RP natomiast samej jego realizacji z RPO (np. w przypadku oczyszczalni ścieków o znaczeniu transgranicznym).

Inne programy operacyjne

Na tym obszarze są będą realizowane programy operacyjne - Program Operacyjny Przedsiębiorczość i Innowacyjność oraz Program Operacyjny Badania i Rozwój na Rzecz Innowacyjności ukierunkowane na rozwój środowiska biznesowego oraz potencjału innowacyjnego w RCz. POWT RCz-RP obejmuje tylko kilka zagadnień z tych programów - **sferę współpracy podmiotów gospodarczych, instytucji akademickich, badawczych i innowacyjnych oraz instytucji rynku pracy**. Ze względu na transgraniczny charakter udzielanego wsparcia **nie dochodzi do wzajemnego wypierania się, a wręcz przeciwnie ma miejsce uzupełnianie** pomocy udzielanej przez wymienione programy operacyjne o działania transgraniczne, których wymienione dokumenty nie wspierają. Po stronie polskiej

zagadnienia te mogą być finansowane w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

W podobny sposób komplementarne są działania w zakresie rozwoju infrastruktury środowiskowej, zapobiegania ryzykom, oszczędności energetycznych oraz wspomaganie wykorzystywania źródeł odnawialnych, gospodarki odpadami oraz usuwania skutków starych obciążeń ekologicznych, ochrony powietrza i troski o różnorodność przyrodniczą, które podlegają wsparciu z POWT RCz-RP i Programu Operacyjnego Środowisko Naturalne dla strony czeskiej oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dla strony polskiej.

POWT RCz-RP poprzez **niektóre swoje częstkowe działania przyczyni się również do realizacji celów programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego**, tj: Programu Operacyjnego Edukacja na Rzecz Konkurencyjności oraz Programu Operacyjnego Zasoby Ludzkie i Zatrudnienie po stronie czeskiej oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki właściwego dla strony polskiej. Działania te dotyczą przede wszystkim rozwoju systemu kształcenia ustawicznego, adaptacji systemów kształcenia, zdobywania znajomości języków obcych, kształcenia w zakresie ICT oraz współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy.

3.3.4 Zgodność osi priorytetowych Programu ze Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty dla Spójności i Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia

POWT RCz-RP ma odniesienie do większości ogólnych zasad i zagadnień objętych Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty dla Spójności (SWW), a więc w przypadku RCz i RP staje się on instrumentem wdrożenia tej ogólnoeuropejskiej strategii, stosując ją przy uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych występujących na pograniczu polsko-czeskim. W RCz i RP działania ukierunkowane na wspieranie współpracy transgranicznej uzupełniają interwencje realizowane w ramach celu Konwergencja. Szczególna uwaga, jaką SWW poświęcają współpracy terytorialnej, jest odzwierciedleniem przekonania o potrzebie ściślejszej współpracy pomiędzy regionami UE w celu przyśpieszenia rozwoju gospodarczego i osiągnięcia większego wzrostu. Granice narodowe często stanowią barierę rozwoju obszaru europejskiego jako całości, mogą ograniczyć jego potencjał w zakresie pełnej konkurencyjności.

W przypadku Republiki Czeskiej POWT RCz-RP bezpośrednio wdraża cel strategiczny *Zrównoważony rozwój obszaru*. Rezultatem tego celu ma być osiągnięcie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju całego obszaru RCz przy jednoczesnym uwzględnianiu różnicowania przyrodniczego, gospodarczego i społeczno-kulturowego poszczególnych regionów RCz.

W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej POWT RCz-RP przyczynia się do osiągnięcia celu strategicznego NSRO RP. W NSRO Polski wskazano bowiem, że *celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej*.

Oś priorytetowa 1 Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń

Odniesienie do SWW:

Atrakcyjność środowiska stanowi ważny czynnik konkurencyjności obszaru. Oś priorytetowa ***Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń*** przyczynia się do realizacji celów zapisanych w wytycznej *1.1. Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia*. Nacisk jest położony na wspieranie dostępności infrastruktury środowiskowej (*1.1.2. Wzmacnianie*

synergii między ochroną środowiska a wzrostem), profilaktyki zagrożeń naturalnych i technologicznych, projektów komunikacyjnych kluczowych dla regionu, wspieranie alternatywnych rodzajów transportu i przewozów mieszanych (1.1.1. *Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej*) oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii w obszarze przygranicznym (1.1.3. *Podjęcie kwestii intensywnego wykorzystywania tradycyjnych źródeł energii w Europie*). A więc oś priorytetowa sprzyja zwiększeniu mobilności przestrzennej siły roboczej oraz podniesieniu konkurencyjności sektora biznesu wymagającego poprawy infrastruktury komunikacyjnej obszaru pogranicza.

Odniesienie do NSRO RCz:

Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń odnosi się do celu strategicznego NSRO RCz: *Atrakcyjne środowisko*, Wysokiej jakości środowisko wraz z dostępnością sieci komunikacyjnych stanowią podstawowe przesłanki rozwoju przedsięwzięć gospodarczych i społecznych podejmowanych na pograniczu polsko-czeskim.

Szczegółowo dotyczy:

- systemu stałej troski o środowisko i jego poszczególne elementy w celu poprawy stanu środowiska w obszarze przygranicznym, przeciwdziałania powstawaniu nowych zagrożeń i usuwania starych obciążeń ekologicznych, rozwoju odnawialnych źródeł energii;
- rozbudowania sieci dróg i kluczowych łącznic, budowania połączeń i dojazdów technicznych, w tym rozwoju systemów transportowych.

Odniesienie do NSRO RP:

Oś priorytetowa **Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń** odnosi się do następujących horyzontalnych celów szczegółowych NSRO RP:

Cel 3. *Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski*. Niedostateczna jakość infrastruktury stwarza bariery w przyciąganiu inwestycji, ograniczając wymianę gospodarczą, także w obszarze pogranicza. W szczególności cel ten odnosi się do następujących obszarów:

- *powiązanie głównych ośrodków gospodarczych w Polsce siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz nowoczesnymi sieciami kolejowymi,*
- *zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,*
- *dywersyfikacja źródeł energii oraz ograniczenie negatywnej presji sektora energetycznego na środowisko naturalne.*

Cel 5. *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*. Rozprzestrzenianie wzrostu gospodarczego z silnych ośrodków miejskich (terenów zurbanizowanych) na obszary sąsiadujące m.in. poprzez rozwijanie odpowiednich powiązań komunikacyjnych, odbudowę i modernizację infrastruktury transportowej jest istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza, wspierając proces restrukturyzacji gospodarki. W szczególności cel ten odnosi się do następujących obszarów:

- *pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich,*
- *przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.*

Oś priorytetowa 2 Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

Odniesienie do SWW:

Oś priorytetowa **Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki** ma odniesienie do SWW w zakresie wspomagania tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania nowych i rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych oraz transgranicznej współpracy podmiotów gospodarczych, w tym ich współpracy z instytucjami naukowo-badawczymi i edukacyjnymi oraz instytucjami rynku pracy (*1.2.2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości*). Rozwinięte środowisko biznesu powinno wspomóc stymulację przedsięwzięć innowacyjnych w regionie polsko-czeskim, tj. przyczynić się do zwiększenia ilości środków inwestowanych w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego (*1.2.1. Zwiększenie i lepsze ukierunkowanie inwestycji w badania i rozwój technologiczny*). Ważnym instrumentem będzie rozszerzanie i praktyczne wykorzystywanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w sferze biznesu oraz w turystyce (*1.2.3. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich*).

Oś priorytetowa uwzględni również rolę ruchu turystycznego jako ważnej działalności o charakterze rozwojowym dywersyfikującej działalność gospodarczą, wspomagającej rozwój przedsiębiorczości, przyczyniającej się do zwiększania zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy (*2.2. Wspieranie zróżnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa oraz obszarów o niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze*).

Oś priorytetowa w zakresie zwiększenia inwestycji w zasoby ludzkie poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji, rozwój kształcenia ustawicznego oraz poprzez wspieranie aktywnych instrumentów zapewniających odpowiednio szybką identyfikację zapotrzebowania w zakresie edukacji przyczynia się do realizacji trzeciej wytycznej SWW Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy (przede wszystkim odnosi się do *1.3.3. Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji*).

Odniesienie do NSRO RCz:

Oś priorytetowa **Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki** ma odniesienie do celu strategicznego *Konkurencyjna Czeska Gospodarka* przede wszystkim w zakresie wzmocnienia konkurencyjności sektora biznesu w obszarze wsparcia poprzez podnoszenie jego produktywności oraz przyspieszenie zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Podkreśla on znaczenie mocnej gospodarki o progresywnej strukturze na rzecz znacznego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

Szczegółowo dotyczy:

- wspomagania rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz rozwoju MŚP, zwiększenia ich dostępu do źródeł innowacyjności, wspierania wzajemnej współpracy i powiązań strategicznych z instytucjami edukacyjnymi, placówkami B+R oraz instytucjami rynku pracy; adaptacji publicznych zasobów badawczych i rozwojowych oraz wzmocnienia ich rozwoju w ramach współpracy transgranicznej;
- rozwoju infrastruktury na rzecz przedsiębiorczości i biznesowej infrastruktury innowacyjnej oraz systematycznego rozwoju doradztwa i usług strategicznych;

- wspomaganie wykorzystania potencjału na rzecz rozwoju zrównoważonego turystyki w taki sposób, aby wspierany obszar stał się długofalowo obszarem atrakcyjnym.

Oś priorytetowa odnosi się również do celu strategicznego *Otwarte, Elastyczne i Spójne Społeczeństwo*, sprzyjając wspieraniu nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, które otwarte jest na zewnętrzne szanse, potrafiąc je odpowiednio wykorzystać, społeczeństwa, które świadome jest wartości wykształcenia i wspiera jego rozwój.

Strategia zorientowana jest na:

- podniesienie poziomu zatrudnienia poprzez rozwój kluczowych kompetencji i umiejętności w ramach nowoczesnego, jakościowego i otwartego systemu edukacji uwzględniającego tendencje wynikające z rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, z położeniem nacisku na edukację w językach obcych i w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- rozwój dalszego kształcenia, które będzie powiązane z kształceniem początkowym w kompleksowy system kształcenia ustawicznego;
- wspieranie współpracy instytucji edukacyjnych i badawczych z pracodawcami, sferą biznesu i sektorem publicznym w celu wzmocnienia konkurencyjności i przyspieszenia rozwoju regionalnego;

Odniesienie do NSRO RP:

Oś priorytetowa **Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki** ma odniesienie do drugiego celu szczegółowego NSRO RP:

Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, ukierunkowanego na pełniejsze wykorzystanie kapitału ludzkiego i zasobów pracy, uwzględniając zalecenia nakreślone w trzeciej wytycznej SWW, jak również przyczyniając się do osiągnięcia celów Europejskiej Strategii Zatrudnienia. W szczególności dotyczyć będzie następujących obszarów:

- *wzrost poziomu edukacji społeczeństwa oraz poprawa jakości kształcenia*, m.in. poprzez poprawę umiejętności zawodowych osób dostosowując ich do wymagań współczesnego rynku pracy, poprzez programy stałego dokształcania zawodowego skierowane do pracowników MŚP,
- *tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości*, wspierając budowanie otoczenia dla rozwijania działalności gospodarczej.

Cel czwarty NSRO RP. *Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług*, wspiera m.in. działania mające na celu poprawę innowacyjności przedsiębiorstw, rozwój instytucji otoczenia biznesu, promuje współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami i jednostkami sfery nauki. W szczególności ten cel szczegółowy odnosić się będzie do następujących obszarów:

- *wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną*,
 - *rozwój sektora usług*, udzielając wsparcia także na rzecz rozwoju sektora turystyki,
 - *społeczeństwo informacyjne* wspierając wykorzystanie technik ICT przez społeczeństwo i podmioty gospodarcze.
- Cel piąty NSRO RP: *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*, ukierunkowany jest na wspieranie rozwoju ośrodków miejskich i nawiązywanie współpracy pomiędzy nimi a

otoczeniem, poprzez kontakty gospodarcze, powiązania usługowe, kulturalne wspomagając proces przemian i restrukturyzacji gospodarki. Cel ten odnosić się będzie do obszaru:

- pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich,
- przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.

Oś priorytetowa 3 Wspieranie współpracy społeczności lokalnych

Odniesienie do SWW:

Oś priorytetowa *Wspieranie współpracy społeczności lokalnych* sprzyja realizacji SWW w szczególności w zakresie integracji społecznej i usuwania barier współpracy powodowanych istnieniem granicy (patrz 2.4. *Współpraca transgraniczna*). Chodzi przede wszystkim o sferę stosunków międzyludzkich, współpracy instytucjonalnej (szczególnie współpracy samorządów terytorialnych).

Odniesienie do NSRO RCz:

Oś priorytetowa odnosi się również do celu strategicznego *Otwarte, Elastyczne i Spójne Społeczeństwo NSRO RCz*, sprzyjając wspieraniu nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, które otwarte jest na zewnętrzne szanse oraz ich wykorzystywanie, i które pomimo wewnętrznych różnicowań charakteryzuje się aktywnością społeczną i spójnością.

Strategia zorientowana jest na:

- pogłębianie spójności społecznej społeczności lokalnych, wzmacnianie tożsamości lokalnej i przynależności transgranicznej. Nacisk będzie położony na rozwój współpracy dobrosąsiedzkiej, rozwój transgranicznych partnerstw strategicznych miejscowości, wspólnych działań w ramach rozwiązywania problemów istniejących w obszarze przygranicznym oraz wzajemne korzystanie z dobrych doświadczeń.

Odniesienie do NSRO RP:

Oś priorytetowa **Wspieranie współpracy społeczności lokalnych** ma odniesienie do celu szczegółowego NSRO RP: Celu 1: *Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa*, mającego przyczynić się także do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności w zakresie obszaru: *wzmacnianie mechanizmów partnerstwa między administracją publiczną a sektorem trzecim*.

Również w zakresie celu czwartego, w obszarze: *społeczeństwo informacyjne* promuje wykorzystanie technik ICT w instytucjach publicznych, edukacyjnych.

Natomiast poprzez szczegółowy cel 5: *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*, ukierunkuje także na działania w zakresie pełniejszego wykorzystania potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich.

Oś priorytetowa 4 Pomoc techniczna

Jest to instrument umożliwiającą realizację i administrowanie programu.

4. Wskaźniki monitorujące i oceniające

Monitoring Programu bazuje na mierzalnych wskaźnikach. Wskaźniki określono na podstawie metodyki opracowanej przez Komisję Europejską przy uwzględnieniu

specyficznych cech Programu. Wykorzystano również numerację wskaźników, na bazie której wybierane są wskaźniki.

Wskaźniki uproszczono w maksymalny sposób przy zachowaniu stałej elastyczności oraz kompleksowości dla poszczególnych osi priorytetowych. Wartości wskaźników są określone dla całego okresu programowania. Informacje dotyczące realizacji wskaźników w poszczególnych latach będą przedstawione w Raportach Rocznych.

Do celów monitoringu są stosowane następujące wskaźniki:

Wskaźniki na poziomie Programu:

Nazwa wskaźnika produktu	Wartość wyjściowa	Wartość docelowa
1. Liczba projektów o charakterze transgranicznym respektujących co najmniej 2 z czterech kryteriów współpracy według art. 19 rozporządzenia w sprawie EFRR	0	163
2. Liczba projektów o charakterze transgranicznym respektujących co najmniej 3 z czterech kryteriów współpracy według art. 19 rozporządzenia w sprawie EFRR	0	500
3. Liczba projektów o charakterze transgranicznym respektujących wszystkie 4 kryteria współpracy według art. 19 rozporządzenia w sprawie EFRR	0	30

Wskaźniki na poziomie osi priorytetowych²³

Oś priorytetowa 1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń

Nazwa wskaźnika produktu	Wartość wyjściowa	Wartość docelowa
Wskaźnik wejścia zaangażowana alokacja środków finansowych/EUR		82 619 988 EUR, tj. 32%
Wskaźniki produktu:		
1. Liczba projektów związanych z budową lub modernizacją infrastruktury komunikacyjnej, pozostałej infrastruktury o znaczeniu transgranicznym i dostępności komunikacyjnej (liczba).	0	103
2. Liczba projektów dotyczących infrastruktury, promowania i wspólnej ochrony oraz zarządzania środowiskiem (liczba).	0	26
3. Liczba projektów związanych z profilaktyką zagrożeń (liczba).	0	29

Wskaźniki rezultatu:

²³ Wartość wskaźnika została osiągnięta wyłącznie dzięki Funduszom Strukturalnym.

1. Liczba osób w obszarze wsparcia będących pod bezpośrednim oddziaływaniem przedsięwzięć w zakresie infrastruktury i ochrony środowiska (osoby).	0	100 000
W tym: kobiety	0	50 000
W tym: mężczyźni	0	50 000
2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach/warsztatach/targach proekologicznych/ związanych z profilaktyką zagrożeń (osoby).	0	10 000
W tym: kobiety	0	5 000
W tym: mężczyźni	0	5 000
3. Liczba miejscowości będąca pod bezpośrednim oddziaływaniem zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej (liczba miejscowości).	0	200
4. Liczba osób będących pod oddziaływaniem projektów związanych z profilaktyką zagrożeń (osoby).	0	50 000
W tym: kobiety	0	25 000
W tym: mężczyźni	0	25 000

:

Oś priorytetowa 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

Nazwa wskaźnika produktu

**Wartość
wyjściowa Wartość
docelowa**

Wskaźnik wejścia

zaangażowana alokacja środków finansowych/EUR

92 947 487 EUR, tj.
36%

Wskaźniki produktu:

1. Liczba projektów współpracy (inicjatyw), w tym międzyinstytucjonalnej, w zakresie przedsiębiorczości, rynku pracy, badań i rozwoju technologicznego (liczba).	0	50
2. Liczba projektów na rzecz wspierania rozwoju turystyki i zachowania dziedzictwa kulturowego w obszarze pogranicza oraz rozbudowy infrastruktury turystycznej (liczba).	0	193
3. Liczba projektów ukierunkowanych na podnoszenie umiejętności i kwalifikacji (liczba).	0	27
4. Liczba projektów ukierunkowanych na rozwój systemu kształcenia (liczba).	0	65

Wskaźniki rezultatu:

1. Liczba przedsięwzięć ukierunkowanych na współpracę w zakresie B+R, innowacji lub przedsiębiorczości lub rynku pracy (liczba umów, porozumień itp.).	0	75
2. Liczba produktów i usług turystycznych (liczba).	0	70

65

3. Liczba nowych i modernizowanych obiektów turystycznych (liczba).	0	250
4. Liczba osób objętych działaniami ukierunkowanymi na podniesienie umiejętności i kwalifikacji (osoba).	0	7 500
W tym: kobiety	0	4 500
W tym: mężczyźni	0	3 000
5. Liczba współpracujących instytucji świadczących usługi edukacyjne (liczba).	0	120

Oś priorytetowa 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych

Nazwa wskaźnika produktu	Wartość wyjściowa	Wartość docelowa
Wskaźnik wejścia		
zaangażowana alokacja środków finansowych/EUR	67 128 740 EUR, tj.	26%
Wskaźniki produktu:		
1. Liczba projektów ukierunkowanych na współpracę instytucji publicznych i innych podmiotów uprawnionych po obu stronach granicy (liczba).	0	97
2. Liczba projektów w dziedzinie kultury i przedsięwzięć rekreacyjno-edukacyjnych wspierających współpracę społeczności przygranicznych (liczba).	0	103
3. Liczba projektów w ramach FM	0	2 850
Wskaźniki rezultatu:		
1. Liczba współpracujących jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów świadczących usługi publiczne (liczba)	0	200
2. Liczba osób uczestniczących w imprezach o charakterze kulturalnym i rekreacyjno-edukacyjnym (osoby).	0	50 000
W tym: kobiety	0	25 000
W tym: mężczyźni	0	25 000
3. Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach edukacyjnych (osoby).	0	2 500
W tym: kobiety	0	1 250
W tym: mężczyźni	0	1 250

Oś priorytetowa 4. Pomoc techniczna

Nazwa wskaźnika produktu	Wartość wyjściowa	Wartość docelowa
Wskaźnik wejścia		
zaangażowana alokacja środków finansowych/EUR	15 491 249 EUR, tj.	6%

Wskaźniki produktu:

1. Liczba projektów związanych z funkcjonowaniem instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu	0	128
2. Liczba projektów związanych z informacją i promocją Programu.	0	37

Wskaźniki rezultatu:

1. Liczba funkcjonujących instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu	0	30
2. Liczba zorganizowanych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych.	0	175

Wskaźniki kontekstowe²⁴

Wskaźniki	Wartość wyjściowa	Wartość docelowa
PKB per capita w pps pogranicza polsko-czeskiego ²⁵	45,8%	
Stopa bezrobocia pogranicza polsko-czeskiego ²⁶	13,1%	
Liczba mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego ²⁷	7 138 146	

²⁴ Wartość wskaźnika została osiągnięta nie tylko dzięki Funduszom Strukturalnym

²⁵ PKB w odniesieniu do średniej dla UE-25

²⁶ Dane są ważne na 30 września 2006 r.

²⁷ Stan na 31 grudnia 2004 r.

5. Wdrożenie Programu

5.1 Poziom zarządzania Programem

Zgodnie z art. 14 rozporządzenia w sprawie EFRR, w celu zarządzania i realizacji programu ustanowiono wspólną strukturę organizacyjną. Głównymi jej instytucjami są:

- wspólna Instytucja Zarządzająca,
- wspólna Instytucja Certyfikująca,
- wspólna Instytucja Audytowa.

Kolejnymi podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie Programu są:

- kontrolerzy na podstawie art. 16 ust.1 rozporządzenia w sprawie EFRR,
- Wspólny Sekretariat Techniczny,
- instytucje regionalne, do których oddelegowano wybrane zadania.

Na podstawie art. 63 rozporządzenia ogólnego w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym kraj członkowski został powiadomiony o wydaniu przez Komisję Europejską decyzji w sprawie zatwierdzenia Programu Operacyjnego, zostaje ustanowiony wspólny Komitet Monitorujący Programu (KM).

Rolę i zadania poszczególnych podmiotów, opisano w następnych rozdziałach.

5.2 Działalność struktur zarządzających

5.2.1 Instytucja Zarządzająca

Państwa członkowskie uzgodniły, że Instytucja Zarządzająca (IZ) będzie umiejscowiona w Republice Czeskiej. Na podstawie Uchwały Rady Ministrów RCz nr 175 z dnia 22 lutego 2006 r. funkcję IZ powierzono Ministerstwu Rozwoju Regionalnego RCz (MRR RCz).

Dane kontaktowe IZ²⁸:
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Odbor regionální přeshraniční spolupráce
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1

Zgodnie z opisem funkcji na podstawie art. 60 rozporządzenia ogólnego, instytucja ta jest odpowiedzialna w szczególności za:

- zapewnienie, aby projekty były wybierane na podstawie kryteriów Programu i przez cały czas realizacji pozostawały zgodne z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi i wewnątrz krajowymi,
- prawne związanie środków EFRR z Partnerem Wiodącym projektu,

²⁸ Szczegółowe dane kontaktowe umieszczone są na stronach internetowych Programu (www.cz-pl.eu).

- sprawdzenie, czy współfinansowane produkty zostały dostarczone i usługi udzielone oraz czy wydatki na operacje wykazane przez beneficjentów zostały faktycznie poniesione i czy są zgodne z przepisami wspólnotowymi i wewnątrz krajowymi,
- zapewnienie istnienia systemu służącego do wpisywania i przechowywania zapisów księgowych w formie elektronicznej dla każdego projektu w ramach Programu oraz gromadzenia danych dotyczących realizacji niezbędnych do celów zarządzania finansami, monitoringu, weryfikacji, audytu i oceny,
- zapewnienie wykonania ewaluacji Programu zgodnie z art. 48 rozporządzenia ogólnego zgodnie z art. 47 rozporządzenia ogólnego,
- określenie procedur służących przechowywaniu dokumentów, w szczególności na potrzeby audytu, zgodnie z art. 90 rozporządzenia ogólnego,
- zapewnienie, aby IC otrzymała dla celów certyfikacji wszystkie niezbędne informacje o procedurach i weryfikacjach wykonywanych w związku z wydatkami,
- wykrywanie i korygowanie nieprawidłowości,
- zarządzanie pracami KM oraz udostępnianie dokumentów, które pomogą mu śledzenie jakości realizacji Programu pod kątem jego konkretnych celów,
- opracowanie raportu rocznego i końcowego z realizacji oraz jego złożenie w KE po zatwierdzeniu przez KM,
- zapewnienie zgodności z wymogami w zakresie udzielania informacji i promocji z art. 69 rozporządzenia ogólnego.

W zakresie realizacji tych czynności współdziała z nim ze strony polskiej Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP (MRR RP) pełniące rolę Krajowego Koordynatora (KK) Programu.

5.2.2 Instytucja Certyfikująca

Państwa członkowskie uzgodniły, że wspólna Instytucja Certyfikująca Programu (IC), będzie umiejscowiona w Republice Czeskiej. Na podstawie Uchwały Rady Ministrów RCz nr 198 z dnia 22 lutego 2006 r. funkcję IC Programu będzie pełniło Ministerstwo Finansów Republiki Czeskiej (MF RCz). Decyzją MF RCz funkcje ten pełni departament Narodowy Fundusz Ministerstwa Finansów RCz (MF RCz).

Dane kontaktowe IC:²⁹ Ministerstvo financí ČR
Odbor Národní fond
Letenská 15
118 10 Praha 1

Zgodnie z opisem funkcji na podstawie art. 61 rozporządzenia ogólnego, instytucja ta jest odpowiedzialna w szczególności za:

- administrowanie środkami pozyskanymi z EFRR na wspólnym rachunku założonym w Narodowym Banku Czeskim,

²⁹ Szczegółowe dane kontaktowe umieszczone są na stronach internetowych Programu (www.cz-pl.eu)

- sporządzenie i złożenie certyfikowanych zestawień wydatków i wniosków o płatność do KE,
- przyjmowanie płatności z Komisji Europejskiej,
- zapewnienie, aby dla celów certyfikacji otrzymał od IZ właściwe informacje dotyczące procedur i weryfikacji przeprowadzanych zgodnie z wydatkami wymienionymi w zestawieniu wydatków,
- uwzględnienie wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez Instytucję Audytową lub w ramach jej odpowiedzialności dla celów certyfikacji,
- prowadzenie ewidencji księgowej dotyczącej wydatków raportowanych KE w formie elektronicznej,
- zapewnienie działań co do środków wykorzystanych w niewłaściwy sposób na podstawie art. 61 lit. f) rozporządzenia ogólnego,
- zwrot niewykorzystanych środków do KE,
- złożenie do KE zaktualizowanych prognoz dotyczących wniosków o płatność (prognoz wypłat) za bieżący i kolejny rok do 30 kwietnia każdego roku, na podstawie prognozy sporządzonej przez IZ,
- zapewnienie odzyskania od Partnera Wiodącego wszelkich kwot wypłaconych w wyniku nieprawidłowości.

IC wykorzystuje Wydział Finansowy MRR RCz do celów wypłaty środków EFRR Partnerom Wiodącym.

Wydział Finansowy MRR RCz odpowiada za:

- kontrolę formalną i księgowanie wniosku o płatność PW zatwierdzonego przez Instytucję Zarządzającą przed dokonaniem wypłaty PW,
- przelew środków EFRR na rachunki Partnerów Wiodących,
- wystawienie i potwierdzenie w ustalonych terminach zbiorczego wniosku, zawierającego wnioski o płatność złożone przez Partnerów Wiodących, który składa IC.

5.2.3 Instytucja Audytowa

Kraje członkowskie na podstawie bilateralnych uzgodnień mianują Instytucję Audytową (IA).

Dane kontaktowe IA³⁰:
Ministerstvo financí ČR
Odbor centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu
Letenská 15
118 10 Praha 1

IA wspierana jest przez Grupę Auditorów, składającą się z przedstawicieli obu krajów członkowskich POWT RCz-RP. Grupa Auditorów musi zostać powołana najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od daty przyjęcia decyzji KE o zatwierdzeniu programu, opracuje własny regulamin, przewodniczy jej IA Programu.

³⁰ Szczegółowe dane kontaktowe umieszczone są na stronach internetowych Programu (www.cz-pl.eu).

Instytucja Audytowa odpowiedzialna jest za przeprowadzenie audytu programu. Sprawdza ona skuteczność systemu zarządzania i kontroli oraz przeprowadza audyt operacji na dobranej próbie w celu sprawdzenia wykazywanych wydatków Programu.

Instytucję Audytową ustanawia się w myśl art. 59 rozporządzenia ogólnego.

Na mocy artykułu 14 rozporządzenia w sprawie EFRR Instytucja Audytowa znajduje się na terenie kraju członkowskiego, w którym ma siedzibę Instytucja Zarządzająca, tj. na terenie Republiki Czeskiej. Na mocy Uchwały Rady Ministrów RCz nr 198 z dnia 22 lutego 2006 r. funkcję IA powierzono MF RCz. Na mocy decyzji Ministra Finansów wykonywanie tej funkcji powierzono jednostce pn. Centralna Jednostka Harmonizacyjna ds. Kontroli Finansowej (CJH), która jest niezależna funkcjonalnie od IZ i IC.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami IA wykonuje następujące czynności:

- zapewnia przeprowadzanie audytów w celu sprawdzenia skutecznego funkcjonowania Systemu Zarządzania i Kontroli (SZK) Programu;
- przedkłada IZ przed złożeniem wniosku o pierwszą płatność a najpóźniej w ciągu 12 miesięcy od daty zatwierdzenia Programu raport oceniający przygotowanie SZK Programu wraz ze stanowiskiem co do ich zgodności z właściwymi przepisami prawa WE;
- przedkłada KE w ciągu 9 miesięcy po zatwierdzeniu Programu strategię audytu obejmującą podmioty, które będą przeprowadzały czynności audytowe;
- zapewnia wykonanie audytu w administracji publicznej w celu sprawdzenia skutecznego funkcjonowania SZK Programu;
- przedkłada co roku KE zaktualizowaną strategię audytu;
- przedkłada co roku KE skonsolidowany plan audytów środków udzielanych z funduszy UE;
- kontroluje kwartalnie realizację skonsolidowanego planu audytów oraz informuje o tej realizacji IC;
- przedkłada metodologię wyboru próbek operacji dla audytu oraz dla celów planowania audytów, która zapewnia ich wykonanie w głównych podmiotach oraz ich równomierne rozłożenie w całym okresie programowania;
- zapewnia wykonanie audytu w administracji publicznej na stosownej próbie operacji w celu sprawdzenia wydatków wykazanych KE;
- zapewnia metodyczne prowadzenie kolejnych podmiotów audytowych zaangażowanych do audytu we wdrażanie Programu;
- wykonuje nadzór nad jakością audytów w administracji przeprowadzanych przez inne organy audytowe w zakresie środków z Programu;
- uczestniczy w tworzeniu oraz aktualizacji procedur metodologicznych dotyczących wykonywania audytu w administracji publicznej środków z Programu;
- przedkłada co roku KE roczny raport kontrolny, który zawiera wnioski z audytów przeprowadzonych w trakcie poprzedniego roku zgodnie ze strategią audytu Programu oraz braki stwierdzone w SZK Programu;
- wydaje co roku dla KE stanowisko w sprawie, czy funkcjonowanie SZK daje odpowiednią gwarancję, że zestawienia wydatków przedłożone KE są prawidłowe i że związane z nimi transakcje są zgodne z prawem i prawidłowe;

- przedkłada oświadczenie o częściowym zamknięciu, w którym dokonuje oceny zgodności z prawem oraz oceny prawidłowości określonych wydatków na podstawie art. 88 rozporządzenia ogólnego;
- przedłoży KE najpóźniej do 31 marca 2017 r. oświadczenie o zamknięciu, w którym określi ważność wniosku o płatność końcową oraz dokona oceny zgodności z prawem oraz prawidłowości związanych z nim transakcji objętych końcowym zestawieniem wydatków;
- przeprowadza analizę zgłoszonych nieprawidłowości w celu opracowania oświadczenia o zamknięciu lub częściowym zamknięciu;
- opracowuje co roku raport o wynikach przeprowadzonych w ramach Programu kontroli finansowych dla rządu RCz,
- zapewnia, aby w ramach działalności audytowej przestrzegano standardów z zakresu audytu obowiązujących w skali międzynarodowej.

Zapewnienie czynności kontrolnych zapisane jest w akcie prawnym dotyczącym udzielenia środków PW. Akt ten określa sposób, w jaki będą zwracane lub wymagane środki finansowe w przypadku ich niewłaściwego wykorzystania. Kwestia ta jest uregulowana w odpowiedni sposób w umowie.

5.2.4 Kontrolerzy

Na potrzeby zapewnienia prawidłowości wykorzystania środków oraz zgodności z przepisami wspólnotowymi i krajowymi w ramach poszczególnych projektów (art. 16 rozporządzenia w sprawie EFRR) po obu stronach granicy powołano kontrolerów.

Czynności przeprowadzane przez kontrolerów na podstawie art. 13 rozporządzenia wykonawczego obejmują:

- sprawdzenie, czy zadeklarowane wydatki odpowiadają elementom projektu wymienionym w zatwierdzonym wniosku (w tym zatwierdzonym w trakcie realizacji zmianom),
- sprawdzenie rzeczywistej dostawy współfinansowanych produktów i usług,
- sprawdzenie tzw. kwalifikowalności wydatków oraz prawidłowości zadeklarowanych wydatków z księgowego punktu widzenia,
- sprawdzenie, czy wnioskowane wydatki zostały rzeczywiście poniesione,
- sprawdzenie zgodności z przepisami wspólnotowymi i krajowymi (np. w zakresie zamówień publicznych, pomocy publicznej, promocji itd.).

Wymienione czynności sprawdzające obejmują administracyjne, finansowe, techniczne oraz materialne aspekty projektu oraz przeprowadzane są na podstawie art. 13 rozporządzenia wykonawczego.

Sprawdzenie polega na weryfikacji dokumentacji przedłożonej przez Beneficjenta oraz na kontroli na miejscu, w trakcie której kontroli podlega fizyczna realizacja projektu oraz jej dokumentacja. Przeprowadzanie weryfikacji dokumentacji oraz kontroli na miejscu uregulowane są procedurami sporządzonymi na piśmie, które są opracowane zgodnie z art. 13, ust. 3 rozporządzenia wykonawczego.

Na podstawie art. 16 rozporządzenia w sprawie EFRR każdy kraj członkowski uczestniczący w programie ustanawia System Zarządzania i Kontroli zapewniając wykonanie kontroli na

swoim terytorium. Kontrola w myśl art. 13 rozporządzenia wykonawczego przekazana jest do kompetencji niezależnych kontrolerów, którymi są:

- po stronie czeskiej Centrum Rozwoju Regionalnego RCz oraz
- po stronie polskiej właściwe podmioty wskazane przez KK.

5.2.5 Wspólny Sekretariat Techniczny

IZ Programu, po uzgodnieniu z KK, powołuje Wspólny Sekretariat Techniczny (WST) dla Programu RCz – RP z siedzibą po stronie czeskiej.

Dane kontaktowe WST³¹: Centrum pro regionální rozvoj ČR
Společný technický sekretariát
Jeremenkova 40B
772 00 Olomouc

W WST zatrudnieni są pracownicy z obu krajów włączonych w Program, tj. z Republiki Czeskiej oraz z Polski, zgodnie z zasadą równego traktowania oraz partnerstwa. W WST są używane oba języki krajów członkowskich Programu.

WST wspiera IZ, KM (łącznie z przedstawicielem KK), oraz IA w zakresie wykonywanych przez nie w ramach Programu czynności.

W podstawowy zakres działalności WST wchodzi:

- udzielanie konsultacji wnioskodawcom,
- czynności w ramach cyklu projektowego (zwłaszcza przyjmowanie i rejestracja wniosków projektowych oraz wprowadzanie ich do systemu monitorującego, kontrola wniosków projektowych zgodnie z rozdziałem 5.3.2 i 5.3.3 oraz ocena projektów),
- udzielanie informacji o Programie (łącznie z wszelkimi informacjami niezbędnymi dla zabezpieczenia kontroli pierwszego stopnia oraz koordynacji Programu po obu stronach granicy),
- odpowiedzialność za kontrolę i ocenę projektów (zgodnie z rozdz. 5.3.2 i 5.3.3),
- wspieranie KM poprzez przygotowanie oraz przeprowadzenie jego posiedzeń, przygotowanie materiałów przed obradami, w tym kart projektowych oraz sporządzanie protokołów z posiedzeń,
- współpraca w zakresie opracowywania raportów dotyczących wdrażania Programu (w tym raportu dla KE),
- promocja Programu,
- przygotowanie i prowadzenie podstawowej wspólnej informacyjnej bazy danych,
- inna pomoc dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu służąca jego prawidłowej realizacji.

³¹ Szczegółowe dane kontaktowe umieszczone są na stronach internetowych Programu (www.cz-pl.eu).

5.2.6 Instytucje regionalne

Po obu stronach Programu w niektórych czynnościach uczestniczą instytucje regionalne (IR), którymi są w RCz poszczególne kraje zlokalizowane na obszarze wsparcia a w RP urzędy marszałkowskie województw przygranicznych.

Przedstawiciele czeskich IR uczestniczą w Programie w szczególności poprzez:

- wsparcie dla potencjalnych wnioskodawców polegające w szczególności na przeprowadzaniu konsultacji wniosków projektowych z wnioskodawcami,
- udział w ocenie projektów,
- regionalne „public relations”,
- współpracę z IZ, innymi krajami, WST oraz partnerskimi instytucjami powołanymi po polskiej stronie Programu.

Po polskiej stronie rolę IR pełnią właściwe urzędy marszałkowskie poszczególnych województw, poprzez Regionalne Punkty Kontaktowe EWT (RPK EWT), które są kontynuacją powołanych w ramach Programu INTERREG III A Czechy – Polska Regionalnych Punktów Kontaktowych.

Przedstawiciele polskich IR uczestniczą w Programie w szczególności poprzez:

- świadczenie usług informacyjnych oraz doradztwa na rzecz potencjalnych wnioskodawców w zakresie przygotowania wniosku projektowego,
- udział w procesie oceny wniosków projektowych,
- prowadzenie konsultacji w zakresie przygotowania wniosku projektowego z wnioskodawcami przed jego wysłaniem do WST,
- współpraca z IZ i KK oraz WST i innymi partnerskimi instytucjami powołanymi po czeskiej stronie Programu w ramach promocji Programu.

5.3 Poziom zarządzania projektem

5.3.1 Składanie wniosków projektowych

IR, ewentualnie WST konsultuje propozycje projektowe z wnioskodawcami. Celem tych konsultacji jest opracowanie oraz późniejsze złożenie wspólnego wniosku projektowego przez Partnera Wiodącego (PW) projektu do WST. Złożone projekty uwzględniają zasadę Partnera Wiodącego jako podstawową zasadę Programu.

Formularz wspólnego wniosku projektowego został opracowany przez oba kraje członkowskie w wersji dwujęzycznej. Ten wspólny wniosek projektowy zawiera opis działań poszczególnych partnerów po obu stronach granicy.

Projekty są składane na bazie ciągłego naboru w WST.

W przypadku mikroprojektów wnioski są składane właściwemu administratorowi funduszu (dla Funduszu Mikroprojektów opracowany jest wspólny formularz wniosku).

5.3.2 Kontrola wniosków projektowych

Bezpośrednio po złożeniu przez wnioskodawcę wniosku projektowego WST dokonuje jego **ewidencji w systemie monitorującym**. Następnie przeprowadza kontrolę formalną oraz kontrolę kwalifikowalności projektu, których celem będzie w szczególności stwierdzenie, czy:

- wniosek projektowy spełnia niezbędne wymogi formalne (kompletne wypełnienie, podpisy odpowiednich osób, dostarczenie odpowiedniej ilości kopii wniosku itp.),
- są złożone wszystkie obligatoryjne załączniki niezbędne do przeprowadzenia oceny projektu zgodnie z wcześniej określonymi kryteriami,
- projekt i jego działania nie są w sprzeczności z przepisami wspólnotowymi i krajowymi,
- PW oraz jego partnerzy projektu (PP) są kwalifikowalnymi wnioskodawcami Programu zdefiniowanymi w dokumencie programowym,
- działania projektu nie są w sprzeczności z politykami horyzontalnymi UE (tj. nie wpływają negatywnie na środowisko, nie zawierają elementów dyskryminacji wobec grup obywateli itp.),
- projekt nie narusza zasad określonych w zakresie konkurencji,
- projekt jest realizowany w wyznaczonym obszarze Programu,
- PW z partnerami w odpowiedni sposób uzgodnili wzajemne zobowiązania wynikające z realizacji wspólnego projektu,
- struktura finansowania projektu zgodna jest z określonymi zasadami i PW oraz pozostali partnerzy zapewniają niezbędną wysokość współfinansowania,
- projekt spełnia minimalne wymogi współpracy na podstawie art. 19, ust. 1 rozporządzenia w sprawie EFRR,
- spełnione są ewentualnie inne kryteria.

Do celów kontroli kryteriów formalnych oraz kwalifikowalności kraje członkowskie opracowały wspólne wykazy kontrolne. Kontrola jest przeprowadzana w trybie oceny TAK-NIE (kryterium spełnione/niespełnione).

Ten etap kontroli przeprowadza WST. Projekt jest poddawany dalszej administracji, tj. jest kontynuowana procedura jego oceny, tylko w przypadku, gdy spełni on wymogi kontroli w pierwszym etapie. W przeciwnym przypadku projekt jest korygowany przez wnioskodawcę i składany ponownie z wyjaśnieniami/uzupełnieniami do WST.

Po przeprowadzeniu kontroli spełnienia kryteriów formalnych oraz kwalifikowalności projekt **jest rejestrowany przez WST we wspólnym systemie monitorującym**.

WST przeprowadza również weryfikację kwalifikowalności wydatków zgodnie z wytycznymi dotyczącymi wydatków w ramach EFRR.

5.3.3 Procedura oraz kryteria wyboru wniosków projektowych

Bezpośrednio po kontroli spełnienia obligatoryjnych wymogów na podstawie rozdz. 5.3.2. następuje ocena projektów. Ocena wniosków projektowych według kryteriów wyboru odbywa się w ramach odpowiedzialności WST, przy wsparciu właściwych IR i ekspertów. Proces oceny każdego projektu składa się z trzech etapów:

- ocena jakości merytorycznej projektu,
- ocena efektu transgranicznego projektu,
- ocena współpracy transgranicznej.

Wszelkie oceny są przeprowadzane zgodnie z jednolitą metodologią oraz będą dokonywane na podstawie z góry określonych kryteriów:

Ocena jakości merytorycznej projektu

Na tym etapie ocenie poddawane są w szczególności:

- propozycja projektowa, opracowanie merytoryczne projektu, wewnętrzna logika oraz wykonalność,
- przyjęta strategia projektu, jego działania oraz ich wkład w osiągnięcie celów projektu,
- zdefiniowanie grup docelowych oraz wkład projektu w poprawę ich sytuacji, ewent. konkretnego problemu,
- ekonomiczna ocena projektu (szczególnie efektywność ponoszonych wydatków),
- trwałość projektu, ewent. jego rezultatów w dalszym okresie.

Ocena jakości merytorycznej projektu koordynowana jest przez WST. W tej fazie oceny uczestniczą eksperci z regionów z obu części Programu. W czeskiej części Programu chodzi o ekspertów z IR mianowanych przez IZ a po stronie polskiej ocenę przeprowadzają eksperci mianowani przez KK Programu. Wyniki oceny przekazywane są do WST i wprowadzane do systemu monitorującego jako podstawa dla całkowitej oceny projektu. WST sprawdza kompletność oceny.

Ocena efektu transgranicznego

Na tym etapie ocenia się głównie, w jakim stopniu złożony projekt przyczynia się do realizacji celów Programu i osi priorytetowej, w ramach której jest składany. Ocenie poddaje się wkład **projektu w globalny cel Programu**. Na tym etapie oceniane jest również wspólne wykorzystanie rezultatów projektu przez podmioty po obu stronach granicy.

Ta część oceny jest przeprowadzona w ramach odpowiedzialności WST, dwóch pracowników WST z ekspertami wskazanymi przez regiony (zatwierdzonymi przez IZ/KK).

Ocena współpracy transgranicznej

Wszystkie wnioski projektowe realizują podstawowe zasady POWT RCz-RP, które je odróżniają od innych programów, np. Celu Konwergencji realizowanych na terenie uczestniczących krajów, tj. **realizacją współpracy transgranicznej pomiędzy PW a partnerami z obu stron granicy**.

Na podstawie art. 19 rozporządzenia w sprawie EFRR niezbędną przesłanką realizacji każdego wspólnego projektu w ramach Programu jest spełnienie, co najmniej dwóch z czterech kryteriów:

- wspólne przygotowanie,
- wspólna realizacja,
- wspólny personel,
- wspólne finansowanie.

Projekty, które nie spełniają przynajmniej dwóch z tych kryteriów, nie mogą zostać wybrane do dofinansowania w ramach Programu (stanowi to element oceny kwalifikowalności projektu). Projekty, które spełniają dwa lub więcej kryteria, ocenione zostaną na tym etapie pod względem jakości oraz zakresu realizowanej współpracy.

Ta część oceny jest przeprowadzana przez pracowników WST reprezentujących oba kraje członkowskie.

Podsumowanie oceny oraz przygotowanie materiałów na KM

Łączna ocena jest sumą punktów otrzymanych w poszczególnych etapach. Na podstawie osiągniętej ilości punktów są opracowywane wspólne listy rankingowe, które służą jako jeden z materiałów do dyskusji oraz podejmowania decyzji przez KM.

KM jako gremium reprezentujące Program jest między innymi odpowiedzialny za wybór projektów w ramach Programu.

Skład KM oraz jego posiedzenia reguluje wspólnie uzgodniony oraz zatwierdzony Regulamin Obrad. Skład Komitetu uwzględnia zasadę partnerstwa.

Kontraktowanie środków EFRR

WST informuje wnioskodawców o decyzji Komitetu Monitorującego w sprawie przyznania dofinansowania projektu ze środków EFRR. Następnie IZ we współpracy z WST przygotowuje dokumentację w celu formalnego, prawomocnego zakontraktowania środków dla PW z obu krajów. Akt prawny stwierdzający przyznanie środków EFRR jest zawierany zawsze pomiędzy IZ i PW.

5.4 Przepływy finansowe

System przepływów finansowych opisany jest w Metodologii przepływów finansowych i kontroli programów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rybackiego na okres 2007-2013, którą wydaje MF RCz, które zarządza środkami stawianymi do dyspozycji przez Komisję Europejską na finansowanie programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej.

System przepływów finansowych jest zgodny z ustawami o finansach publicznych RP i RCz.

WF/WP MRR RCz przekazuje Partnerowi Wiodącemu środki EFRR Programu z rachunku IC, do którego ma upoważnienie. Wnioski beneficjentów są składane tylko w walucie euro. Również wypłaty będą dokonywane w euro.

Płatności na rzecz beneficjentów odbywają się w formie płatności ex post (zwrotne refinansowanie wydatków już poniesionych przez beneficjenta).

Na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków Partner Wiodący i poszczególni partnerzy składają wnioski o płatność wraz z wymaganymi dokumentami kontrolerowi we właściwym kraju. Kontrolerami są: Centrum Rozwoju Regionalnego RCz po stronie czeskiej oraz właściwe podmioty wskazane przez KK po stronie polskiej.

Kontrolerzy potwierdzają wydatki każdego z beneficjentów pod kątem zgodności z przepisami krajowymi i europejskimi. W wyniku kontroli zostaje wydany certyfikat potwierdzający prawidłowość wydatków poniesionych przez beneficjenta. Partnerzy projektu przekazują certyfikat związany z poniesionymi przez siebie wydatkami Partnerowi Wiodącemu.

Partner Wiodący otrzymuje certyfikat od partnera projektu, a swój certyfikat od kontrolera. Następnie sporządza wniosek o płatność dotyczący całego projektu, obejmujący podział środków z EFRR stosownie do wydatków ponoszonych przez poszczególnych partnerów, oraz składa go właściwemu kontrolerowi. Częściami tego wniosku są certyfikaty Partnera Wiodącego i otrzymane od PP. Po weryfikacji kontroler PW zatwierdza wniosek o płatność ze środków EFRR dotyczący wydatków poniesionych w ramach całego projektu i przekazuje go do IZ.

Instytucja Zarządzająca po otrzymaniu wniosku przeprowadza kontrolę jego formalnej prawidłowości oraz przekazuje go do WF/WP MRR RCz. WF/WP MRR RCz po przeprowadzeniu kontroli dokonuje jego zaksięgowania w SI VIOLA jako zobowiązania

wobec PW. WF/WP MRR RCz generuje w SI VIOLA *Łączny wniosek o płatność ze środków EFRR* i przekazuje go do IC. IC przeprowadza ocenę formalną i następnie zapewnia przelew środków EFRR z rachunku podstawowego IC na rachunek, do którego WF/WP MRR RCz ma upoważnienie. Następnie z tego rachunku WF/WP MRR RCz dokonuje przelewu z tytułu zobowiązania wobec PW. Partner wiodący po otrzymaniu środków EFRR przekazuje odpowiednie kwoty refundacji środków EFRR na konta bankowe swoich Partnerów. Opisana procedura dotyczy wyłącznie środków EFRR.

IC po dokonaniu certyfikacji wydatków składa wniosek do KE o uzupełnienie środków na jej rachunku.

KE zatwierdza wniosek oraz przesyła środki na rachunek IC.

Wnioski o płatność środków EFRR składane przez Instytucję Certyfikującą do Komisji Europejskiej, na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków, udokumentowanych przez PW oraz PP, które zostały poświadczane przez właściwych kontrolerów. Zasadność wniosków o płatność jest sprawdzana i potwierdzana przez właściwego kontrolera. Zbiorcze zestawienie wydatków dla Programu dla KE sporządza IZ i przekazuje je do IC. IC przeprowadza certyfikację i przesyła je do KE (*patrz Załącznik 2 – Schemat przepływów finansowych*).

Szczegóły dotyczące zarządzania finansowego (łącznie z artykułem 17 rozporządzenia w sprawie EFRR) zostaną opisane w *Memorandum of Understanding*.

5.5 System monitorowania projektów

Ze względu na to, że Program stanowi element Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia Republiki Czeskiej, monitoring Programu oraz projektów będzie przeprowadzany w Republice Czeskiej i w Polsce jednolicie zgodnie z Metodologią monitorowania programów funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, która w Republice Czeskiej została opracowana dla wszystkich programów funduszy strukturalnych.

Do celów monitoringu w Republice Czeskiej i w Polsce będzie wykorzystywany wspólny system monitorujący, składający się z trzech wzajemnie powiązanych poziomów:

- Benefit – poziom wnioskodawców (służy w szczególności do sporządzenia wniosku projektowego, raportowania w trakcie realizacji projektu oraz generowania wniosków o płatność);
- MONIT – narzędzie administracyjne wspomagające pracę WST i Kontrolerów,
- MSC2007 – centralny system monitorujący, służący do celów monitorowania i zarządzania Instytucji Zarządzającej i Koordynatorowi Krajowemu.

Projekty w Programie monitorowane są na dwóch poziomach.

Wnioski projektowe po spełnieniu wszelkich kryteriów formalnych i kwalifikowalności WST wprowadza do systemu monitorującego MONIT. Do tego systemu wprowadzane są również dane dotyczące oceny projektów oraz wszelkie informacje związane z realizacją poszczególnych projektów, które KM zatwierdza do dofinansowania z EFRR.

Z tego systemu dane dotyczące projektów zatwierdzonych przez KM są wprowadzane za pośrednictwem odpowiedniej aplikacji do Systemu Monitorującego Central 2007

(MSC2007), który połączony jest z bazą danych Komisji Europejskiej SFC 2007 (patrz opis wymiany danych z KE w rozdz. 5.5.5).

Szczegółowe informacje odnośnie użytkownika wspólnego systemu IT zostaną zapisane w Memorandum of Understanding.

Monitoring poszczególnych projektów odbywa się w drodze składania bieżących i końcowych raportów (rzeczowych i finansowych), za których sporządzenie odpowiedzialny jest PW we współpracy z swoimi PP. PW składa te raporty właściwemu Kontrolerowi. Raporty bieżące z realizacji projektu składane są wraz z każdym wnioskiem o płatność. Po zakończeniu realizacji projektu PW składa właściwemu Kontrolerowi raport końcowy z jego realizacji. Dane te wprowadzane są również do systemu monitorującego.

Kontrolerzy, o których mówi art. 16 rozporządzenia w sprawie EFRR sprawdzają wszystkie raporty, dokumenty oraz wnioski o płatność. Rezultaty kontroli przekazują również do dyspozycji współfinansującym organom narodowym lub regionalnym.

5.5.1 Komitet Monitorujący

Za monitorowanie oraz ocenę Programu odpowiedzialny jest KM na podstawie art. 63 rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z art. 65 rozporządzenia ogólnego KM czuwa nad efektywnością i jakością zarządzania i realizacji Programu.

Komitet Monitorujący Programu zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty przekazania decyzji o zatwierdzeniu Programu przez Komisję Europejską. W skład komitetu będą wchodzić przedstawiciele obu państw zaangażowanych w realizację Programu.

Działalność KM zostanie określona w Regulaminie KM.

5.5.2 Systemy monitorowania oraz oceny Programu

Podstawowe informacje o projekcie złożonym w ramach programu, który został sprawdzony i spełnia kryteria formalne, wprowadzane są przez pracowników WST do systemu na poziomie MONIT. Program jest monitorowany przy pomocy wskaźników opisanych w niniejszym Programie.

Ze względu na to, że system może wykorzystywać standardowe XML (typ kodowania plików przekazywanych do bazy danych), będzie kompatybilny z innymi systemami informatycznymi wykorzystywanymi w sektorze publicznym, które dotyczą monitorowania pomocy UE.

Uzyskane dane o Programie są przedstawiane Komitetowi Monitorującemu, stanowią podstawę do opracowania Raportu rocznego o Programie i jednocześnie są wykorzystywane do celów oceny Programu.

Ze względu na lokalizację IZ, Program będzie monitorowany jako element centralnego systemu monitorującego pomoc UE w Republice Czeskiej. MSC2007 obejmuje wszystkie fazy projektu od momentu złożenia wniosków projektowych, spełniających kryteria formalne oraz kwalifikowalności, po kontakt z KE. Wymieniony system jednocześnie umożliwi bezpośrednią komunikację pomiędzy właściwymi ministerstwami oraz zapewni bezpieczny dostęp użytkownikom zewnętrznym.

5.5.3 System oceny Programu

Ocenę Programu przeprowadza się na podstawie art. 47-49 rozporządzenia ogólnego, zgodnie z zaleceniami metodologicznymi KE oraz zgodnie z zaleceniami metodologicznymi

Narodowych Ram Pomocy Wspólnotowej RCz (zwanymi dalej NRPW RCz). Za zapewnienie oceny Programu odpowiedzialna jest IZ.

Celem oceny zgodnie z art. 47 ust. 1 rozporządzenia ogólnego jest:

- podniesienie jakości oraz efektywności pomocy udzielanej z funduszy UE oraz jej zgodność z celami UE, RP, RCz,
- doskonalenie strategii oraz zwiększenie efektywności wdrażania Programu,
- badanie specyficznych problemów strukturalnych RCz i RP oraz zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do przedmiotu Programu,

na podstawie art. 48 ust. 2 i 3 rozporządzenia ogólnego chodzi o:

- **wstępną (Ex ante)** ocenę Programu – w celu poprawy przygotowywanych dokumentów programowych,
- ocenę w trakcie okresu programowania:
 - **w zależności od doraźnych potrzeb (ad hoc)** w nawiązaniu do rezultatów monitoringu (odchylenia od celów, wymogi rewizji itp.) – w celu poprawy procesu wdrożenia,
 - **bieżącą (on going),**
 - **zbiorczą** na potrzeby raportów strategicznych na podstawie art. 29 ust. 2 rozporządzenia ogólnego.

Poza wymienionymi działaniami części Programu podlegają ocenie w ramach ocen realizowanych przez NRPW Rcz (zgodnie z Planem Ewaluacji NRPW) i KE. W ramach Programu będzie zapewniona pełna współpraca przy realizacji tych ocen.

Procedury dotyczące realizacji oceny

Obowiązki w ramach oceny Programu są następujące:

- sporządzanie, realizacja, aktualizacja oraz kontrola Planu Oceny Programu (w powiązaniu z Planem Ewaluacji RCz opracowanym przez NRPW RCz),
- zapewnienie wszystkich podstawowych ocen (Ex ante, ad hoc, on going, ocena strategiczna),
- dostarczanie źródeł i danych dla przeprowadzania oceny oraz wykorzystanie danych i informacji systemu monitorującego do celów przekrojowej oceny realizowanej i organizowanej przez NRPW RCz, w szczególności zaś dla raportów strategicznych 2009 i 2012 (art. 29 ust. 2) i dla oceny ex post realizowanej przez KE,
- aktywna wzajemna współpraca z oceniającymi i pracownikami ewaluacji na szczeblu narodowym (z Jednostką Ewaluacyjną NRPW RCz) oraz na różnych szczeblach wdrożenia Programu jak też na różnych szczeblach wdrożenia FS oraz Funduszu Spójności RCz,
- Obowiązek publikowania wyników oceny zgodnie z wymogami zapisanymi w ust. 3 art. 47 rozporządzenia ogólnego.

Pierwszym krokiem przygotowania procesu oceny jest sporządzenie Planu Oceny nawiązującego do Planu Ewaluacyjnego NRPW. Plan Oceny sporządzany jest dla całego okresu programowania, podlega aktualizacji zawsze po roku i jest szczegółowo precyzowany na najbliższy rok kalendarzowy.

5.5.4 Kontrola finansowa

Wewnętrzny system kontroli

Wszystkie organy włączone w proces wdrażania Programu posiadają niezbędny system zarządzania i kontroli, który jest w zgodzie z ustawodawstwem narodowym oraz identyfikuje odpowiednio wcześniej błędy administracyjne, systemowe lub umyślne oraz stwarza uwarunkowania w celu zapobiegania powstawaniu błędów.

Kontrola zarządcza

Kontrola zarządcza jest zapewniona przez właściwych pracowników na szczeblach kierowniczych i stanowi element zarządzania wewnętrznego wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania Programu, w trakcie przygotowania operacji przed ich zatwierdzeniem, w trakcie bieżącego monitorowania realizowanych operacji, aż do ich ostatecznego ukończenia i rozliczenia oraz późniejszej weryfikacji wybranych operacji w ramach oceny osiągniętych rezultatów i gospodarnego wykorzystania.

Audyt wewnętrzny

Jednostka audytu wewnętrznego jest niezależna pod względem funkcjonowania oraz wyodrębniona organizacyjnie ze struktur zarządzających i wykonawczych, jak również podlega jest właściwemu nadrzędnemu organowi administracji publicznej.

Jednostki audytu wewnętrznego w systematycznych odstępach czasu sprawdzają wewnętrzny system kontroli. Ich działalność obejmuje między innymi sprawdzanie realizacji podstawowych wymogów wewnętrznego systemu kontroli. Ważnym elementem jest również składanie rekomendacji odnośnie poprawy jakości wewnętrznego systemu kontroli, zapobiegania lub złagodzenia zagrożeń, podjęcia działań w celu naprawy stwierdzonych nieprawidłowości oraz prowadzenie konsultacji. Podstawą do zarządzania ryzykiem na szczeblu IZ będzie jednolite podejście do audytu na wszystkich szczeblach wdrażania i raportowania wyników audytu.

Kontrola pierwszego stopnia

W ramach kontroli pierwszego stopnia są przeprowadzane kontrole administracyjne i prawidłowości poniesionych wydatków.

Za prawidłowy przebieg tego typu kontroli odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca, ewentualnie KK, zgodnie z właściwością w swojej części obszaru Programu. Na podstawie art. 60 rozporządzenia ogólnego i art. 16 rozporządzenia w sprawie ERFF wybrane zadania w ramach kontroli pierwszego stopnia po obu stronach granicy przeprowadzają wskazani Kontrolerzy.

Kontrola drugiego stopnia

Za realizację audytów w ramach kontroli drugiego stopnia na wszystkich szczeblach realizacji środków finansowych z Programu odpowiedzialna jest IA.

Audyt jest ukierunkowany na:

- sprawdzenie skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu,
- późniejszą weryfikację prawidłowości transakcji objętych ryzykiem zgodnie ze stopniem dopuszczalnego ryzyka w zakresie kontroli pierwszego stopnia – testowanie próbek w celu weryfikacji wykazanych wydatków.

Na podstawie art. 14 rozporządzenia w sprawie EFRR Instytucji Audytowej w przeprowadzaniu audytu pomaga Grupa Audytorów w skład której wchodzi przedstawiciele obu krajów objętych Programem. Grupa zostaje powołana w ciągu trzech miesięcy od wydania decyzji w sprawie zatwierdzenia Programu oraz opracuje własny regulamin. Oprócz przeprowadzania audytów grupa pełni również inne obowiązki wynikające z art. 62 rozporządzenia ogólnego, opracowuje właściwe dokumenty lub składa IA materiały w celu ich ostatecznego sporządzenia.

Kontrola trzeciego stopnia

Za realizację zadań poziomu centralnego odpowiedzialna jest Instytucja Audytowa, która przewodniczy na podstawie art. 14, ust. 2 rozporządzenia w sprawie EFRR Grupie Audytorów. Są to następujące czynności (na podstawie ryzyka rezydualnego):

- weryfikacja i ocena odpowiedniego i skutecznego funkcjonowania kontroli pierwszego i drugiego stopnia,
- audyt próbek operacji.

Audytorzy kontroli drugiego i trzeciego stopnia są niezależni od Kontrolerów stopnia pierwszego.

IA może stosować art. 62, pkt.3 rozporządzenia ogólnego.

Szczegółowy opis organizacji IZ, IC, IP a w szczególności funkcjonowania ich systemów zarządzania i kontroli opisany jest w dokumencie System Zarządzania i Kontroli.

Czynności audytowe wykonywane przez organy Komisji Europejskiej oraz Europejski Trybunał Obrachunkowy.

Komisja Europejska zgodnie z artykułem 72 rozporządzenia ogólnego upewni się, iż w ramach Programu Operacyjnego zostały wprowadzone i skutecznie funkcjonują systemy zarządzania i kontroli. Powyższą weryfikację Komisja Europejska przeprowadza na podstawie rocznych raportów kontrolnych i rocznego stanowiska Instytucji Audytowej oraz własnych audytów.

Europejski Trybunał Obrachunkowy w ramach swoich czynności przeprowadza odrębne i niezależne kontrole wynikające z zakresu jego działalności.

Nieprawidłowości

Wszystkie instytucje uczestniczące we wdrożeniu Programu mają obowiązek zgłaszania IZ stwierdzonych podejrzeń, co do występowania nieprawidłowości. IZ zbada podejrzenia i te, które na podstawie działań kontrolnych zostaną uznane za uzasadnione, przekaze właściwym instytucjom w celu wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego. Zgłoszenie ze strony Kontrolerów zawsze należy traktować jako uzasadnione. Jednocześnie IZ do 15 dnia następnego miesiąca powiadamia o uzasadnionych podejrzeniach właściwe podmioty zewnętrzne.

5.5.5 Wymiana danych z Komisją Europejską

Wymiana danych pomiędzy KE a IZ programu przebiega za pośrednictwem właściwej aplikacji między systemem Republiki Czeskiej MSC2007 oraz bazą danych KE SFC 2007.

IZ zwraca się o dostęp do bazy danych KE SFC 2007 za pośrednictwem czeskiego MS Liaison. MS Liaison gwarantuje, że wszystkie wnioski o dostęp do systemu SFC 2007 są uzasadnione, że o dostęp zwracają się osoby, które są upoważnione do pełnienia funkcji, w

ramach których dostęp do SFC jest wymagany, oraz, że w przypadku zmiany lub odejścia upoważnionej osoby prawa dostępu zostaną przeniesione na inną upoważnioną osobę.

IZ zobowiązana jest do zapewnienia wprowadzenia danych do systemu informacyjnego MSC2007 oraz systematycznej aktualizacji wszystkich dokumentów odnoszących się do Programu, za które jest ona odpowiedzialna, tak aby było zapewnione przenoszenie wszystkich niezbędnych danych do SFC 2007.

5.6 Promocja

Zgodnie z art. 69 rozporządzenia ogólnego Instytucja Zarządzająca Programu udziela informacji na temat Programu oraz zapewnia jego promocję. Celem jest informowanie w sposób przejrzysty beneficjenta pomocy i społeczeństwa o Programie oraz roli, jaką Wspólnota odgrywa w ramach rozwoju pogranicza polsko-czeskiego.

IZ oraz KK będą ściśle współpracować z WST, IP oraz euroregionami w zakresie informowania społeczeństwa oraz potencjalnych beneficjentów.

IZ we współpracy z WST jest odpowiedzialna za udzielanie informacji oraz promocję całego Programu, mając w szczególności obowiązek zapewnienia:

- rozpowszechniania pełnych informacji na temat programu na stronie internetowej,
- rozpowszechniania krótkich informacji na temat programu w broszurach i ulotkach,
- opracowania raportu rocznego i końcowego dla Komisji Europejskiej,
- prowadzenia działań informacyjnych dotyczących zarządzania, monitorowania oraz oceny programu.

IZ organizuje również we współpracy z KK oraz WST:

- spotkania informacyjne oraz szkolenia dla różnych kategorii potencjalnych wnioskodawców na szczeblu lokalnym i regionalnym w celu wymiany doświadczeń,
- szkolenia grup docelowych we wszystkich regionach objętych obszarem wsparcia,
- spotkania informacyjne poświęcone ocenie sukcesów programu.

Stosowne informacje na temat Programu (np. informacje o podstawowych dokumentach programu, dane kontaktowe do wszystkich organizacji włączonych w proces wdrażania programu, aktualne informacje dotyczące programu, listy zatwierdzonych projektów wraz z wysokością udzielonego dofinansowania, harmonogram planowanych działań, w tym terminów posiedzeń KM, linki do innych stron internetowych dotyczących UE oraz jej funkcjonowania, odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące programu itd.) umieszczone są na stronach internetowych Programu oraz na stronach internetowych instytucji odpowiedzialnych za promocję programu.

Program jest również wspierany przez prasę, ulotki informacyjne, broszury, plakaty, flagi oraz inne produkty promujące UE.

PW i PP są należycie informowani o rozporządzeniach dotyczących rozpowszechniania informacji. W trakcie monitorowania realizacji projektów uwagę poświęca się przestrzeganiu rozporządzenia w zakresie oznaczania projektów.

Realizacja działań informacyjnych oraz promocyjnych musi zostać opisana w Raporcie Rocznym dotyczącym wdrażania Programu. Po zakończeniu wdrażania Programu należy opracować Końcowy Raport Monitorujący.

Zgodnie z art. 2 rozporządzenia wykonawczego IZ opracuje Plan Działań Komunikacyjnych

(zwany dalej PDK), którego celem jest udzielanie informacji na temat Programu oraz europejskich funduszy strukturalnych wszystkim zainteresowanym. Jego celem jest również dalsze pogłębianie świadomości społecznej na temat roli UE w forsowaniu współpracy transgranicznej, jak też zapewnienie przejrzystości wspólnych działań.

IZ będzie przekazywała KM informacje na temat wdrażania PDK, działań informacyjnych oraz działań podejmowanych na rzecz zapewnienia promocji.

Szczegółowe informacje dotyczące Planu Działań Komunikacyjnych są zawarte w oddzielnym dokumencie.

6. Ocena Ex ante

Niniejsze robocze stanowisko stanowi podsumowanie opinii wykonawcy oceny Ex ante dotyczącej wersji ostatecznej Dokumentu Programowego dla celu: Europejska współpraca regionalna – współpraca transgraniczna pomiędzy Republiką Czeską a Rzeczpospolitą Polską. Proces Ex ante przebiegał równoległe wraz z opracowywaniem PO oraz w sposób ciągły. Zespół oceniających był na bieżąco informowany o aktualnych wynikach pracy w zakresie poszczególnych części PO. Komunikacja odbywała się w formie spotkań oraz drogą elektroniczną w formie udostępniania aktualnych wersji dokumentu zespołowi oceniających Ex ante (ZO) w celu formułowania przez niego opinii. W trakcie opracowywania PO oceniający Ex ante przekazywali na bieżąco w formie pisemnej i ustnej stanowiska robocze zarówno osobom opracowującym PO, jak też zlecającym opracowanie dokumentu.

ZO śledził również powiązanie PO z dokumentami obu krajów członkowskich, przede wszystkim z NSRO, ponieważ zagadnienie współpracy terytorialnej stało się organicznym elementem tych dokumentów.

ZO stwierdza, że proces tworzenia dokumentu oraz ujęcie stanowisk oceniającego Ex ante realizowano za pośrednictwem instytucji (mechanizmu) grupy roboczej, przy udziale przedstawicieli samorządu terytorialnego – krajów w RCz, samorządów województw w Polsce oraz euroregionów i uważa, że przestrzegano zasadę równego udziału kobiet i mężczyzn.

6.1 Podsumowanie oceny poszczególnych rozdziałów dokumentu:

6.1.1 Analiza społeczno-ekonomiczna oraz analiza SWOT

Oba te rozdziały w trakcie opracowywania PO ulegały modyfikacjom, w których w wyraźny sposób uczestniczył ZO. ZO podkreślał: 1) potrzebę podejścia do obszaru jako do jednego regionu, 2) konieczność skupienia się na merytorycznym obszarze wsparcia, 3) konieczność opracowania charakterystyki społeczno-ekonomicznej w sposób zwięzły i rzeczowy. Zgodnie z zalecaną metodologią ZO zalecał skrócenie zakresu części analitycznej i analizy SWOT do ok. 15 stron.

ZO zalecił bardziej precyzyjne opracowanie szans i zagrożeń w analizie SWOT w przypadku wszystkich cząstkowych zagadnień, czego powodem jest ukierunkowanie strategii, która w wyraźny sposób bazuje na szansach. ZO zwrócił uwagę na konieczność wykazania powiązań poszczególnych wniosków analizy SWOT z analizą społeczno-ekonomiczną oraz uporządkowanie wniosków wg ich pilności.

ZO zalecił również uzupełnienie analizy doświadczeń zdobytych w trakcie obecnego czy też poprzedniego (pomoc przedakcesyjna) okresu programowania oraz ich odniesienie do ukierunkowania strategii i wdrożenia PO.

ZO formułował następujące pytania: Czy analiza w sposób wystarczający odnosi się do podstawowych cech obszaru? Czy analiza społeczno-ekonomiczna i analiza SWOT są odpowiednie pod kątem PO współpracy transgranicznej? Czy kolejność wniosków analizy SWOT uwzględnia znaczenie problemów pod względem rozwoju obszaru? Czy zachowano podejście do obszaru jako do regionu borykającego się z problemami społecznymi, wynikającymi z istniejących barier, oraz jako do regionu, który może rozwijać dotychczas pomijany potencjał, wykorzystując szanse wynikające z integracji europejskiej, rozwoju gospodarki opartej na wiedzy oraz społeczeństwa informacyjnego?

Opracowujący omówił przedstawione problemy w części analitycznej.

6.1.2 Część strategiczna

Do tego rozdziału zgłaszano najważniejsze zalecenia. Od początku wśród uczestniczących aktorów oraz pomiędzy osobami opracowującymi a ZO panowała stosunkowa zgodność co do ilości priorytetów i ich merytorycznego zakresu. ZO zalecał stworzenie trzech merytorycznych priorytetów, spośród których dwa skupiałyby się na rozwoju gospodarki oraz potencjału innowacyjnego, na jakości fizycznego środowiska (dostępność i środowisko naturalne) oraz na rozwoju zasobów ludzkich oraz współpracy wspólnot, zaś jeden dotyczyłby pomocy technicznej.

W trakcie procesu konsultowania powstał mocny konsensus dotyczący treści poszczególnych priorytetów i dziedzin wsparcia. Stanowiska ZO dotyczące powiązań między priorytetami a sprecyzowaniem ich zakresu zostały przez osoby opracowujące zaakceptowane i ujęte w finalnej wersji tego rozdziału PO.

ZO zalecił, aby położono nacisk na powiązania strategii PO z odpowiednimi dokumentami regionalnymi (np. RPO oraz pozostałymi PO współpracy transgranicznej) oraz pomiędzy interwencjami polityki spójności społeczno-gospodarczej a polityką rozwoju obszarów wiejskich (EFRROW).

ZO kierował następujące pytania: Czy istnieje bezpośrednie powiązanie między wnioskami analizy, wnioskami analizy SWOT oraz doświadczeniami z obecnego okresu z jednej strony, a celami i priorytetami z drugiej strony? Czy projekt strategii odpowiada nowym punktom wyjścia i celom polityki spójności gospodarczej i społecznej na okres 2007-2013, pomagając w zintegrowaniu obszaru podzielonego granicą narodową, który boryka się ze wspólnymi problemami wymagającymi wspólnego rozwiązywania? Czy strategia ukierunkowana jest na wzmocnienie konkurencyjności obszarów przygranicznych? Na podstawie tych kwestii została poprawiona strategia.

6.1.3 Wdrażanie PO

Poszczególne części rozdziału dotyczącego wdrożenia były na bieżąco modyfikowane oraz harmonizowane zgodnie z planowanymi procedurami i zaleceniami ZO.

ZO uważa, że niektóre procesy, w szczególności związane z administrowaniem projektów, będą musiały zostać jeszcze doprecyzowane; ZO przyjmuje do wiadomości, że te szczegóły będą ujęte w dokumencie dotyczącym wdrożenia.

ZO kierował następujące pytania: W jaki sposób będzie przebiegała procedura wyboru i zatwierdzania projektów? W jaki sposób będzie udzielane dofinansowanie z Funduszu Mikroprojektów? W jaki sposób będzie udzielana pomoc na rzecz tworzenia projektów (działania ukierunkowane na zwiększenie zdolności absorpcyjnej)? W jaki sposób będzie wyglądała struktura wniosku i w jakim będzie on języku? Te kwestie były rozwiązane dzięki wzajemnej dyskusji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, Koordynatorem Krajowym i Wspólnym Sekretariatem Technicznym.

ZO stwierdza, że w trakcie opracowywania dokumentu opracowujący uwzględniali także wnioski wpływające z SEA.

Całościowe stanowisko:

Zespół Oceniający Ex ante zakłada, że POWT RCz-RP odzwierciedla potrzeby rozwojowe obszaru wsparcia. Analiza dobrze wyraża kluczowe charakterystyki terytorium a strategia adekwatnie przyczynia się do rozwoju socjoekonomicznego potencjału obszaru. ZO uważa, że zaproponowany system wdrażania jest funkcjonalny.

7. Orientacyjny plan finansowy

Tabele zawierające dane dotyczące alokacji w poszczególnych latach okresu programowania oraz w ramach poszczególnych priorytetów Programu zostaną złożone dodatkowo na posiedzenie KM.

Tabela 1: Plan finansowy określający roczne zobowiązania wobec środków EFRR w Programie

Zobowiązania są określone na okres roku zgodnie następującym planem.

Program Operacyjny (kod CCI): CCI 2007CB163PO025

Lata w podziale na źródła finansowania programu w EUR

Rok	Fundusze Strukturalne (EFRR lub EFS)	Fundusz spójności	Ogółem
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)
2007			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	30 874 901	0	30 874 901
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2007	30 874 901	0	30 874 901
2008			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	29 594 254	0	29 594 254
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2008	29 594 254	0	29 594 254
2009			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	30 018 532	0	30 018 532
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2009	30 018 532	0	30 018 532
2010			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	30 915 312	0	30 915 312
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2010	30 915 312	0	30 915 312
2011			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	31 836 033	0	31 836 033
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2011	31 836 033	0	31 836 033
2012			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	32 678 383	0	32 678 383
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2012	32 678 383	0	32 678 383
2013			
W regionach nieobjętych wsparciem przejściowym	33 541 929	0	33 541 929
W regionach objętych wsparciem przejściowym	0	0	0
Razem na rok 2013	33 541 929	0	33 541 929
Ogółem w regionach nieobjętych wsparciem przejściowym (2007-13)	219 459 344	0	219 459 344

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Ogółem w regionach objętych wsparciem przejściowym (2007-13)	0	0	0
Suma całkowita 2007-2013	219 459 344	0	219 459 344

Tabela 2: Plan finansowy określający wysokość alokacji na okres programowania, publiczne i prywatne współfinansowanie oraz stopień współfinansowania z EFRR na poszczególne osie priorytetowe

Wkład funduszy zgodnie z art. 53 (1b) rozporządzenia Rady (WE) nr. 1083/2006

Program Operacyjny (kod CCI): CCI 2007CB163PO025

Osie priorytetowe według źródeł finansowania (w EUR):

Oś priorytetowa	EFRR (a)	Współfinansowanie krajowe (b)=(c)+(d)	Udział finansowania krajowego		Całkowite środki finansowe (e)=(a)+(b)	Stopień współfinansowania (f)=(a)/(e)	Dla informacji	
			Środki publiczne (c)	Środki prywatne (d)			Środki z EBI	Środki z innych funduszy ³²
1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń	70 226 990	12 392 999	12 392 999	0	82 619 989	85%	0	169 887
2. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki	79 005 364	13 942 124	13 942 124	0	92 947 488	85%	0	396 404
3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych	57 059 430	10 069 312	10 069 312	0	67 128 742	85%	0	566 291
4. Pomoc techniczna	13 167 560	2 323 688	2 323 688	0	15 491 248	85%	0	0
Ogółem:	219 459 344	38 728 123	38 728 123	0	258 187 467	0,85	0	1 132 582

³² Oszacowane środki prywatne dotyczą tylko czeskich beneficjentów

Tabela 3: Orientacyjny podział dofinansowania z EFRR według kategorii wydatków

Program Operacyjny (kod CCI): CCI 2007CB163PO025

Nazwa programu: Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Data ostatniej decyzji Komisji w sprawie odnośnego programu operacyjnego (PO): _ / _ / _

(w EUR)		<i>c.d.</i>		<i>c.d.</i>	
Kryterium klasyfikacji 1		Kryterium klasyfikacji 1		Kryterium klasyfikacji 1	
Oś priorytetowa		Oś priorytetowa		Oś priorytetowa	
nr	Kwota	nr	Kwota	nr	Kwota
2	1 097 297	44	1 316 756	67	877 837
3	1 536 215	45	1 755 675	68	658 378
4	1 097 297	46	1 975 134	69	1 536 215
5	1 536 215	47	1 097 297	71	2 536 216
6	1 316 756	48	3 291 890	72	658 378
9	1 536 215	49	658 378	73	658 378
11	5 925 403	50	877 837	74	658 378
13	1 536 216	51	1 097 297	75	1 316 756
14	1 097 297	52	2 852 972	77	658 378
15	1 097 297	53	4 389 187	79	3 511 349
16	4 389 187	54	3 291 890	80	44 769 706
23	17 995 667	55	4 389 187	81	1 316 756
24	13 167 561	56	4 389 187	85	8 778 373
25	6 583 780	57	8 997 833	86	4 389 187
26	3 291 890	58	9 875 671	67	877 837
28	3 291 890	59	8 339 455	Łącznie	219 459 344
39	1 536 215	60	7 681 077		
40	1 536 215	61	5 486 484		
41	1 536 215	62	658 378		
42	1 316 756	64	658 378		

(w EUR)		(w EUR)	
Kryterium klasyfikacji 2		Kryterium klasyfikacji 3	
Forma finansowania		Obszar	
1	219 459 344	8	219 459 344
Łącznie	219 459 344	Łącznie	219 459 344

8. Wykaz stosowanych skrótów

CIP	Program Inicjatywy Wspólnotowej
CJH	Centralna Jednostka Harmonizacyjna ds. Kontroli Finansowej
CRR RCz	Centrum Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund)
EFRRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
FM	Fundusz Mikroprojektów
FS	Fundusze Strukturalne
IA	Instytucja Audytowa
IC	Instytucja Certyfikująca
ICT	Technologia Informacyjno-Komunikacyjna (Information and Communication Technology)
INTERREG III A	Inicjatywa Wspólnotowa ukierunkowana na współpracę transgraniczną pomiędzy państwami UE w latach 2004-2006
IR	Instytucja Regionalna (Regional Body)
IZ	Instytucja Zarządzająca (Managing Authority)
KE	Komisja Europejska
KK	Krajowy Koordynator Programu
KM	Komitet Monitorujący (Monitoring Committee)
NRPW	Narodowe Ramy Pomocy Wspólnotowej – departament MMR RCz
MF RCz	Ministerstwo Finansów RCz
MRR RCz	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej
MRR RP	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej
MSC 2007	Centralny System Monitorowania Funduszy Strukturalnych w Republice Czeskiej
SI VIOLA	Systeme księgowy Ministertswa Finansów RCz
SWOT	Mocne strony - słabe strony – szanse – zagrożenia (Strong point – Weak point – Opportunities – Threats)
MSC2007	System Monitorujący Central 2007 (centralny system monitorujący RCz dla okresu programowania 2007-2013)
MŚP	Mikro, Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
NGO	Pozarządowe organizacje non-profit (Non-governmental non-profit)
NRPW RCz	Narodowe Ramy Pomocy Wspólnotowej RCz
NSRO RCz	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia RCz
NSRO RP	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia RP
NUTS	Statystyczne jednostki terytorialne (Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do celów statystycznych - Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
PDK	Plan Działań Komunikacyjnych
Phare CBC	Współpraca transgraniczna Phare
PKB	Produkt Krajowy Brutto
POWT RCz-RP	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska
PP	Partner projektu
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PT	Pomoc Techniczna
PW	Partner Wiodący
RCz	Republika Czeska
rozporządzenie ogólne	rozporządzenia Rady nr 1083/2006/WE z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie nr 1260/1999
rozporządzenie wykonawcze	rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS oraz FS oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR
rozporządzenie w sprawie EFRR	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie nr 1783/1999/WE
RP	Rzeczpospolita Polska
RPK EWT	Regionalne Punkty Kontaktowe Europejskiej Współpracy Terytorialnej
SEA	Prognoza oddziaływania na środowisko (Strategic Environmental Assessment)
SWW	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności
SZK	System Zarządzania i Kontroli
UE	Unia Europejska
UE-15	Kraje wchodzące w skład UE przed rozszerzeniem w 2004 r.
UE-25	Kraje wchodzące w skład UE po rozszerzeniu w dniu 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2006 r.
WE	Wspólnota Europejska
WF/WP MRR RCz	Wydział Finansowy / Wydział Płatniczy MRR Rcz
WST	Wspólny Sekretariat Techniczny (Joint Technical Sekretariat)
ZO	Zespół oceniający (wykonawcy oceny Ex ante)

9. Załączniki

Załącznik nr 1: Dane statystyczne

Tab. 1: Powierzchnia oraz rozwój demograficzny w polskim i czeskim obszarze pogranicza

Obszar	Powierzchnia (w km ²)	Gęstość (miesz./km ²)	Liczba mieszkańców		Zmiana (Wskaźnik 2004/2000)
			2000	2004	
RCz	78 866	130	10 278 098	10 220 677	99,44
Liberecki	3 163	135	429 121	427 563	99,6
Královéhradecki	4 758	115	550 780	547 296	99,4
Pardubicki	4 519	112	508 566	505 285	99,3
Ołomuniecki	5 160	123	641 072	635 126	99,1
Morawskośląski	5 535	227	1 278 036	1 257 554	98,4
RCz obszar wsparcia	23 135	145,8	3 407 575	3 372 824	98,98
RP	312 685	122	38 253 955	38 173 835	99,79
Jeleniogórsko-wałbrzyski	10 371	127	1 341 816	1 321 635	98,5
Opolski	9 412	112	1 070 598	1 051 531	98,2
Rybnicko-jastrzębski	1 354	474	648 029	641 861	99,0
Bielsko-bialski	2 352	275	641 787	646 166	100,7
Powiat pszczyński	473	220	102 882	104 129	101,2
RP obszar wsparcia	23 962	157,1	3 805 112	3 765 322	98,95
Obszar łącznie	47 097	151,6	7 212 687	7 138 146	98,97

Źródło: RCZ - ČSU – Statystyczne roczniki krajów 2005, RP – Rocznik statystyczny województw 2005, GUS, Warszawa 2005; Ludność według płci, wieku, województw, podregionów, powiatów, miast, gmin (stan w 31.12.2000 r.), GUS, Warszawa 2004; Powiaty w Polsce 2005, GUS, Warszawa 2005.

Tab. 2: Stopa bezrobocia w obszarze wsparcia (wg stanu na dzień 31 grudnia)

Obszar	Stopa bezrobocia		Wskaźnik 2004/2000
	2000	2004	
RCz	8,78	9,87	112,4
Liberecki	9,48	9,06	95,6
Královéhradecki	7,89	8,28	105,0
Pardubicki	9,42	9,62	102,1
Ołomuniecki	12,48	12,53	100,4
Morawskośląski	16,84	16,85	100,1
RCz obszar wsparcia	11,22	11,27	100,64
RP	15,1	19,0	-
Jeleniogórsko-wałbrzyski	23,6	28,3	-
Opolski	15,7	20,0	-
Rybnicko-jastrzębski	-	16,7	-
Bielsko-bialski	-	13,6	-
Powiat pszczyński	8,0	12,4	-
RP obszar wsparcia	-	-	-
Obszar wsparcia łącznie	-	14,7	-

Źródło: RCZ - ČSU – Statystyczne roczniki krajów 2005, RP - Rocznik statystyczny województw 2005, GUS, Warszawa 2005; Rocznik statystyczny województw 2001, GUS, Warszawa 2001

Tab. 3: Podstawowe dane o zarejestrowanych osobach bezrobotnych na dzień 31.12.2004 r.

Obszar	Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy (jako % całkowitej liczby bezrobotnych)	Zarejestrowani bezrobotni w wieku 24 lat oraz młodszy (jako % całkowitej liczby bezrobotnych)	Zarejestrowani bezrobotni	
			Łącznie	W tym kobiety
RCz	40,6	21,4	541 675	276 254
Liberecki	38,1	21,2	20 299	10 650
Královéhradecki	31,0	22,4	22 526	11 488
Pardubicki	34,5	21,4	24 399	12 414
Olomuniecki	40,5	20,3	39 606	19 717
Morawskośląski	49,8	20,7	105 486	52 096
RCz obszar wsparcia	38,8	21,2	212 316	106 365
RP	52,2	24,3	2 999 601	1 568 536
Jeleniogórsko-wałbrzyski	48,6	21,6	140 970	72 012
Opolski	50,0	21,6	74 553	40 964
Rybnicko-jastrzębski	47,9	32,1	36 200	22 070
Bielsko-bialski	47,4	24,4	34 140	18 064
Powiat pszczyński	51,1	35,7	5 348	3 198
RP obszar wsparcia			291 211	156 308
Obszar wsparcia - łącznie	43,9	24,2	503 527	262 673

Źródło: RCZ - Rocznik statystyczny województw 2005; RP - Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2005; Bank Danych Regionalnych, GUS, Warszawa 2006.

Tab. 4: Rozwój PKB w obszarze pogranicza w stosunku do średniej UE-25, w % (PKB/mieszkańca, UE-25=100)

Obszar	2000	2001	2002
RCz	64,8	66,0	67,6
Liberecki	53,8	54,0	55,3
Královéhradecki	56,9	56,2	58,6
Pardubicki	54,4	54,2	55,9
Olomuniecki	50,4	50,2	51,7
Morawskośląski	54,2	55,1	56,5
RCz obszar wsparcia	53,9	53,9	55,6
RP	46,2	45,8	45,6
Jeleniogórsko-wałbrzyski	38,3	39,4	37,0
Opolski	39,6	37,9	37,4
Rybnicko-jastrzębski	43,2	43,7	42,8
Bielsko-bialski	50,8	48,1	47,6
RP obszar wsparcia			
Obszar wsparcia łącznie	48,4	48,1	48,4

Źródło: Baza danych, Eurostat 2006.

Tab. 5: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w krajach RCz i w podregionach RP* w latach 2000 i 2004

Kraj	Liczba zarej. podmiotów gospod. na 1000 mieszk. w 2000 roku	Liczba zarej. podmiotów gospod. na 1000 mieszk. w 2004 roku
Liberecki	209,2	253,2
Královéhradecki	196,6	223,6
Pardubicki	172,6	202,5
Olomuniecki	173,3	203,1
Morawskośląski	158,3	180,7
RCz	199,6	230,5
Jeleniogórsko-wałbrzyski	81,3	97,3
Opolski	71,9	84,1
Rybnicko-jastrzębski	63,5	73,4
Bielsko-bialski	97,6	104,2
Powiat pszczyński	84,9	92,8
RP	83,3	93,7

* dla RP dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne

Źródło: RCZ - ČSÚ, RP - Powiaty w Polsce 2005, GUS, Warszawa 2005; Województwo śląskie: podregiony, powiaty, gminy 2005, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2005; Województwo opolskie, podregiony, powiaty, gminy 2005, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2005, Województwo dolnośląskie: podregiony, powiaty, gminy 2005, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2005, Bank Danych Regionalnych, GUS, Warszawa 2006.

Tab. 6: Udział sektorów w całkowitej wielkości zatrudnienia (w %) w 2004 roku

Obszar	Sektor I	Sektor II	Sektor III
RCZ	4,3	39,2	56,5
Liberecki	3,3	51,7	44,8
Královéhradecki	6,1	39,5	54,4
Pardubicki	6,2	45,6	48,3
Olomuniecki	7,0	41,2	51,7
Morawskośląski	3,0	44,8	52,1
RCz obszar wsparcia	5,12	44,56	50,26
RP	21,9	29,2	48,9
Jeleniogórsko-walbrzyski	13,1	38,0	48,9
Opolski	21,8	31,5	46,7
Rybnicko-jastrzębski	6,0	46,6	47,4
Bielsko-bialski	8,2	40,9	50,9
Powiat pszczyński	14,0	53,9	32,1
RP obszar wsparcia			
Obszar wsparcia łącznie	9,31	41,7	49,0

* dane dla RP – bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

Źródło: RCZ - ČSU – Statystyczne roczniki krajów 2005; RP - Bank Danych Regionalnych, GUS, Warszawa 2006.

Tab. 7: Turystyka w polskim i czeskim obszarze wsparcia w 2004 roku

Obszar	Liczba noclegów ³³ (w tys.)		Obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania łącznie	Ilość miejsc noclegowych w turystyce	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w %)	Stopień wykorzystania pokoi (%)
	Łącznie	W tym turyści zagraniczni				
RCZ	40 780,7	18 980,5	7 640	433 214	37,0	44,1
Liberecki	2 801,6	998,7	926	39 964	33,2	33,2
Královéhradecki	3 809,2	1 160,9	966	43 985	37,3	37,3
Pardubicki	1 185,0	183,9	281	15 006	32,5	32,5
Olomuniecki	2 213,1	270,7	344	18 614	27,0	33,3
Morawskośląski	2 118,7	287,8	490	26 353	30,7	38,7
RCZ obszar wsparcia	10 227,6	2 902,0	3 007	143 922	32,1	35,0
RP	46 657,1	9 312,9	6 972	584 623	47,1	42,2
Jeleniogórsko-walbrzyski	3 169,0	690,5	579	35 126	44,0	43,0
Opolski	485,8	68,3	127	7 921	23,6	30,3
Rybnicko-jastrzębski	192,8	36,4	29	2 037	34,8	38,5
Bielsko-bialski	1 862,7	167,5	253	19 992	43,1	38,0
Powiat pszczyński	14,8	3,4	6	138	-	-
RP obszar wsparcia	5 725,1	966,1	994	65 214	-	-
Obszar wsparcia łącznie	15 952,70	3 868,10	4 001	209 136	-	-

Źródło: RCZ – CSU – Statystyczne roczniki krajów 2005; RP - Województwo śląskie: podregiony, powiaty, gminy 2005, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2005 r., Turystyka w 2004 r., GUS, Warszawa 2005 r.

³³ W turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

Tab. 8/A: Obszary chronione (w tym sieci Natura 2000) w czeskiej części pogranicza

Obszar	Powierzchnia całkowita obszaru pogranicza (w km ²)	Powierzchnia obszarów chronionych ³⁴ (w km ²)	Udział obszarów szczególnej ochrony w %	Obszar Natura 2000		
				pSCI ³⁵ (w km ²)	SPA ³⁶ (w km ²)	Udział pSCI oraz SPA poza obszarami szczególnej ochrony (w %)
RCz	78 868	12 547	15,9	7 241,7	6 935,9	5,1
Liberecki	3 163	1 047	33,1	404,0	341,7	3,3
Královéhradecki	4 758	1 075	23	74	595	14,6
Pardubicki	4 519	435	9,6	34,2	140,9	3,6
Olomuniecki	5 160	920	17,9	488,8	893	9
Morawskośląski	5 535	1 674,13	30,7	710,68	703,73	4,5
RCZ obszar wsparcia	23 135	5 151,13	22,3	1 711,68	2 674,33	-

Zródło: Wydział ochrony środowiska urzędów krajskich, 2006

Tab. 8/B: Obszary chronione (w tym sieci Natura 2000) w polskiej części pogranicza

Obszar	PSCI (w km ²)	SPA (w km ²)	Udział pSCI i SPA poza KSOCH ³⁷
Jeleniogórsko-walbrzyski	318,84	-	31,1
Opolski	52,36	78,9	42,2
Rybnicko-jastrzębski	-	-	-
Bielsko-bialski	613,75	204,9	27,3
Powiat Pszczyński	-	43,3	100
RP obszar wsparcia – łącznie	984,95	327,1	-

Zródło: Ministerstwo Środowiska RP.

Tab. 9: Podłączenie mieszkańców do wodociągów i kanalizacji publicznych w 2004 roku

Obszar	Liczba mieszkańców w	Mieszkańcy podłączeni do sieci wodociągowej	Udział mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej (w %)	Mieszkańcy podłączeni do sieci kanalizacyjnej	Udział mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej (w %)	Ścieki przemysłowe oczyszczone i komunalne ³⁸ w % ścieków wymagających oczyszczenia	Mieszkańcy podłączeni **do oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem
RCz	10 220 677	9 346 342	91,6	7 946 828	77,9	94,4	70,9
Liberecki	427 563	377 821	88,4	291 266	68,1	97,8	61,8
Královéhradecki	547 296	496 514	90,8	403 492	73,8	93,4	64,2
Pardubicki	505 285	486 392	96,3	334 400	66,2	95,5	61,2
Olomuniecki	635 126	554 216	87,2	461 177	72,6	96,0	64,9
Morawskośląski	1 257 554	1 203 747	95,6	927 633	73,7	93,1	63,5
RCz obszar wsparcia	3 372 824	3 078 690	91,7	2 417 968	70,9	95,2	63,1
RP	38 173 835	32 639 636	85,5	22 252 755	58,3	91,0	59,0
Jeleniogórsko-walbrzyski	1 321 635	1 145 808	86,7	776 950	58,8	95,8	68,7
Opolski	1 051 531	986 731	93,8	547 864	52,1	96,7	55,1
Rybnicko-jastrzębski	641 861	609 130	94,9	359 648	56,0	77,6	61,9
Bielsko-bialski	646 166	474 695	73,5	305 753	47,3	98,0	55,7
Powiat pszczyński	104 129	99 799	95,8	50 268	48,3	90,0	53,8
RP obszar wsparcia	3 765 322	3 316 163	88,07	2 040 483	54,19		
Obszar wsparcia łącznie	7 138 146	6 394 853	90,3	4 458 451	61,7	91,3	61,0

Zródło: RCz – CSU – Statystyczne roczniki krajów 2005; RP - Rocznik statystyczny województw 2005, GUS, Warszawa 2005; Bank Danych Regionalnych, GUS, Warszawa 2006.

Tab. 10: Wykaz alokacji na dzień 28.02.2006 r.

³⁴ Obszary szczególnej ochrony: parki narodowe, obszary chronionego krajobrazu, narodowe pomniki i rezerwy przyrody, rezerwy i pomniki przyrody

³⁵ pSCI – obszar ochrony siedlisk

³⁶ SPA – obszar ochrony ptaków

³⁷ KSOCH: parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerwy przyrody obszary chronionego krajobrazu dane na rok 2002

³⁸ odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi

Priorytet i działanie	Alokacja na lata 2004-2006 w euro	Wnioskowana kwota z EFRR (projekty złożone na KS w roku) EURO	Zatwierdzone współfinansowanie w EFRR (projekty zatwierdzone przez KS w roku) EURO
1. Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury	22 730 666	60 503 008	22 730 666
1.1: Wspieranie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym	10 614 524	19 196 071	10 614 524
1.2: Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej	4 724 693	15 794 733	4 724 693
1.3: Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej	7 391 449	25 512 204	7 391 449
2. Rozwój społeczności lokalnej w obszarze transgranicznym	10 005 855	11 547 656	10 005 855
2.1: Wspieranie rozwoju turystyki	2 429 404	3 190 594	2 429 404
2.2: Wspieranie inicjatyw lokalnych (Fundusz mikroprojektów)	5 175 443	5 175 443	5 175 443
2.3: Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i współpracy sieciowej	2 401 008	3 181 619	2 401 008
RAZEM EUR	32 736 521	72 050 664	32 736 521

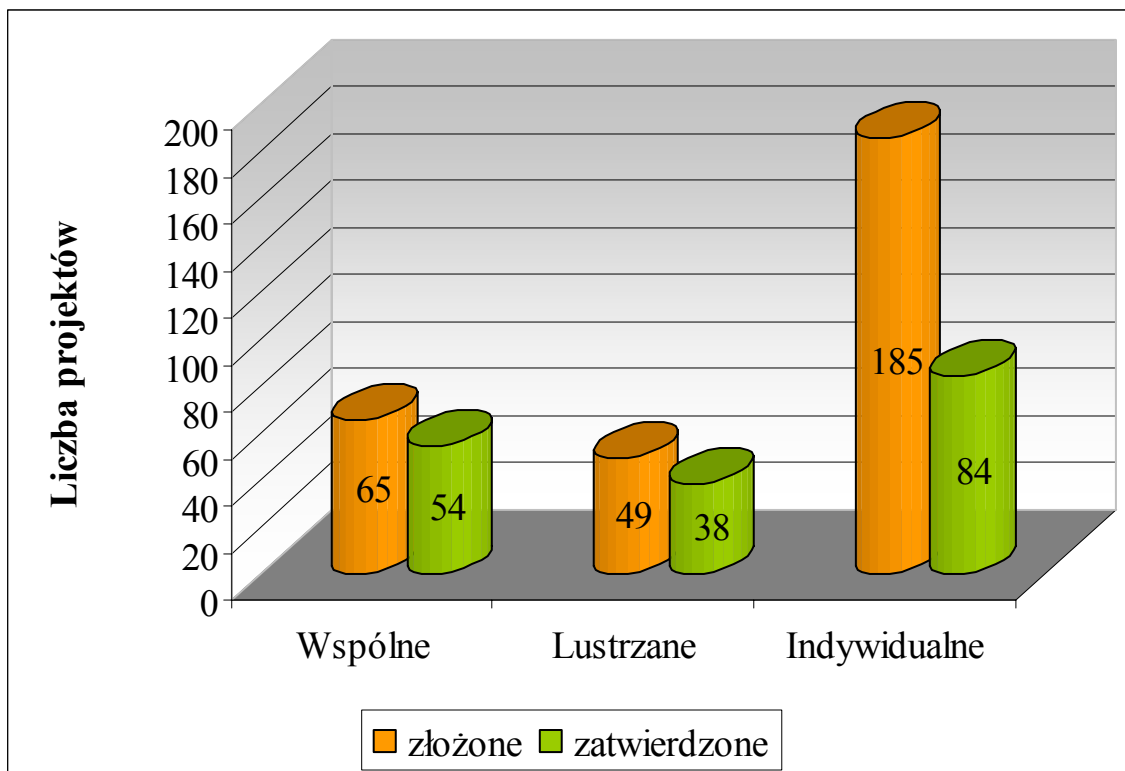
Źródło: WST Ołomuniec

Tab. 11: Prezentacja liczby projektów

Priorytet i działanie	Liczba projektów złożonych w ramach programu	Liczba projektów złożonych na KS w ramach programu	Liczba projektów zatwierdzonych w ramach programu
1. Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury	212	178	77
1.1: Wspieranie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym	58	51	30
1.2: Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej	42	36	15
1.3: Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej	112	91	32
2. Rozwój społeczności lokalnej w obszarze transgranicznym	144	121	99
2.1: Wspieranie rozwoju turystyki	70	58	47
2.2: Wspieranie inicjatyw lokalnych (Fundusz mikroprojektów)	12	12	12
2.3: Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i współpracy sieciowej	62	51	40
RAZEM	356	299	176

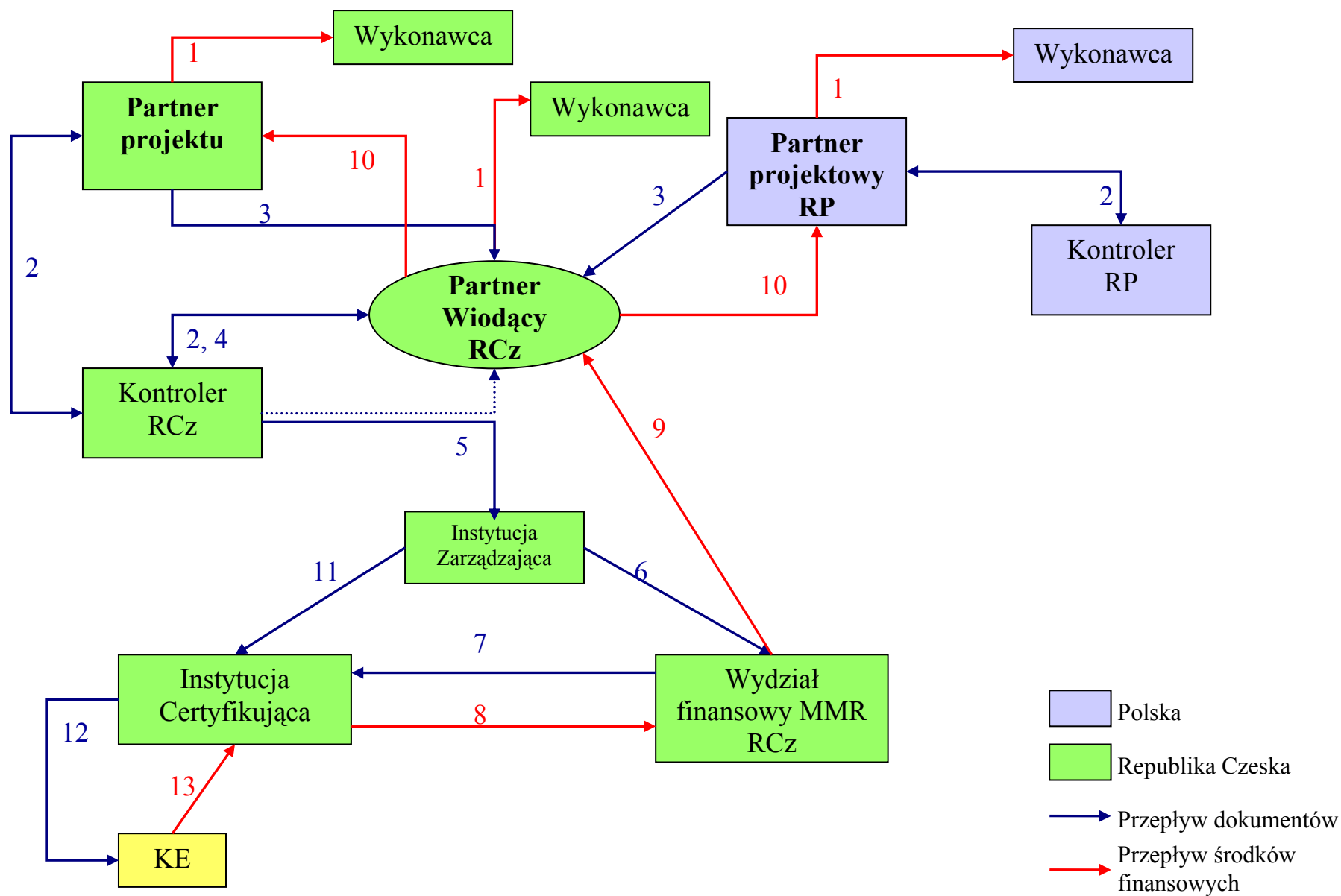
Źródło: WST Ołomuniec

Wykres 1: Liczba złożonych i zatwierdzonych projektów pod kątem stopnia współpracy między wnioskodawcą i partnerem

Źródło: WST Ołomuniec.

Załącznik nr 2: Schemat przepływów finansowych

Legenda:

1. Zlecenia i płatności między Partnerem Wiodącym (PW) a wykonawcą, ewent. między partnerem projektu (PP) a wykonawcą.
2. Przedłożenie częściowego wniosku o płatność właściwemu kontrolerowi w RCz, ewent. RP. Po skontrolowaniu wydatków Kontroler przekazuje certyfikat PW, ewent. PP.
3. PP przedkłada Partnerowi Wiodącemu swój certyfikat i częściowy wniosek o płatność za swoją część projektu, jako wkład do wniosku o płatność za cały projekt.
4. PW przedkłada wniosek o płatność za cały projekt właściwemu Kontrolerowi w RCz.
5. Właściwy Kontroler, po zatwierdzeniu wniosku o płatność za cały projekt, przekazuje certyfikat za projekt wraz z wnioskiem o płatność do instytucji Zarządzającej (IZ). Jednocześnie przekazuje informację o tym PW.
6. IZ, po zatwierdzeniu wniosku o płatność i przeprowadzeniu kontroli jego poprawności formalnej, wystawia polecenie wypłaty, które przekazuje Wydziałowi Finansowemu MRR RCz (WF/WP MRR RCz).
7. WF/WP MRR RCz sporządzi łączny wniosek o płatność środków Funduszy Strukturalnych, którą następnie przekazuje IC.
8. IC przeprowadza formalną kontrolę łącznego wniosku o płatność i w terminie do pięciu dni roboczych przekazuje właściwe środki finansowe na rachunek, do którego upoważnienie ma WF/WP MRR RCz.
9. WF/WP MRR RCz na podstawie polecenia wypłaty, dokonuje w terminie do pięciu dni roboczych wypłaty właściwych środków finansowych na konto PW.
10. PW na podstawie umowy z PP odsyła mu w terminie do pięciu dni roboczych na jego rachunek przypadająca na niego część środków.
11. IZ przekazuje IC dokumenty do certyfikacji projektów, gdzie PW pochodzą z RCz, za wcześniej określony okres.
12. Na podstawie dokumentów przedstawionych przez IZ, Instytucja Certyfikująca wnioskuje do Komisji Europejskiej o płatność pośrednią / końcową.
13. KE na podstawie wniosku o płatność pośrednią / końcową przekazuje odpowiednie środki z Funduszy Strukturalnych na rachunek IC.

Załącznik nr 3: Niespecjalistyczne podsumowanie przebiegu i wyników procedury oceny oddziaływania na środowisko

Ocena oddziaływania „Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013” na środowisko (SEA)

1. Wprowadzenie

Na podstawie zaleceń Komisji Europejskiej opracowano niniejsze Niespecjalistyczne podsumowanie przebiegu i wyników procedury oceny oddziaływania na środowisko „Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013” (zwanego dalej Programem), zawierające przede wszystkim:

- * opis procedury oceny oddziaływania na środowisko (zwanej dalej SEA) wymienionego Programu;
- * opis przebiegu konsultacji oraz włączenia społeczeństwa w proces opracowania i uzgadniania Programu;
- * najważniejsze wnioski wynikające z oceny oddziaływania Programu na środowisko;
- * propozycje monitorowania oddziaływań wdrożenia Programu na środowisko oraz sposób określenia środowiskowych kryteriów wyboru projektów;
- * sposób uwzględnienia w Programie zaleceń wynikających z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko.

2. Krótki opis procedury oceny oddziaływania Programu na środowisko

Procedura oceny oddziaływania „Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013” na środowisko była przeprowadzona na podstawie ustawy RCz nr 100/2001 Dz.U. o ocenie oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami przy uwzględnieniu zapisów ustawy RP - Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm., jak też przy uwzględnieniu zapisów dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27

czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz właściwych konwencji międzynarodowych (Konwencja z ESPOO i Aarhus).

Realizując wymogi stawiane międzypaństwowej ocenie wykonawca SEA bazował przede wszystkim na § 14a) ustawy RCz nr 100/2001 Dz. U., „Wnioskach z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy (Screening and Scoping)” wydanych na podstawie § 7 powołanej ustawy oraz procedurze uzgodnionej przez ministerstwa rozwoju regionalnego i środowiska Republiki Czeskiej i Rzeczpospolitej Polskiej.

Treść i zakres „Prognozy oddziaływania koncepcji na środowisko” zgodne są z właściwymi zapisami powołanej ustawy RCz nr 100/2001 Dz. U. oraz z „Wniosekami z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy (Screening and Scoping)”, które wydane zostały przez Ministerstwo Środowiska RCz na podstawie Powiadomienia o koncepcji, opinii właściwych urzędów administracyjnych i organów samorządowych RCz oraz łącznego stanowiska strony polskiej co do tego Powiadomienia. Zgodnie z wymogami zapisanymi w powołanej ustawie RCz nr 100/2001 Dz.U. ocenie poddano również oddziaływanie koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków (sieć Natura 2000) w zakresie określonym na mocy ustawy RCz nr 114/1992 Dz.U. o ochronie przyrody i krajobrazu z późniejszymi zmianami.

W ramach konsultacji społecznych Programu w pełnym zakresie przestrzegano procedur określonych przepisami prawa obu współpracujących krajów, przy czym oprócz wymogów ustawowych podjęto w szerokim zakresie również ponadstandardowe, fakultatywne działania na rzecz włączenia społeczeństwa, w szczególności we wczesnych fazach opracowywania Programu (patrz dalej).

Końcowe stanowisko dotyczące projektu Programu pod kątem jego oddziaływania na środowisko zostało wydane przez Ministerstwo Środowiska RCz na podstawie opinii właściwych organów administracyjnych oraz jednostek samorządowych RCz, łącznego stanowiska strony polskiej oraz wyników konsultacji społecznych Programu, w tym Prognozy jego oddziaływania na środowisko zgodnie z ustawą RCz nr 100/2001 Dz.U. z późniejszymi zmianami.

Podstawowe działania przeprowadzone w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko

- Publikowanie wersji roboczych Programu oraz informacji dotyczących procedury przeprowadzania oceny - kwiecień/maj 2006 r.;
- Przygotowanie Powiadomienia o koncepcji (Programie) w Ministerstwie Środowiska RCz oraz jego opublikowanie - czerwiec/lipiec 2006 r.;
- Seminarium wprowadzające (fakultatywne) w ramach konsultacji społecznych – czerwiec 2006 r.;
- Konsultacje w sprawie Powiadomienia o Programie w określonych polskich regionach przeprowadzone w dniach 18.-19.07.2006 r.;
- Wydanie Wniosków z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy przez MŚ RCz – sierpień 2006 r.;

- Opracowanie Prognozy oddziaływania koncepcji (Programu) na środowisko i jej opublikowanie – październik/listopad 2006 r.;
- Konsultacje społeczne Programu w Polsce – październik/listopad 2006 r.;
- Otwarte spotkanie w ramach konsultacji społecznych koncepcji (Programu oraz Prognozy jego oddziaływania na środowisko) – listopad 2006 r.;
- Wydanie Wspólnego Stanowiska przez Ministerstwo Środowiska RCz – grudzień 2006 r.

3. Konsultacje oraz włączenie społeczeństwa w proces opracowania i uzgadniania Programu

Procedura oceny Programu przebiegała w ramach działalności Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej. Ze względu na to, że Program podlegał jednocześnie międzypaństwowej ocenie koncepcji w myśl § 14a) ustawy RCz nr 100/2001 Dz.U. z późniejszymi zmianami, procedura obejmowała również konsultacje z przedstawicielami objętego Programem państwa, w tym włączenie społeczeństwa obu krajów do oceny oraz procedurę konsultacji zgodnie z właściwymi przepisami prawa Rzeczpospolitej Polskiej.

Poza obligatoryjnym działaniami na rzecz wspomagania udziału społeczeństwa podjęto również wiele działań (fakultatywnych), które miały na celu zapewnienie jak największego rozpowszechnienia informacji dotyczących opracowania Programu i procedury przeprowadzania oceny jego oddziaływania na środowisko oraz umożliwienie zgłaszania uwag do Programu i jego oceny z punktu widzenia oddziaływań Programu na środowisko przez możliwie największą liczbę zainteresowanych.

Standardowe (obligatoryjne) działania wspomagające udział społeczeństwa w ocenie oddziaływania Programu na środowisko wynikały z zapisów ustawy RCz nr 100/2001 Dz.U. z późniejszymi zmianami, ustawy RP - Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm.) i obejmowały przede wszystkim następujące czynności:

- Opublikowanie Powiadomienia o Programie w systemie informacyjnym (MŚ RCz) EIA/SEA dnia 12.06.2006 r.
- Przesłanie Powiadomienia o Programie właściwym urzędowi administracyjnym i właściwym jednostkom samorządu terytorialnego w RCz w celu pozyskania ich opinii;
- Przesłanie przetłumaczonej wersji Powiadomienia stronie polskiej z celu zaopiniowania;
- Konsultacje dotyczące projektu Programu w trzech polskich regionach graniczących z Republiką Czeską- 18-19.07.2006 r.;
- Opublikowanie „Wniosków z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy (Screening and Scoping)”, wydanych przez Ministerstwo Środowiska RCz na podstawie stanowisk do Powiadomienia o Programie, w systemie informacyjnym EIA/SEA oraz ich przesłanie m.in. właściwym urzędowi administracyjnym, jednostkom samorządowym oraz stronie polskiej – 23.08.2006 r.;

- Opublikowanie Programu oraz Prognozy oddziaływania Programu na środowisko w systemie informacyjnym EIA/SEA – 9.10.2006 r.;
- Przesłanie Programu oraz Prognozy jego oddziaływania na środowisko właściwym urzędowi administracyjnemu i właściwym jednostkom samorządu terytorialnego w celu pozyskania ich opinii;
- Przesłanie stronie polskiej przetłumaczonych wersji Programu i Prognozy jego oddziaływania na środowisko;
- Konsultacje społeczne w Rzeczpospolitej Polskiej

19.10.2006 r., MRR RP otrzymało za pośrednictwem MŚ RP oficjalną wersję Prognozy oddziaływania koncepcji na środowisko. Tego samego dnia rozpoczęto konsultacje Programu oraz w/w Prognozy na podstawie art. 43, lit. 2 ustawy RP - Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm.).

Oba dokumenty zostały umieszczone na stronach internetowych MRR RP wraz z zaproszeniem do konsultacji wszystkich zainteresowanych stron. Dokumenty również udostępniono do wglądu w budynku MRR RP w Warszawie oraz w wydziałach regionalnych w Katowicach i we Wrocławiu. Informacje dotyczące konsultacji opublikowano również w Gazecie Wyborczej.

W procesie aktywnie uczestniczyły również samorządy regionalne województw graniczących z RCz.

W województwie dolnośląskim wydruki dokumentów wyłożono do wglądu w budynku Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu oraz w Regionalnym Punkcie Kontaktowym (RPK) w Wałbrzychu; w województwie śląskim w budynku RPK Urzędu Marszałkowskiego w Bielsku-Białej. W województwie opolskim dokumenty udostępniał przedstawiciel RPK Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

Zainteresowane strony miały możliwość składania uwag pocztą, emailem oraz innymi – zwyczajowo przyjętymi w regionach sposobami.

Jednocześnie MRR RP zwróciło się o zaopiniowanie obu dokumentów do MŚ RP oraz Głównego Inspektora Sanitarnego.

Zgodnie z art. 32 powołanej ustawy konsultacje po stronie polskiej trwały ponad 21 dni, tj. od 19.10.2006 do 13.11.2006 r.

MRR RP na podstawie opinii MŚ RP i Głównego Inspektora Sanitarnego oraz na podstawie uwag pozyskanych w ramach konsultacji społecznych przygotowało stanowisko do Programu i Prognozy jego oddziaływania na środowisko, przekazując je stronie czeskiej w celu wydania stanowiska przez MŚ RCz.

W trakcie konsultacji pozyskano wiele cennych uwag i sugestii dotyczących obu dokumentów. Uwagi dotyczyły przede wszystkim formy prezentowania informacji w tekście oraz proponowanych uzupełnień. Nie otrzymano uwag dotyczących przyjętej strategii czy zakresu lub treści osi priorytetowych Programu. Większość uwag została przedstawiona stronie czeskiej na spotkaniu obu ministerstw rozwoju regionalnego w Katowicach w dniach 22-23.11.2006 r. Zasadne uwagi zostały ujęte w Programie, część

z nich zostanie wykorzystana w przygotowywanym Uszczegółowieniu Osi Priorytetowych.

- Oficjalne opublikowanie Prognozy po stronie czeskiej przez okres 30 dni (od 9.10.2006 r. do 8.11.2006 r.).
- Otwarte seminarium w ramach konsultacji społecznych Programu oraz Prognozy jego oddziaływania na środowisko na objętym Programem obszarze (Č. Těšín, budynek Euroregionu na granicy czesko-polskiej, 9.11.2006 r.). Informacje dotyczące przebiegu konsultacji społecznych zostały z odpowiednim wyprzedzeniem rozpowszechnione za pośrednictwem Internetu, emailowej książki adresowej, forum internetowego pozarządowych organizacji non-profit, za pośrednictwem przedstawicieli regionów będących członkami Grupy Roboczej oraz członków Komitetu Monitorującego INTERREG III A oraz w drodze ogłoszeń umieszczonych w prasie ogólnokrajowej w Republice Czeskiej i Rzeczpospolitej Polskiej.
- Opublikowanie stanowiska właściwego urzędu (MŚ RP) do oceny oddziaływania Programu na środowisko, wydane na podstawie Prognozy oddziaływania Programu na środowisko, wszystkich opinii dotyczących Programu oraz Prognozy jego oddziaływania na środowiska oraz konsultacji społecznych – 5.12.2006 r.

Inne (fakultatywne) działania wspomagające udział społeczeństwa w procesie konsultacji

W ramach procedury "Oceny oddziaływania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 na środowisko" uzgodniono ze Składającym - a za jego pośrednictwem również ze stroną polską – przeprowadzenie fakultatywnych działań wspomagających szerszy udział społeczeństwa w procesie oceny tego dokumentu programowego na środowisko.

Działania te realizowano zgodnie z ustawodawstwem RCz, RP oraz Unii Europejskiej, z celami Konwencji z Aarhus, zapisami Konwencji Espoo oraz zgodnie z odnoszącymi się do tej kwestii metodologiami i zaleceniami. Proponując i realizując działania wspomagające włączenie społeczeństwa wykorzystano doświadczenia wykonawcy Prognozy w zakresie opracowania SEA pięciu programów operacyjnych w RCz na okres programowania 2004-2006. Działania fakultatywne podejmowano przede wszystkim w początkowych fazach przeprowadzania oceny, ponieważ późniejsze etapy (w szczególności od momentu opublikowania Prognozy oddziaływania Programu na środowisko) są szczegółowo określone w ustawodawstwie czeskim i polskim.

Zaproponowana procedura została skonsultowana ze Składającym Program oraz właściwym urzędem oraz za pośrednictwem Grupy Roboczej zaprezentowana stronie polskiej w celu osiągnięcia jak największego udziału społeczeństwa z obu krajów. Działania wspomagające udział społeczeństwa realizowano – oprócz działań obligatoryjnych, wynikających z ustawy RCz nr 100/2001 Dz. U. z późn. zm. (działania realizowane przez MŚ RCz) oraz z polskiej ustawy RP - Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm. - przede wszystkim w drodze następujących działań:

- Na stronach internetowych MRR RCz na bieżąco umieszczano aktualne wersje robocze Programu, wraz z materiałami towarzyszącymi opracowywanymi przez zespół SEA. Dokumenty te zawierały podstawowe informacje dotyczące Programu, terminów jego opracowania oraz możliwości udziału społeczeństwa w procesie jego oceny.
- Struktura specjalnie przygotowanych stron internetowych umożliwiała łatwy i przejrzysty dostęp do opublikowanego dokumentu programowego i opublikowanego Powiadomienia oraz Prognozy. Na stronach tych umieszczono również formularz służący zgłaszaniu uwag do Programu i jego ocenie. Jednocześnie na stronie internetowej podano adres emailowy służący do bezpośredniego przesyłania uwag (seapl@seznam.pl), z którego były one automatycznie przesyłane do zespołu SEA, a (dla celów kontroli) również do Składającego. Strony internetowe systematycznie aktualizowano.
- Podstawowe informacje dotyczące możliwości udziału społeczeństwa prezentowano na posiedzeniach Grupy Roboczej (na przykład Bielsko-Biała 24-25.04.2006 r., Pardubice 5-6.06.2006 r.), której członkowie ze strony polskiej i czeskiej zostali poproszeni o współpracę w zakresie rozesłania informacji o opublikowanym Programie, procedurze jego oceny oraz możliwościach składania przez społeczeństwo uwag, wniosków oraz zaleceń do Programu i dokumentów SEA.
Ze względu na to, że członkami Grupy Roboczej są przedstawiciele właściwych krajów w RCz, urzędów marszałkowskich w podregionach (RP) oraz Euroregionów na granicy polsko-czeskiej, zwrócono się do nich ponownie z wnioskiem, aby informowali społeczeństwo i inne organy administracji publicznej (np. gminy) w administrowanym obszarze w sposób, który jest zazwyczaj wykorzystywany do kontaktów z tymi podmiotami.
Niezbędne materiały przesyłano członkom Grupy Roboczej przy wykorzystaniu poczty elektronicznej, w przypadku polskich przedstawicieli Grupy Roboczej w języku polskim (wraz z tłumaczeniami wyżej wymienionych materiałów umieszczonych na stronach MRR RCz).
Wykaz adresatów ulegał stopniowo rozszerzeniu o kolejne osoby, który wyraziły zainteresowanie konsultowaniem Programu. W celu nawiązania współpracy zwrócono się również do członków Komitetu Monitorującego INTERREG III A, którzy ze względu na reprezentowane instytucje (np. przedstawiciele izb gospodarczych) mogli informować i włączyć specyficzne grupy docelowe (przedsiębiorców, itp.). Wykorzystano również kanały informacji wykorzystywane przez niepaństwowe organizacje non-profit w RCz (fora internetowe ukierunkowane na rozwój regionalny i SEA wykorzystywane przez kilkuset adresatów) oraz procedurę przeprowadzoną przez stronę polską w lipcu 2006 r.
- W dniu 29.06.2006 r. w Rychnowie nad Kněžnou odbyło się otwarte seminarium robocze, na które zaproszono uczestników przy wykorzystaniu wyżej wymienionych kanałów informacyjnych (internet, e-mailowa książka adresowa, wniosek do członków Grupy Roboczej i Komitetu Monitorującego INTERREG III A o poinformowanie społeczeństwa i innych podmiotów na terenie ich działalności, fora internetowe organizacji non-profit itd.). Zaproszenia oraz opublikowany dokument SEA (Powiadomienie) przekazano stronie polskiej w języku polskim. Celem seminarium

było przede wszystkim zapoznanie zainteresowanych z Programem, ze stanem jego opracowania oraz częściowymi rezultatami oceny SEA.

W seminarium oprócz reprezentantów społeczeństwa uczestniczyli również przedstawiciele MRR RCz, MRR RP, MŚ RCz oraz niektórzy przedstawiciele samorządów regionalnych oraz euroregionów. Wszystkie sugestie, uwagi, wnioski i zalecenia z posiedzenia wykorzystano w ramach procedury postępowania w zakresie ustalenia zakresu Prognozy, do celów opracowania Prognozy oraz w pracach nad Programem.

4. Podsumowanie wniosków wynikających z oceny oddziaływania Programu na środowisko

A. Sposób oceny oddziaływania Programu na środowisko

Podstawowe ramy dla oceny zgodności celów Programu z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska stanowią cele odniesienia w zakresie środowiska. Umożliwiają one przede wszystkim dokonanie oceny sposobu, w jaki poszczególne osie priorytetowe i dziedziny wsparcia mogą wpłynąć na realizację celów w zakresie ochrony środowiska oraz czy mogą oddziaływać na realizację tych celów pozytywnie, negatywnie lub neutralnie³⁹. Mogą też stanowić podstawę dla monitorowania oddziaływania wdrażania programu operacyjnego na środowisko przy pomocy określonych wskaźników oraz podstawę określenia środowiskowych kryteriów wyboru projektów finansowanych w ramach programu operacyjnego (patrz kolejny rozdział).

Zazwyczaj w celu określenia ram odniesienia służących ocenie, czyli określenia wybranego zestawu celów odniesienia dla konkretnego dokumentu strategicznego, jako podstawę przyjmuje się cele i priorytety europejskich i narodowych dokumentów koncepcyjnych, które odnoszą się do przedmiotowego dokumentu strategicznego. Kolejnym źródłem stanowiącym podstawę formułowania wymienionych ram jest zazwyczaj analiza stanu środowiska na danym obszarze, identyfikująca istotne problemy w zakresie ochrony środowiska.

W ten sposób określa się tzw. long-list, czyli kompletny zestaw potencjalnych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, który następnie służy ocenie odniesienia zidentyfikowanych celów w stosunku do poszczególnych osi priorytetowych (dziedzin wsparcia) objętych dokumentem strategicznym.

W przypadku opisywanej tu oceny Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 wybrano podobne rozwiązanie, jednak ze względu na transgraniczny charakter Programu, zmodyfikowano je w następujący sposób:

Dla ustalenia ram odniesienia służących ocenie wykorzystano zalecane cele odniesienia, odpowiednie wskaźniki i środowiskowe kryteria wyboru projektów w ramach programów operacyjnych dla przyszłego okresu programowania 2007-2013 opracowane przez grupę roboczą MRR RCz. Zalecenia tej grupy roboczej zmodyfikowano zgodnie ze specyfiką

³⁹ Analogicznie dotyczy to również celów odniesienia w zakresie ochrony zdrowia publicznego.

danego obszaru po obu stronach granicy, jednocześnie uwzględniając również wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy wydane przez MŚ RCz. Uzyskany kompletny zestaw celów odniesienia został poddany ocenie z punktu widzenia ich odniesienia do poddanych ocenie celów Programu, po czym wybrano te cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska, które mają najbardziej nawiązują do celów i osi priorytetowych Programu.

W ten sposób wybrano zestaw 14 środowiskowych celów odniesienia, które stanowią podstawowe ramy dla oceny Programu. Niżej wymieniony zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska przedstawia ramy służące ocenie celów, osi priorytetowych i innych elementów Programu pod kątem oddziaływania na środowisko.

Jednym z kluczowych sposobów podejścia do modyfikacji i wyboru środowiskowych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska było również zamierzone wyeliminowanie takich celów, które określałyby inne docelowe wartości w Republice Czeskiej i Rzeczpospolitej Polskiej (typowy przykład stanowią narodowe górne limity w zakresie emisji, zobowiązania dotyczące obniżenia emisji dwutlenku węgla zgodnie z protokołem z Kioto, procentowe obniżenie ilości odpadów itp.). Ewentualne wprowadzenie celów odniesienia o różnych docelowych wartościach w obu krajach prowadziłoby do nieadekwatnych komplikacji w zakresie określania środowiskowych kryteriów wyboru projektów a przede wszystkim powodowałoby trudności z samym ich określeniem (patrz kolejny rozdział).

B. Ostateczny zestaw celów odniesienia w zakresie środowiska

Niżej wymieniony zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, opracowany w opisany powyżej sposób, przedstawia ramy służące ocenie celów, osi priorytetowych i dziedzin wsparcia Programu pod kątem oddziaływania na środowisko. W części tabelarycznej dokumentu Prognozy szczegółowo opisano, w jaki sposób osie priorytetowe i poszczególne dziedziny wsparcia mogą wpłynąć na realizację celów w zakresie ochrony środowiska, to znaczy czy ich wpływ jest w stosunku do nich pozytywny, negatywny lub neutralny. W idealnym przypadku, zwłaszcza w sferach szczególnie ważnych dla środowiska, wdrożenie Programu powinno oznaczać przede wszystkim wspomaganie realizacji celów ochrony środowiska.

Tabela. Ostateczne cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska

Cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska dla Programu	
1	Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych oraz amoniaku
2	Zmniejszanie emisji oraz wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczania, emisji i wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych
3	Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony oraz odnowy tras migracyjnych, korytarzy i przystanków gatunków migrujących; utrzymywanie cech krajobrazowych
4	Poprawa funkcji retencyjnej krajobrazu
5	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej
6	Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych.

Cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska dla Programu	
7	Obniżanie zużycia pierwotnych źródeł nieodnawialnych (energia elektryczna, ciepła).
8	Zwiększenie stopnia wykorzystywania odpadów, z preferencją recyklingu
9	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych
10	Wspomaganie wykorzystywania brownfields.
11	Wspomaganie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania.
12	Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy.
13	Zbudowanie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który wpłynie korzystnie na przyjazne podejście do środowiska
14	Zachowanie powierzchni zasobów gruntów leśnych (ZGL) i zasobów gruntów rolnych (ZGR)

C. Cele odniesienia w zakresie zdrowia publicznego

W analogiczny sposób sformułowano i poddano ocenie cele w zakresie zdrowia publicznego. Jednak ze względu na charakter oceny cele te traktowane są jako uzupełniające, w szczególności w stosunku do bardzo ograniczonych możliwości działania, a zwłaszcza monitorowania właściwych wskaźników wdrażania Programu w tym zakresie w przypadku niektórych celów odniesienia w zakresie ochrony zdrowia publicznego w trakcie trwania Programu. Cele w zakresie zdrowia publicznego potraktowano jako uzupełniające, ponieważ nie można statystycznie oddzielić oddziaływań Programu od oddziaływań pozostałych, w szczególności w okresie monitorowania trwającym „tylko” 7 lat. Kolejnym powodem jest to, że występuje zjawisko „pokrywania się” niektórych celów, to znaczy niektóre cele ukierunkowane na ochronę środowiska jednocześnie oznaczają w dużym stopniu ukierunkowanie na ochronę zdrowia publicznego. Z tego względu spośród sformułowanych celów na płaszczyznę oceny projektów przeniesiono tylko wybraną część (część jest priorytetowo inicjowana celami w zakresie środowiska).

5. Podstawowe wyniki oceny

5.1. Ocena celu globalnego Programu oraz uzasadnienia strategii

Proponowany cel globalny oraz uzasadnienie strategii są zgodne z zasadami rozwoju zrównoważonego i Program zarówno w swojej strategii, jak też w swoich osiach priorytetowych obejmuje wspomaganie aspektu środowiskowego w rozwoju regionu. Ewentualna modyfikacja sformułowań na korzyść wymiaru środowiskowego rozwoju zrównoważonego była tylko uwagą formalną wystosowaną przez oceniającego.

5.2. Ocena osi priorytetowych

Ocena oddziaływania osi priorytetowych oraz dziedzin wsparcia na środowisko została przeprowadzona w drodze porównania z celami odniesienia w zakresie ochrony środowiska, czyli w drodze oceny, w jakim stopniu te osie priorytetowe, ewentualnie dziedziny wsparcia przyczyniają się do realizacji celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, ewentualnie

czy nie pozostają z nimi w sprzeczności. W celu oceny osi priorytetowych oraz dziedzin wsparcia wykorzystano skalę oceny, którą zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela. Skala oceny oddziaływania na środowisko	
+ 2	mocne pozytywne oddziaływanie priorytetu (dziedziny wsparcia) na cel odniesienia
+ 1	słabe pozytywne oddziaływanie priorytetu (dziedziny wsparcia) na cel odniesienia
0	brak oddziaływania (wpływ neutralny)
- 1	słabe negatywne oddziaływanie priorytetu (dziedziny wsparcia) na cel odniesienia
- 2	mocne negatywne oddziaływanie priorytetu (dziedziny wsparcia) na cel odniesienia
X	nie można dokonać oceny oddziaływania

Liczbowe wyrażenie oceny zgodnie z powyższą tabelą oznacza całkowity rezultat systematycznej oceny osi priorytetowej lub dziedziny wsparcia, która wszędzie tam, gdzie było to możliwe i celowe, uwzględniała klasyfikację oddziaływań wg dyrektywy 2001/42/EC, dokonującej kategoryzacji oddziaływań na środowisko według ich prawdopodobnego charakteru i wpływu pod kątem:

- a) pozytywnego lub negatywnego oddziaływania na środowisko i rozwój zrównoważony,
- b) bezpośredniego lub pośredniego (wtórnego) charakteru,
- c) trwania, prawdopodobieństwa, nieodwracalności,
- d) kumulacyjnego charakteru oraz synergicznego współdziałania innych wpływów,
- e) obszarów przewidywanego oddziaływania (zdrowie ludzkie, przyroda, elementy środowiska, lokalne (punktowe) lub przestrzenne oddziaływanie, działanie transgraniczne i globalne itp.)

W ramach przeprowadzonej oceny uwzględniono oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, kumulacyjne, synergiczne, krótkookresowe, tymczasowe, długookresowe oraz stałe.

Poszczególne osie priorytetowe oraz dziedziny wsparcia poddano ocenie odrębnie przy pomocy matryc a w celu większej przejrzystości wyniki oceny przedstawiono w podsumowujących tabelach, które przedstawiają zagregowaną ocenę całego zespołu wykonawcy prognozy SEA.

Program będzie realizowany za pośrednictwem następujących czterech osi priorytetowych, które konkretyzują cel globalny:

- Oś priorytetowa 1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń
- Oś priorytetowa 2. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki
- Oś priorytetowa 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych
- Oś priorytetowa 4. Pomoc techniczna

Osie priorytetowe wymienione w Programie zaproponowano tak, aby odnosiły się do zidentyfikowanych problemów pogranicza polsko-czeskiego. Wybór osi priorytetowych w Programie spowodowany jest koniecznością dokonania selekcji potrzeb, której celem jest celowe skupienie źródeł finansowania na rozwiązaniu kluczowych problemów i osiągnięcie maksymalnej efektywności realizowanych priorytetów.

W następnej części przedstawiono w formie tabelarycznej zagregowane wyniki oceny oddziaływania osi priorytetowych Programu na cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska. Ocenę przeprowadzono dla każdej osi priorytetowej oddzielnie (w odrębnej tabeli) w sposób opisany powyżej. Ze względu na specyficzny charakter ocenie nie podlegała oś priorytetowa 4. Pomoc techniczna.

Tabela. Ocena oddziaływania osi priorytetowych na cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska

Oś priorytetowa 1. Wzmacnianie dostępności, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń			
<p>W ramach Osi priorytetowej 1 wspierane będą w szczególności działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury całego obszaru pogranicza. Będą to przede wszystkim projekty, celem których będzie wzmocnienie dostępności komunikacyjnej obszaru pogranicza poprzez modernizację i rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i lokalnym. Wspieranie będą również projekty związane z rekonstrukcją i modernizacją dróg lokalnych oraz projekty ukierunkowane na poprawę stanu technicznego oraz bezpieczeństwa. Kolejną grupą podlegającą wsparciu będą projekty związane z modernizacją zabytkowej infrastruktury kolejowej. W ramach tej osi priorytetowej wsparcie będzie udzielane również projektom przyczyniającym się do poprawy stanu obsługi transportowej lub ukierunkowanym na tworzenie zintegrowanych systemów komunikacyjnych.</p> <p>W zakresie ochrony środowiska wsparcie w ramach Osi priorytetowej 1 otrzymają projekty o charakterze transgranicznym w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury dotyczącej środowiska naturalnego, w tym działania związane z monitoringiem oraz reagowaniem na zagrożenia dotyczące środowiska. W szczególności wspierane będą projekty w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami, zaopatrzenia w wodę, oczyszczania ścieków lub wykorzystania odnawialnych źródeł energii.</p> <p>W zakresie profilaktyki zagrożeń w ramach Osi priorytetowej 1 wsparcie będzie ukierunkowane na projekty dotyczące współpracy służb ratowniczych i innych instytucji po obu stronach granicy w celu zapobiegania zagrożeniom w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Wspierane będzie utworzenie zintegrowanego systemu ratownictwa na obszarze pogranicza. Współpraca ta jest niezbędna między innymi w celu poprawy bezpieczeństwa na drogach oraz postępowania w przypadku zagrożeń, które mogą oddziaływać na środowisko. W ramach osi priorytetowej rozwijane będzie kształcenie i oświata prośrodowiskowa.</p>			
Cele odniesienia ochrony środowiska	Ocena oddziaływania na środowisko	Komentarz	
1	Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych i amoniaku	-1	W maksymalnym stopniu powinny być wykorzystywane najlepsze dostępne techniki oraz eliminowane przenoszenie zanieczyszczeń pomiędzy elementami środowiska
2	Zmniejszanie wypuszczenia, emisji i wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczenia, emisji oraz wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych	+1	
3	Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony i odnowy tras i korytarzy migracji oraz miejsc postoju gatunków migrujących; zachowanie cech krajobrazowych	-1	
4	Poprawa retencyjnej funkcji krajobrazu	+1	
5	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej	+1	
6	Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych	+2	
7	Obniżanie zużycia pierwotnych nieodnawialnych źródeł (energii elektrycznej, ciepłej)	+1	
8	Zwiększenie stopnia wykorzystania odpadów z preferencją recyklingu	+2	Należy rozważyć korzyści wynikające z materiałowego/energetycznego wykorzystania odpadów
9	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych	+1	
10	Wspieranie wykorzystywania brownfields	+1	
11	Wspieranie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania	+2	
12	Zmniejszanie obciążeń populacji w ich siedliskach spowodowanych hałasem komunikacyjnym oraz hałasem emitowanym przez działalność przemysłową	+1	
13	Zbudowanie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który przejawia się pozytywnie w przyjaznym podejściu do środowiska	+2	
14	Zachowanie powierzchni ZGR i ZGL	-1	

Oś priorytetowa 2. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

W ramach Osi priorytetowej 2 wsparcie będzie przeznaczone na poprawę warunków na rzecz *rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości* (MSP), zarówno poprzez bezpośrednie wspieranie drobnych przedsiębiorców i przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej, jak też poprzez rozwój usług i infrastruktury w sferze nauki, badań oraz przedsiębiorczości innowacyjnej.

Celem projektów objętych wsparciem w ramach priorytetu będzie wspomaganie konkurencyjności MSP oraz nawiązywanie stałej współpracy transgranicznej. Dofinansowana może być współpraca instytucji wspierających MSP, czyli przykładowo izb gospodarczych, związków przedsiębiorców. Będą realizowane projekty w dziedzinie doradztwa przy zakładaniu przedsiębiorstw tego typu oraz usług doradczych dla już istniejących firm.

W ramach priorytetu będą wspierane działania ukierunkowane na nawiązanie kontaktów z partnerem po drugiej stronie granicy, na przykład poprzez organizację wystaw, targów, wymianę doświadczeń, tworzenie wspólnej bazy adresowej lub organizowanie seminariów i szkoleń dla MSP. Wspierana będzie współpraca w zakresie badań i rozwoju, edukacji, innowacyjności oraz w zakresie transferu technologii, know-how wspomagających małe i średnie przedsiębiorstwa. Wspierane będą również działania w zakresie rozwoju współpracy w sferze edukacji, w tym przygotowania do podjęcia pracy i realizacji kształcenia ustawicznego.

W ramach Osi priorytetowej 2 wsparcie otrzymają projekty ukierunkowane na zrównoważony *rozwoj turystyki*, w tym turystyki wiejskiej, oraz na promocję walorów pogranicza. Ważnym elementem będzie ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz wszystkich zasobów, stanowiących istotne bogactwo obszaru pogranicza. Kolejną grupą podlegającą wsparciu będą projekty związane z rozwojem usług turystycznych, przykładowo tworzenie oraz wspomaganie działalności informacji turystycznych.

Cele odniesienia ochrony środowiska		Ocena oddziaływania na środowisko	Komentarz
1	Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych i amoniaku	+1	Wykorzystanie technologii innowacyjnych w celu zmniejszenia emisji do powietrza i wody
2	Zmniejszanie wypuszczenia, emisji i wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczenia, emisji oraz wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych	+1	
3	Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony i odnowy tras i korytarzy migracji oraz miejsc postoju gatunków migrujących; zachowanie cech krajobrazowych	0	
4	Poprawa retencyjnej funkcji krajobrazu	0	
5	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej	0	
6	Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych	+1	
7	Obniżanie zużycia pierwotnych nieodnawialnych źródeł (energii elektrycznej, ciepłej)	+1	Wykorzystanie technologii innowacyjnych oraz wspomaganie rozwoju i badań
8	Zwiększenie stopnia wykorzystania odpadów z preferencją recyklingu	+1	
9	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych	+1	
10	Wspieranie wykorzystywania brownfields	+2	Przy wykorzystaniu dla MSP
11	Wspieranie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania	+2	
12	Zmniejszanie obciążeń populacji w ich siedliskach spowodowanych hałasem komunikacyjnym oraz hałasem emitowanym przez działalność przemysłową	+1	
13	Zbudowanie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który przejawia się pozytywnie w przyjaznym podejściu do środowiska	+1	
14	Zachowanie powierzchni ZGR i ZGL	+1	

Oś priorytetowa 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych

Elementem wsparcia w ramach Osi priorytetowej 3 będzie tworzenie sieci współpracujących ze sobą samorządów terytorialnych i podmiotów przez nie ustanawianych świadczących usługi publiczne, w tym instytucji w dziedzinie wymiany informacji i doświadczeń. Wspierana będzie współpraca transgraniczna w zakresie opracowania, wdrożenia oraz wykorzystania technologii komunikacyjnych i informacyjnych w celu opracowania wspólnych planów i strategii.

Będą wspierane działania ukierunkowane na nawiązanie kontaktów oraz wzmacnianie dotychczasowej współpracy transgranicznej (wspólne konferencje, sympozja, badania naukowe, imprezy kulturalne i rekreacyjno-edukacyjne, wystawy itd.) oraz inne działania ukierunkowane na promocję oraz utrzymywanie wspólnych tradycji obszaru przygranicznego. Wspierane będą projekty ukierunkowane na rozwój inicjatyw społecznych, przedsięwzięć kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych społeczności lokalnych. Wspierana będzie współpraca uczelni wyższych oraz organizacji młodzieżowych zlokalizowanych na terenie pogranicza, wymiana młodzieży, rozwijanie edukacji regionalnej, utrzymywanie tradycji kulturalnych oraz propagowanie partnerstwa.

W zakresie infrastruktury wsparcie będzie skierowane na modernizację szkół i innych placówek edukacyjnych i kulturalnych niezbędną do realizacji współpracy społeczności lokalnych.

Specyficznym instrumentem, który będzie wykorzystywany w ramach udzielanego wsparcia jest tzw. Fundusz Mikroprojektów. Fundusz Mikroprojektów będzie wykorzystywany w celu wspierania projektów o znaczeniu lokalnym charakteryzujących się efektem transgranicznym, projektów, których celem jest poprawa stosunków kulturalnych, społecznych i gospodarczych.

Cele odniesienia ochrony środowiska		Ocena oddziaływania na środowisko	Komentarz
1	Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych i amoniaku	0	
2	Zmniejszanie wypuszczenia, emisji i wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczenia, emisji oraz wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych	0	
3	Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony i odnowy tras i korytarzy migracji oraz miejsc postoju gatunków migrujących; zachowanie cech krajobrazowych	+1	
4	Poprawa retencyjnej funkcji krajobrazu	+1	
5	Ochrona ognisk („hot-spots”) różnorodności biologicznej	+2	
6	Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych	+1	
7	Obniżanie zużycia pierwotnych nieodnawialnych źródeł (energii elektrycznej, ciepłej)	+1	
8	Zwiększenie stopnia wykorzystania odpadów z preferencją recyklingu	0	
9	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych	0	
10	Wspieranie wykorzystywania brownfields	+1	
11	Wspieranie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania	+1	
12	Zmniejszanie obciążeń populacji w ich siedliskach spowodowanych hałasem komunikacyjnym oraz hałasem emitowanym przez działalność przemysłową	0	
13	Zbudowanie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który przejawia się pozytywnie w przyjaznym podejściu do środowiska	+2	
14	Zachowanie powierzchni ZGR i ZGL	0	

Łączna ocena oddziaływania osi priorytetowych na środowisko

Z przeprowadzonej oceny wynika, że poszczególne osie priorytetowe Programu są zgodne z większością celów odniesienia. W przypadku osi priorytetowej 1 realizacja Programu może spowodować niewielkie negatywne oddziaływanie na cele odniesienia nr 1, 3 i 14, jednak finalne oddziaływanie osi priorytetowej 1 powinno być zawsze pozytywne. Osie priorytetowe 2 i 3 będą wykazywać tylko pozytywne lub neutralne oddziaływanie na cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska. Żadna oś priorytetowa Programu nie będzie przy odpowiednim wyborze projektów w sprzeczności z zaproponowanymi celami odniesienia w zakresie ochrony środowiska

5.3. Ocena oddziaływania dziedzin wsparcia

Ocena oddziaływania dziedzin wsparcia została przeprowadzona analogicznie, w formie tabelarycznej, jak w przypadku oceny osi priorytetowych. Do każdej dziedziny wsparcia dołączono następnie szczegółową ocenę opisową wraz z proponowanymi zaleceniami. Ze względu na obszerność tej części Prognozy oddziaływania Programu na środowisko, nie jest możliwe umieszczenie części tabelarycznej, opisu oraz zaleceń dla wszystkich 15 dziedzin wsparcia. Ostateczny wynik odpowiada ocenie osi priorytetowych a w przypadku zapotrzebowania na szczegółowe informacje należy skonsultować opisaną część w Prognozie oddziaływania Programu na środowisko.

6. Propozycja monitorowania wdrożenia Programu oraz sposób określenia środowiskowych kryteriów wyboru projektów

Monitorowanie oddziaływania wdrożenia Programu na środowisko

Na zaproponowany system monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu wpłynął fakt, że treść Programu musi być na tyle ogólna, aby możliwe były interwencje określone w ramach osi priorytetowych oraz sformułowanych dziedzin wsparcia. Instrumentem wdrożenia Programu będą więc dopiero poszczególne projekty, finansowane w ramach Programu, które mogą – w zależności pod konkretnego charakteru – wyraźnie różnić się pod względem oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Dodatkowo przy monitorowaniu wdrażania Programu często nie można odróżnić, czy i w jakim stopniu rozwój stanu środowiska, a w szczególności zdrowia publicznego, spowodowany został interwencjami poddanego ocenie Programu w porównaniu z interwencjami innych koncepcji danego obszaru, ewentualnie procesami przebiegającymi poza całym systemem wsparcia z funduszy strukturalnych UE (na przykład oddziaływanie kapitału prywatnego, programy pomocy bilateralnej, dynamika „naturalnego rozwoju“, wpływy globalne itp.).

Z tego powodu przy określaniu wskaźników monitorujących i kryteriów środowiskowych przyjęto system, bazujący na już wspomnianych ramach odniesienia dla oceny, który harmonizuje monitorowanie wdrożenia na poziomie Programu i projektu, w wyniku powiązania celów odniesienia, wskaźników oraz kryteriów środowiskowych dla wyboru projektów. Ramy odniesienia dla oceny pozwalają też, za pośrednictwem agregacji danych dotyczących

oddziaływania projektów, na praktyczne stopniowe monitorowanie oddziaływania interwencji „od dołu“.

Ustalenie kryteriów środowiskowych oraz systemu określenia wskaźników monitorujących dla monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu z punktu widzenia oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne można traktować za jeden z najważniejszych elementów oceny Programu w ramach procedury SEA.

Śledzenie wskaźników (kryteriów) monitorujących powinno przebiegać przez cały okres programowania. Podstawę w tym zakresie między innymi stanowi § 10h) ustawy nr 100/2001 Dz.U. o ocenie oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami (obowiązek Składającego Program).

Propozycja wskaźników środowiskowych

W poniższej tabeli przedstawiono zaproponowane wskaźniki monitorujące dla oceny oddziaływania Programu na środowisko, których podstawę stanowią cele odniesienia sformułowane w sposób opisany szczegółowo w poprzednim rozdziale.

Tabela. Propozycja wskaźników środowiskowych

Cel odniesienia	Wskaźnik	Jednostki/ sposób pomiaru	Definicja
Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych oraz amoniaku.	Emisje z wszystkich kategorii źródeł: a) cząst. zawieszzone b) SO ₂ c) NO _x d) NH ₃ e) VOC f) CO ₂	tys. ton/rok	Emisje substancji zanieczyszczających za dany okres czasu
Zmniejszanie wypuszczenia, emisji oraz wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczenia, emisji i wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych.	Emisja priorytetowych substancji niebezpiecznych	Tony/rok	Zmniejszenie emisji priorytetowych substancji niebezpiecznych do gleb, wody, powietrza. <i>Obj.: priorytetowe substancje niebezpieczne wg Konwencji Sztokholmskiej oraz Ramowej dyrektywy wodnej</i>
Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony oraz odnowy tras migracyjnych, korytarzy i przystanków gatunków migrujących; utrzymywanie cech krajobrazowych.	Stopień fragmentacji krajobrazu	km ²	Zmiana powierzchni terenów niefragmentowanych w wyniku transportu o wielkości powyżej 100 km ² <i>(Obj.: limitami fragmentacji są drogi o natężeniu ruchu powyżej 1000 pojazdów/dobę oraz wielotorowe linie kolejowe)</i>
Poprawa funkcji retencyjnej krajobrazu.	Odnowa naturalnej gospodarki	Liczba projektów	Liczba dofinansowanych projektów, które w określony sposób przyczyniły się do

	wodnej krajobrazu oraz elementów stabilności ekologicznej		odnowy i poprawy gospodarki wodnej krajobrazu i elementów stabilności ekologicznej
Ochrona „gorących punktów“ (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Powierzchnia „gorących punktów“ różnorodności biologicznej	%	Przyrost lub ubytek powierzchni „gorących punktów“ różnorodności biologicznej w ramach Programu (obj.: za „gorące punkty“ różnorodności biologicznej można uważać: 1. i 2. strefy PN i OCHK, NRP, RP, PSSE i inne)
Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych.	Liczba zlikwidowanych starych obciążeń ekologicznych	liczba zlikwidowanych obciążeń	Liczba zlikwidowanych starych obciążeń ekologicznych w badanym okresie
Obniżanie zużycia pierwotnych źródeł nieodnawialnych	Produkcja energii z odnawialnych źródeł energii (OZE)	PJ	Łączna produkcja energii z OZE – cieplna, elektryczna i wspólna produkcja energii cieplnej i elektrycznej
Zwiększenie stopnia wykorzystywania odpadów, z preferencją recyklingu.	Ilość wykorzystanych recyklingowanych odpadów	tony	Ilość wykorzystanych recyklingowanych odpadów
Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych.	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych	%	Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych w badanym okresie (%)
Wspomaganie wykorzystywania brownfields.	Powierzchnia ponownie wykorzystanych brownfields	ha	Powierzchnia brownfields, których ponowne wykorzystanie dofinansowano w ramach Programu
Wspomaganie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania.	Inwestycje w rozwój komunikacji publicznej	mln CZK	Wartość inwestycji w rozwój komunikacji publicznej (w tym transportu rowerowego)
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy.	Obciążenie hałasem ludności	Liczba mieszkańców	Zmniejszenie liczby osób mieszkających na terenach o przekroczonym limicie hałasu
Stworzenie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który wpłynie korzystnie na przyjazne podejście do środowiska.	Kształcenie, wychowanie i oświata prośrodowiskowa	Liczba projektów	Liczba projektów obejmujących kształcenie, wychowanie i oświatę prośrodowiskową, dofinansowanych w ramach Programu
Zachowanie powierzchni ZGR i ZGL	Powierzchnia ZGR i ZGL	ha	Różnica w ilości hektarów ZGR i ZGL w wyniku przygotowania projektów Programu (np. infrastruktura transportowa)

Określenie wskaźników monitorujących w zakresie ochrony zdrowia publicznego

Również dla oceny realizacji Programu pod kątem ochrony zdrowia zaproponowano właściwe wskaźniki. Jednak ze względu na to, że włączenie wskaźników w zakresie zdrowia publicznego do procedury oceny projektów mogłoby - zdaniem wykonawcy Prognozy oddziaływania na środowisko - spowodować zbyt dużą złożoność systemu (bardziej efektywny jest oczywiście system prostszy, który jest przestrzegany, aniżeli skomplikowany system powodujący opór w zakresie jego stosowania), wskaźniki w zakresie zdrowia publicznego zaprezentowano tylko w celu przeglądowym, a nie jako zalecenia.

Należy zwrócić uwagę, że oprócz powyższego wskaźniki w zakresie zdrowia publicznego częściowo pokrywają się także ze wskaźnikami środowiskowymi (wpływ na zdrowie ludzkie poprzez środowisko). Dodatkowo wielu wskaźników w zakresie oddziaływania na zdrowie (na przykład wskaźniki typu: średnia długość życia w kraju/województwie, zachorowalność na raka w kraju/województwie i zachorowalność na schorzenia sercowo-naczyniowe w kraju/województwie) praktycznie nie można wykorzystać z powodu ich niskiej selektywności (nie można wyodrębnić oddziaływania Programu od innych oddziaływań) lub długookresowego charakteru ich oceny (oddziaływanie można poddać ocenie dopiero na podstawie długich szeregów czasowych).

Środowiskowa ocena projektów

Ocena środowiskowa projektów w ramach ich wyboru (podejmowanie decyzji, czy otrzymają dofinansowanie w ramach Programu) powinna być, z punktu widzenia oddziaływania wdrożenia Programu na środowisko, dokonywana przy pomocy środowiskowych wskaźników (kryteriów) wyboru projektu. A więc określenie środowiskowych kryteriów wyboru projektów i ich wprowadzenie do systemu wyboru z wystarczającą wagą w ramach procedury wyboru stanowi kluczowy instrument („psa warownego“) zgodności dofinansowywanych projektów z zadeklarowanym charakterem celów, osi priorytetowych oraz dziedzin wsparcia Programu.

Kryteria te zostały określone w stosunku do celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska (cele ochrony środowiska oraz wskaźniki oddziaływania Programu na środowisko - patrz powyżej). Ocena środowiskowa projektu ma udzielić odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób składany projekt może oddziaływać na środowisko w myśl celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska.

Ocena projektów wg zaproponowanych kryteriów powinna stanowić nieodłączną część procesu decyzyjnego w zakresie zatwierdzenia (udzielenia) dofinansowania dla konkretnego projektu. A więc ocena wg kryteriów środowiskowych powinna stanowić element łącznej oceny składanego projektu w ramach procedury ich wyboru. Na podstawie oceny projektów wg kryteriów środowiskowych do realizacji powinny być następnie zatwierdzone lub zarekomendowane tylko te projekty, które nie będą miały negatywnego oddziaływania na środowisko. Jednocześnie w przypadku merytorycznie jednakowych projektów do realizacji powinny być rekomendowane te projekty, które będą ocenione korzystniej z punktu widzenia środowiska.

Środowiskowe kryteria wyboru projektów

Poniżej zaprezentowano zaproponowane kryteria środowiskowe bazujące na określonych ramach odniesienia wykorzystanych do oceny. Kryteria te powinny zostać uwzględnione w

systemie oceny i wyboru projektów w ramach Programu jako uzupełniające. Składający Program może jednocześnie dokonać ich wyboru, modyfikacji lub zmiany w zależności od swoich potrzeb i wymagań w taki sposób, aby kryteria te jak najlepiej uwzględniały ukierunkowanie składanych i poddawanych ocenie projektów.

Tabela. Środowiskowe kryteria wyboru projektów

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska
Zmniejszanie emisji CO ₂ , dwutlenku siarki, tlenków azotu, stałych substancji zanieczyszczających, lotnych substancji organicznych oraz amoniaku.	Czy realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji podstawowych substancji zanieczyszczających i CO ₂ , związanych z daną działalnością?
Zmniejszanie wypuszczenia, emisji oraz wycieków substancji priorytetowych oraz zatrzymanie lub stopniowa likwidacja wypuszczenia emisji i wycieków priorytetowych substancji niebezpiecznych.	Czy realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji: 1. węgla organicznego 2. poszczególnych priorytetowych substancji niebezpiecznych (na podstawie listy z dyrektywy wodnej) 3. azotu, fosforu do wód?
Ograniczanie fragmentacji krajobrazu oraz zapewnianie ochrony oraz odnowy tras migracyjnych, korytarzy i przystanków gatunków migrujących; utrzymywanie cech krajobrazowych.	Czy projekt zmniejszy/zwiększy ogólną powierzchnię terenów niefragmentowanych w wyniku komunikacji? [obj.: obszary niefragmentowane: obszary o powierzchni ponad 100 km ² (limity fragmentacji stanowią drogi o natężeniu ruchu powyżej 1000 pojazdów/dobę oraz wielotorowe linie kolejowe)] Czy projekt zwiększy/zmniejszy migracyjną przepustowość krajobrazu? Obj.: skrócenie/wydłużenie długości odcinka migracyjnie przepuszczalnego dla zwierząt lądowych lub wodnych [km] Czy projekt wpłynie negatywnie na cechy krajobrazowe?
Poprawa funkcji retencyjnej krajobrazu.	Czy projekt poprawi/pogorszy funkcje hydrologiczne otwartego krajobrazu? [tak/nie] Czy projekt przyczyni się do zmniejszenia sztucznych barier na terenach zalewowych (inundacyjnych)? [tak/nie] Obj.: sztuczne bariery mogą stanowić np. niedozwolone budowle na terenie zalewowym.
Ochrona "gorących punktów" (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Objąć ochroną „gorące punkty” (hot spots) różnorodności biologicznej. Czy projekt ma znaczące pozytywne/negatywne oddziaływanie na „gorące punkty” (hot-spots) różnorodności biologicznej? [tak/nie] obj : za znaczące „gorące punkty” różnorodności biologicznej należy uważać małoprzestrzenne szczególnie chronione obszary, 1. strefy parków narodowych i obszarów chronionego krajobrazu, obszary sieci NATURA 2000, elementy składowe przestrzennych systemów stabilności ekologicznej itp.
Obniżanie liczby starych obciążeń ekologicznych.	Czy projekt zmniejsza zagrożenia ze strony starych obciążeń ekologicznych?
Obniżanie zużycia pierwotnych źródeł nieodnawialnych	Czy projekt przyczyni się do obniżenia zużycia nieodnawialnych źródeł energii w porównaniu z poprzednim zużyciem energii? Jaka jest wielkość możliwych do wykazania zrealizowanych oszczędności energii w porównaniu z poprzednim zużyciem energii wyrażona: - w wartości absolutnej (PJ, GWh itp.) - stosunkiem (MWh/produkt, PJ/CZK itp.) - procentowo (końcowe/początkowe zużycie x 100%)?

Zwiększenie stopnia wykorzystywania odpadów, z preferencją recyklingu.	Jaki jest potencjał wykorzystania materiałowego odpadów produkowanych w ramach projektu? Czy projekt wykorzystuje odpady budowlane lub pochodzące z rozbiórek?
Zmniejszenie produkcji odpadów niebezpiecznych.	Czy w ramach projektu nastąpi zmniejszenie/zwiększenie produkcji odpadów niebezpiecznych?
Wspomaganie wykorzystywania brownfields.	Czy projekt jest realizowany na „brownfields“ lub na nowo zajętych terenach? - Powierzchnia wykorzystanego brownfields w ramach projektu w ha - Powierzchnia nowo zajętych terenów w ha.
Wspomaganie przyjaznych środowisku form komunikacji, w tym działań w zakresie zarządzania.	Czy realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia długości ścieżek rowerowych służących transportowi rowerowemu oddzielnemu od ruchu drogowego, pieszego i tras in-line?
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy.	Czy projekt przyczyni się do zwiększenia lub obniżenia obciążenia hałasem? Jeżeli tak, w jakim stopniu?
Zbudowanie systemu kształcenia, wychowania i oświaty prośrodowiskowej, który wpłynie korzystnie na przyjazne podejście do środowiska.	Czy projekt przyczyni się do wsparcia systemu KWOP?
Zachowanie powierzchni ZGR i ZGL	Czy w ramach realizacji projektu nastąpi zajęcie gruntów leśnych i/lub rolnych?

7. Sposób uwzględnienia w Programie zaleceń wynikających z procedury oceny oddziaływania na środowisko

Kluczową metodą w zakresie uwzględnienia zaleceń wynikających z procedury oceny oddziaływania na środowisko w Programie była ścisła współpraca zespołu roboczego SEA z wykonawcami Programu, wykonawcą oceny Ex-ante oraz Grupą Roboczą prowadzona od samego początku przygotowywania Programu.

Dzięki temu zalecenia zespołu SEA do wersji roboczych Programu mogły być stopniowo uwzględniane w Programie. W analogiczny sposób w Programie ujmowano również zalecenia wynikające z konsultacji społecznych, czy to poprzez sformalizowane działania (wykorzystanie Wniosków z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy po konsultacja Powiadomienia o Programie) lub w drodze bieżącego uwzględniania zaleceń zespołu SEA.

Jeżeli chodzi o zalecenia wynikające z późniejszych etapów procedury SEA (konsultacje społeczne Programu i jego Prognozy, Stanowisko właściwego urzędu itd.), to uwagi i zalecenia będą uwzględniane na podstawie zaleceń zespołu SEA w następnych dokumentach (przede wszystkim w Uszczegółowieniu Osi Priorytetowych). Zalecenia te dotyczą w szczególności określenia środowiskowych kryteriów wyboru projektów.

Załącznik nr 4: Sprawozdanie końcowe z oceny ex-ante
Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska
2007 – 2013

Praga, listopad 2006 r.

1. WPROWADZENIE

Na podstawie umowy zawartej w 2006 r. pomiędzy Republiką Czeską, reprezentowaną przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, jako zamawiającym, a Doc. RNDr. René Wokounem, CSc., jako wykonawcą, dotyczącej opracowania oceny ex-ante Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013, niniejszym składane jest Sprawozdanie końcowe z oceny ex-ante Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013.

Zespół oceniających prowadził prace w składzie:

- Doc. RNDr. René Wokoun, CSc., kierownik zespołu
- Ing. Marek Jetmar, Ph.D., członek zespołu
- RNDr. Jana Kouřilová, członek zespołu

Wykonawcy oceny ex-ante rozpoczęli prace bezpośrednio po rozpoczęciu prac nad przygotowaniem programu operacyjnego (luty 2006), na bieżąco odnosząc się do składanych propozycji.

Wykonawcy oceny ex-ante uczestniczyli w następujących spotkaniach:

- 7 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou – spotkanie czeskiej narodowej części Grupy Roboczej ds. opracowania Programu (zwanej dalej Grupą Roboczą).
- 17 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou – spotkanie przedstawicieli czeskich euroregionów.
- 21 - 22 lutego 2006 r., Rychnov nad Kněžnou – spotkanie obu narodowych części Grupy Roboczej w celu omówienia analizy społeczno-gospodarczej i analizy SWOT, zatwierdzenia propozycji osi priorytetowych i dziedzin wsparcia, przedstawienia struktury wdrażania Programu. Porozumienie z oboma ministerstwami środowiska co do zasad postępowania w zakresie opracowania prognozy oddziaływania na środowisko.
- 6 - 7 kwietnia 2006 r., Praga – spotkanie przedstawicieli MRR RCz, MF RCz i MRR RP, wspólny wybór wykonawcy prognozy oddziaływania na środowisko.
- 18 kwietnia 2006 r., Rychnov nad Kněžnou – spotkanie czeskiej narodowej części Grupy Roboczej.
- 24 - 25 kwietnia 2006 r., Bielsko-Biała – wspólne posiedzenie Grupy Roboczej w celu omówienia i zatwierdzenia projektu rozdziałów 1-4 Programu. W ramach spotkania zaprezentowano proponowane postępowanie w zakresie międzynarodowej oceny oddziaływania na środowiska, w tym proponowane działania w zakresie włączenia społeczeństwa obu krajów.
- 24 - 25 maja 2006 r., Ołomuniec – spotkanie przedstawicieli MRR RCz i MRR RP w celu uwzględnienia uwag zgłoszonych do rozdziałów 1 - 4 Programu.
- 5 - 6 czerwca 2006 r., Pardubice – wspólne posiedzenie Grupy Roboczej w celu omówienia i zatwierdzenia projektu rozdziałów 1- 4 Programu. Zapoznanie Grupy Roboczej z procedurą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko. Do jej członków zwrócono się z prośbą o wsparcie w ramach rozsyłania informacji

dotyczących opracowania Programu, oceny oddziaływania na środowisko oraz wprowadzającego otwartego seminarium/konsultowania projektu koncepcji.

- 21 - 22 czerwca 2006 r., Katowice – spotkanie przedstawicieli MMR RCz i MRR RP w celu technicznego ujednoczenia wersji POWT RCz-RP oraz dokończenia prac nad 5. rozdziałem.
- 25 lipca 2006 r., Karlova Studánka – uwzględnienie uwag członków Komitetu Monitorującego.
- 13 - 14 września 2006 r., Praga – spotkanie przedstawicieli MRR RCz i MRR RP wraz z MF RCz, MF RP oraz MŚ RCz, MŚ RP poświęcone przygotowaniom do okresu 2007-13 (Dokument Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP, prognoza oddziaływania na środowisko).

2. DZIAŁANIA METODOLOGICZNE

W ramach opracowania oceny ex-ante przestrzegano metodologię opublikowaną przez Komisję Europejską dla celów opracowywania programów operacyjnych i ich ocen ex-ante (np. Aid memoire), metodologię oraz zalecenia opracowane przez Jednostkę Ewaluacyjną MRR RCz na potrzeby opracowania PO (Metodologia przygotowania dokumentów programowych na okres 2007-2013, zaktualizowana wersja, luty 2006 r.) oraz przeprowadzania oceny ex-ante dokumentów opracowywanych dla okresu programowania 2007-2013.

W celu opracowywania PO wzięto pod uwagę zalecenia wykonawcy oceny ex-ante wynikające z NSRO RCz.

Zgodnie z przepisami i zasadami dotyczącymi przeprowadzania oceny ex-ante dokumentów programowych w ramach przeprowadzania i opracowywania oceny stosowano przede wszystkim trzy podstawowe zasady:

- 1) Zasadę kontynuacji, tzn. wykonawcy oceny na bieżąco dokonywali oceny poszczególnych części przygotowywanego dokumentu, zajmując wobec nich cząstkowe stanowiska. Stanowiska te obejmowały przede wszystkim zalecenia w zakresie uzupełnienia, modyfikacji lub zmiany przygotowywanego dokumentu. Stanowiska były przekazywane na piśmie oraz w formie ustnych komentarzy.
- 2) Zasadę współpracy, tzn. działania wykonawców oceny nie były prowadzone w sposób odizolowany od działań wykonawców dokumentu programowego. Wręcz przeciwnie oba zespoły ekspertów prowadziły prace w ścisłej współpracy, przykładowo w ramach grup roboczych, indywidualnych kontaktów osobistych poszczególnych członków zespołów lub w drodze komunikacji elektronicznej.
- 3) Zasadę aktywnej pomocy - zespół wykonawców oceny formułował wiele zaleceń i alternatywnych rozwiązań dotyczących części analitycznej, strategii oraz wskaźników.

Zastosowanie wyżej opisanych zasad pozwoliło na opracowanie dokumentu programowego w formie, która pozwala na stwierdzenie, że ostateczna wersja dokumentu programowego obejmuje wszystkie właściwe elementy wymagane przez Komisję Europejską, w odpowiedni sposób spełniając wymagania stawiane treści dokumentów programowych określone w celu realizacji w ramach okresu programowego 2007-2013.

3. FORMY ZGŁASZANYCH WNIOSKÓW

W trakcie przeprowadzania oceny ex-ante zespół jej wykonawców przekazywał wnioski dotyczące projektów dokumentów w formie:

- a) komentarzy oraz stanowisk składanych zlecającemu na piśmie,
- b) stanowisk, propozycji i komentarzy zgłaszanych ustnie w trakcie systematycznych spotkań ze zlecającym,
- c) udziału w posiedzeniach organizowanych przez Instytucję Zarządzającą PO.

4. STANOWISKO KOŃCOWE WYKONAWCY OCENY EX-ANTE

Składane końcowe stanowiska jest podsumowaniem poglądów wykonawcy oceny ex-ante co do ostatecznej wersji dokumentu programowego dla celu Europejska Współpraca Terytorialna - **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita 2007-2013.**

4.1 Przebieg procesu oceny

Proces oceny ex-ante przebiegał równoległe i w sposób ciągły wraz z opracowywaniem PO. Zespół oceniających otrzymywał na bieżąco aktualne informacje dotyczące poszczególnych części PO. Konsultowano się na spotkaniach, drogą elektroniczną, przysyłając aktualne wersje dokumentu w celu zaopiniowania przez zespół wykonawców oceny ex-ante (ZO). W trakcie opracowywania PO wykonawcy oceny ex-ante na bieżąco przekazywali stanowiska robocze zarówno wykonawcom PO, jak i zlecającym. Stanowiska te przekazywano pisemnie i ustnie. ZO śledził również powiązanie PO z dokumentami obu krajów członkowskich, przede wszystkim z NSRO, ponieważ zagadnienia współpracy terytorialnej stanowią ważny element tych dokumentów.

ZO stwierdza, iż proces tworzenia dokumentu oraz uwzględniania stanowisk wykonawcy oceny ex-ante przebiegał za pośrednictwem instytucji (mechanizmu) Grupy Roboczej, przy udziale przedstawicieli samorządów terytorialnych - krajów w RCz, województw w Polsce oraz euroregionów i uważa, że została zachowana zasada równego reprezentowania kobiet i mężczyzn.

Z punktu widzenia wykonawcy oceny ex-ante mechanizm Grupy Roboczej (GR) był wystarczającym instrumentem służącym włączeniu odpowiednich aktorów i zainteresowanych stron w realizację PO po obu stronach granicy. Poprzez GR wszyscy ważni aktorzy uczestniczyli we wszystkich istotnych procesach decyzyjnych. Zespół oceniających uważa proces konsultacji, uzgadniania oraz zgłaszania uwag do PO za wystarczający i intensywny w obu krajach partnerskich w całym okresie trwania prac nad przygotowaniem dokumentu.

Prowadzone konsultacje przyczyniły się do poprawy strategii oraz dokładniejszego określenia priorytetów programu operacyjnego.

4.2 Podsumowanie oceny poszczególnych rozdziałów dokumentu

Analiza społeczno-ekonomiczna oraz analiza SWOT

Oba te rozdziały podlegały w trakcie opracowywania PO modyfikacjom, w których ZO istotnie uczestniczył. ZO kładł nacisk na: 1) konieczność postrzegania obszaru jako jednego regionu, 2) skupienie się na dziedzinach merytorycznego wsparcia, 3) opracowania charakterystyki społeczno-ekonomicznej w sposób zwięzły i rzeczowy. Zgodnie z zalecaną metodologią ZO zalecał skrócenie zakresu części analitycznej i analizy SWOT do około 15 stron, co zostało w wersji końcowej spełnione.

ZO zalecił dopracowanie w analizie SWOT szans i zagrożeń dla wszystkich cząstkowych zagadnień, co było istotne ze względu na ukierunkowanie strategii, która w istotny sposób bazuje na szansach. ZO wskazał konieczność powiązania poszczególnych wniosków wynikających w analizie SWOT oraz ich uszeregowanie według pilności rozwiązania.

ZO zalecił również uzupełnienie analizy doświadczeniami zdobytymi w czasie obecnego, ewentualnie poprzedniego (pomoc przedakcesyjna) okresu programowania oraz ich odniesienie do ukierunkowania strategii i wdrożenia PO.

ZO zadawał następujące pytania: Czy analiza w wystarczający sposób uwzględnia podstawowe cechy obszaru? Czy analiza społeczno-ekonomiczna i analiza SWOT odpowiadają zapotrzebowaniu PO współpracy transgranicznej? Czy ranking wniosków wynikający z analizy SWOT uwzględnia znaczenie problemu dla rozwoju obszaru? Czy obszar traktowany jest jako region borykający się ze wspólnymi problemami, spowodowanymi trwającym istnieniem barier oraz jako region, który może rozwijać dotychczas pomijany potencjał oraz wykorzystać szanse wynikające z integracji europejskiej, rozwoju gospodarki opartej na wiedzy oraz społeczeństwa informacyjnego?

ZO stopniowo otrzymywał analizę społeczno-ekonomiczną oraz analizę SWOT w czterech wersjach, do których się na bieżąco odnosiło. ZO zalecał modyfikacje dotyczące w szczególności określenia odpowiednich zagadnień analizy oraz ich przynależności do poszczególnych rozdziałów, wyboru wskaźników charakteryzujących obszar i ich zharmonizowanie po obu stronach granicy, powiązania analizy społeczno-ekonomicznej i analizy SWOT itd.

ZO stwierdza, że ze względu na to, że wykonawca PO w sposób adekwatny uwzględniał zalecenia zespołu oceniających, można na wyżej położone pytania dotyczące analizy społeczno-ekonomicznej i analizy SWOT udzielić twierdzącej odpowiedzi.

Część strategiczna

Najistotniejsze zalecenia dotyczyły tego rozdziału:

ZO otrzymał stosunkowo szybko pierwszą wersję części strategicznej PO, która jednak nie odpowiadała w pełni rozumieniu polityki spójności w okresie 2007-2013. Od początku wprawdzie panowała pomiędzy uczestniczącymi aktorami oraz pomiędzy wykonawcą a ZO stosunkowa zgoda co do ilości priorytetów i ich merytorycznego zakresu, jednak rozbieżności pojawiały się przede wszystkim pod względem całościowego postrzegania strategii i wzajemnego powiązania celów i priorytetów PO.

ZO zalecał stworzenie trzech priorytetów merytorycznych, skupiających się na rozwoju gospodarki i potencjału innowacyjnego, jakości otoczenia (dostępność i środowiska naturalne) oraz na rozwoju zasobów ludzkich i współpracy społeczności lokalnych, oraz jednego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej. Chodziło o: a) podkreślenie merytorycznego odniesienia do dokumentów europejskich (SWW), b) przestrzeganie planowanego określenia polityki spójności w RCz i RP zapisanej w NSRO obu krajów w taki sposób, aby oczywisty był sposób wdrażania tych zaproponowanych strategii na poziomie PO i by można było osiągnąć efektywną komplementarność pomiędzy poszczególnymi PO w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna (współpraca transgraniczna) oraz pomiędzy PO poszczególnych celów polityki spójności.

Wykonawca przedstawił strategię w trzech wersjach, które stopniowo modyfikowano na podstawie uwag zgłaszanych przez ZO, który kładł nacisk na prostotę, przejrzystość oraz wzajemne powiązania. Dotyczyło to przede wszystkim następujących kwestii:

- a) tekst strategii nie stwarzał wrażenia zwartego, brak było jasnej logiki w kolejności zagadnień,
- b) niektóre części tekstu były bardzo ogólnikowe, konieczne było doprecyzowanie przewidywanych interwencji,
- c) pojawiały się zapisy o charakterze deklaracyjnym, które niepotrzebnie komplikowały tekst,
- d) niektóre miejsca merytorycznie się pokrywały i powielaly,
- e) w tekście opisującym priorytet brak było przejścia pomiędzy cząstkowymi zagadnieniami typu transport i środowisko, choć z drugiej strony w treści ujęto wszystkie właściwe merytoryczne zagadnienia.

W trakcie prowadzenia konsultacji powstał mocny konsensus dotyczący treści poszczególnych priorytetów i dziedzin wsparcia. Stanowiska ZO dotyczące powiązań pomiędzy priorytetami oraz uszczegółowienia treści priorytetów wykonawca zaakceptował, uwzględniając je w ostatecznej wersji tego rozdziału PO.

ZO zalecił uwypuklenie powiązania strategii PO wobec odpowiednich dokumentów regionalnych (np. ROP i pozostałe POWT) oraz pomiędzy interwencjami SSG i polityką rozwoju obszarów wiejskich (EAFRD).

ZO zadawał następujące pytania: Czy istnieje bezpośrednie powiązanie pomiędzy wnioskami wynikającymi z analizy społeczno-gospodarczej, analizy SWOT a doświadczeniami z obecnego okresu z jednej strony a celami i priorytetami z drugiej strony? Czy projekt strategii odpowiada nowym punktom wyjścia i celom polityki Spójności Społecznej i Gospodarczej dla okresu 2007-2013, wspomaga integrację obszaru podzielonego granicą narodową, który boryka się ze wspólnymi problemami wymagającymi wspólnych rozwiązań? Czy strategia ukierunkowana jest na wzmocnienie konkurencyjności obszarów przygranicznych?

Ze względu na to, że wykonawca PO zaakceptował wszelkie uwagi i zalecenia ZO, można część strategiczną, pod kątem oceny ex-ante, uważać za odpowiednią.

ZO zalecił istotne modyfikacje zestawów proponowanych wskaźników pod kątem ich trafności i realnych możliwości gromadzenia danych, aby można było wykazać ich realizację. Propozycje ZO zostały częściowo zaakceptowane.

Wdrożenie PO

PO obejmuje stosunkowo całościowy opis przygotowywanej struktury instytucjonalnej oraz mechanizmów służących zarządzaniu oraz koordynacji współpracy transgranicznej RCz-RP w przyszłym okresie programowania. Poszczególne części rozdziału dotyczącego wdrożenia były na bieżąco modyfikowane i harmonizowane zgodnie z planowanymi procesami i zaleceniami ZO.

ZO uważa, że konieczne będzie doprecyzowanie niektórych procesów związanych przede wszystkim z administrowaniem projektów. ZO przyjmuje do wiadomości, że takie szczegóły będą opisane w dokumencie wdrożeniowym.

ZO zadawał następujące pytania: W jaki sposób będzie przebiegał proces wyboru oraz zatwierdzania projektów? W jaki sposób będzie udzielane wsparcie z Funduszy Mikroprojektów? W jaki sposób będzie udzielane wsparcie w zakresie tworzenia projektów (wzmacnianie zdolność absorpcyjnej)? Jaka będzie struktura wniosku i w jakim będzie on języku?

Rozdział zawiera szczegółowy opis kompetencji poszczególnych organów pełniących funkcje zarządzające w ramach systemu wdrażania, finansowania i kontroli. Mniej uwagi poświęcono staraniom na rzecz usunięcia istniejących problemów w zakresie zarządzania i administrowania. W tekście można było ująć planowane uproszczenie procesu wdrażania wraz ze skutkami dla administratorów oraz końcowych beneficjentów wsparcia. ZO również kilkakrotnie zalecał zmniejszenie liczby podmiotów pośredniczących, które uczestniczą w administrowaniu PO.

Nie mniej jednak, ZO uważa również tę część za wystarczającą.

4.3 OCENA KOŃCOWA

Zespół oceniających uważa, że POWT RCz-RP spełnia wymagane warunki programu operacyjnego w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna Polityki Spójności Społecznej i Gospodarczej.